

T.C.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDEKİ ÜÇ BOYUTLU
BAĞLANMA STİLLERİNİN EŞ SEÇME
STRATEJİLERİ VE EVLİLİK TUTUMU İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine DUYMAZ

İstanbul

Ocak-2025

T.C.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDEKİ ÜÇ BOYUTLU
BAĞLANMA STİLLERİNİN EŞ SEÇME STRATEJİLERİ VE
EVLİLİK TUTUMU İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine DUYMAZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

İstanbul

Ocak-2025

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

Üye Doç. Dr. Besra TAŞ BOLAT

Üye Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **Üniversite Öğrencilerindeki Üç Boyutlu Bağlanma Stillerinin Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu ile İlişkisi** adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Emine DUYMAZ

ÖN SÖZ

Tez çalışmamın konusunu belirlerken, günümüzde giderek önemini yitiren evlilik kurumunu ve bireylerin bu kuruma yönelik tutumlarını incelemenin, genç bireylerin eş seçimi sürecinde hangi stratejilere öncelik verdiklerini ve yetiştikleri aile ortamında edindikleri bağlanma stillerinin bu stratejilere ve evlilik tutumuna nasıl yön verdiğini araştırmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşüncesinden hareketle, bu konuyu detaylı bir şekilde ele almanın akademik açıdan önemli bir boşluğu dolduracağına inandım. Söz konusu konunun literatürde daha önce yeterince ele alınmamış olmasını bir eksiklik olarak değerlendirerek, bu çalışmayı, evlilik kurumuna ve bireylerin eş seçme davranışlarına yönelik yeni bir perspektif sunma amacıyla tasarladım. Çalışmamın, evlilik ve ilişki dinamiklerini anlamaya yönelik literatürdeki sınırlılıkları gidermeye katkı sağlamasını hedeflemekteyim. Bu çalışmanın, gelecekte yapılacak akademik araştırmalara ışık tutmasını ve konuya ilgi duyan araştırmacılar için faydalı bir kaynak olmasını dilerim.

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında bana rehberlik eden, destek olan ve her zaman yanımda olan birçok kişiye teşekkürü bir borç bilirim.

İlk olarak tezimi yazarken bana her aşamada yardımcı olan ve bana zamanını ayıran çok değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR'a,

Hayatımın her anında yanımda olan, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca benden maddi-manevi desteklerini ve dualarını esirgemeyen canım Ailem'e,

Tez yazım sürecinde bana destek olan, her zaman moral veren ve beni motive eden değerli dostlarıma,

Tez yazım sürecinde hayatıma giren, her an yardımını yanı başımda hissettiğim, başarıma olan inancını ve desteğini esirgemeyen çok sevgili eşim Semih Bey'e,

Çalışmaya vakit ayırıp katılım sağlayan tüm katılımcılara,

İçtenlikle teşekkür ediyorum.

Emine DUYNAMAZ

Ocak-2025

ÖZET
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDEKİ ÜÇ BOYUTLU
BAĞLANMA STİLLERİNİN EŞ SEÇME STRATEJİLERİ VE
EVLİLİK TUTUMU İLE İLİŞKİSİ

Emine DUYMAZ

Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

Ocak, 2025 – 133 Sayfa

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stillerinin eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisini incelemek olarak belirlenmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim ve öğretim yılında İstanbul Sabahattin Zaim üniversitesinde kayıtlı olan 364 lisans ve yüksek lisans öğrencileri oluşturmuştur. Verileri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ), Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE) ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği (İETÖ) kullanılmıştır. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde dağılımları incelenmiştir. Değişkenler arasındaki farkları incelemek için t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Değişkenlerin arasındaki ilişkiyi saptamak için ise Pearson Korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği puanları ile Güvenli bağlanma stili arasında düşük düzeyde pozitif yönde, Kaçınan bağlanma stili ve Kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Kaçınan bağlanma stili ile aile kurumu ve güven puanları arasında düşük düzeyde negatif yönde, fiziksel özellik puanları ve çocuk bakım puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde, Kaygılı-kararsız bağlanma stili ile sosyo-ekonomik durum puanları ve dini ve siyasi benzerlik puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Bağlanma Stilleri, Eş Seçme Stratejileri, Evlilik Tutumu

ABSTRACT

**THE RELATIONSHIP OF THREE-DIMENSIONAL
ATTACHMENT STYLES WITH CHOOSING PARTNER
STRATEGIES AND MARRIAGE ATTITUDES IN UNIVERSITY
STUDENTS**

Emine DUYMAZ

Master, Family Counseling and Education

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Orkun Osman BİLGİVAR

January, 2025 - 133 Pages

The aim of this study is to examine the relationship between three-dimensional attachment styles, mate selection strategies, and marital attitudes among university students. The study utilized the correlational survey model, one of the quantitative research methods. The population of the research consists of 364 undergraduate and graduate students enrolled at Istanbul Sabahattin Zaim University during the 2023-2024 academic year. Data were collected using a Personal Information Form created by the researcher, the Three-Dimensional Attachment Styles Scale, the Mate Selection Strategies Inventory and the İnönü Marital Attitude Scale. Frequency and percentage distributions of the obtained data were analyzed. To examine differences between the variables, a t-test and One-Way Analysis of Variance were applied. Pearson Correlation analysis was conducted to determine the relationship between the variables. When the findings were analyzed, a low-level positive correlation was identified between the scores on the İnönü Marriage Attitude Scale and the secure attachment style, while low-level negative correlations were found with the avoidant attachment style and the anxious-ambivalent attachment style. Furthermore, a low-level negative correlation was observed between the avoidant attachment style and the family institution and trust scores, while low-level positive correlations were found with the physical attributes scores and child care scores. Regarding the anxious-ambivalent attachment style, low-level positive correlations were statistically significant with socio-economic status scores and religious and political similarity scores. **Keywords:** Attachment, Attachment Styles, Mate Selection, Marital Attitudes

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Amaç	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Bağlanma ve Bağlanma Kuramı	6
2.1.1. Bağlanma Dönemleri	9
2.1.1.1. Çocukluk Döneminde Bağlanma	9
2.1.1.2. Ergenlik Döneminde Bağlanma	11
2.1.1.3. Yetişkinlik Döneminde Bağlanma	12
2.1.2. Bağlanma Stilleri.....	13
2.1.2.1. Güvenli Bağlanma Stili	15

2.1.2.2. Kaçınan Bağlanma Stili.....	16
2.1.2.3. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili.....	17
2.2. Eş Seçimi.....	18
2.2.1. Eş Seçme Stratejileri.....	20
2.2.1.1. Aile Kurumu ve Güven.....	21
2.2.1.2. Sosyo-Ekonomik Durum.....	21
2.2.1.3. Dini ve Siyasi Benzerlik.....	22
2.2.1.4. Fiziksel Özellik.....	23
2.2.1.5. Bekaret.....	23
2.2.1.6. Çocuk Bakımı.....	24
2.2.1.7. Aşk.....	25
2.2.2. Eş Seçme Kuramları.....	25
2.2.2.1. Eş Seçiminde Evrim Yaklaşımı.....	26
2.2.2.2. Eş Seçiminde Sosyal Rol Yaklaşımı.....	26
2.2.2.3. Eş Seçiminde Gelişimsel Yaklaşım.....	27
2.2.2.4. Eş Seçiminde Mübadele Yaklaşımı.....	28
2.2.2.5. Eş Seçiminde Diğer Yaklaşımlar.....	29
2.3. Evlilik ve Evlilik Tutumu.....	30
2.3.1. Evlilik ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	35
2.3.3.1. Sistem Yaklaşımı.....	35
2.3.3.2. Davranışçı Yaklaşım.....	35
2.3.3.3. İletişim Yaklaşımı.....	36
2.3.3.4. Bilişsel Yaklaşım.....	36
2.3.3.5. Stratejik Yaklaşım.....	37
2.3.3.6. Gelişimsel Yaklaşım.....	37
2.4. İlgili Araştırmalar.....	38
2.4.1. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ile İlgili Araştırmalar.....	38
2.4.2. Eş Seçme Stratejileri ile İlgili Araştırmalar.....	42
2.4.3. Evlilik Tutumu ile İlgili Araştırmalar.....	44
2.4.4. Bağlanma Stillerinin, Eş Seçimi ve Evlilik Tutumu ile ilişkisini ele alan Araştırmalar.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	51
YÖNTEM	51
3.1. Araştırmanın Modeli	51
3.2. Evren ve Örneklem	51
3.3. Veri Toplama Araçları	51
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	52
3.3.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ)	52
3.3.3. Eş Seçme Stratejileri Ölçeği (ESSE).....	53
3.3.4. İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği (İETÖ)	53
3.4. Ölçeklere Ait Güvenilirlik Çalışmaları	54
3.5. Veri Analizi	57
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	58
ARAŞTIRMA BULGULARI	58
4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	58
4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	60
4.3. Üçüncü ve Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	72
BEŞİNCİ BÖLÜM	74
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	74
5.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Sonuç	74
5.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Sonuç	77
5.3. Üçüncü ve Dördüncü Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Sonuç	92
5.4. Öneriler	96
KAYNAKÇA	98
EKLER	117

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğine Ait İç Tutarlılık Katsayıları.....	55
Tablo 3.2: Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler.....	56
Tablo 3.3: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği ve Alt Faktörlerine Ait Basıklık ve Çarpıklık Değerleri	56
Tablo 4.1: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Aritmetik Ortalamaları Derecelendirme Tablosu.....	58
Tablo 4.2: İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Aritmetik Ortalamaları Derecelendirme Tablosu.....	58
Tablo 4.3: Beşli Likert'in Dokuzlu Likerte Dönüştürülme ve Düzeylerini Belirleme Tablosu.....	59
Tablo 4.4: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğine Ait Puanlar.....	59
Tablo 4.5: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Sonuçları.....	61
Tablo 4.6: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Bonferroni Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.7: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyine Göre T-testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.8: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Romantik İlişki Durumuna Göre T-testi Sonuçları.....	68
Tablo 4.9: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre T-testi Sonuçları.....	71
Tablo 4.10: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Birbiri ile İlişkisini Açıklayan Pearson Korelasyon Sonuçları.....	73

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
ANOVA	: Analysis Of Variance (Varyans Analizi)
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
ESSE	: Eş Seçme Stratejileri Envanteri
İETÖ	: İnönü Evlilik Tutum Ölçeği
ÜBBSÖ	: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği
SPSS	: Statistic Packets for Social Sciences (Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi)
Vd.	: Ve Diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bağlanma kavramı çocuğu anneye bağlayan duygusal bağ anlamına gelmektedir ve bu kavram ilk olarak 1958 yılında Bowlby tarafından literatüre kazandırılmıştır (Ainsworth ve Bell, 1970: 50). Bağlanma stillerinin oluşmasında ebeveynlerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Çocuğun temel ihtiyaçlarının tutarlı ve yeterli bir şekilde karşılanması, güvenli bağlanmanın gelişmesini sağlarken; bu ihtiyaçların karşılanmaması güvensiz bağlanmaya yol açmaktadır. Güvenli bağlanma stilini geliştiren kişilerin özgüven sahibi ve sağlıklı ilişkiler kurabilen bireyler olarak yetiştiği, güvensiz bağlanan kişilerin ise değersizlik duygusuna sahip bireyler olarak yetiştiği bilinmektedir (Hortaçsu, 2012: 69). Literatürde, güvenli bağlanma gerçekleştiren bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha başarılı oldukları genel olarak kabul görmektedir. Bununla birlikte, bağlanma stillerinin yalnızca kişilerarası ilişkiler üzerinde değil, evlilik ilişkisi üzerinde de önemli bir etkisi olduğu varsayılmaktadır.

Evlilik insanların biyolojik, sosyal, cinsel ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurdukları kurumun adıdır (Bozgeyikli ve Toprak, 2013: 70; Ondaş, 2007: 2). Bireyler eşlerini seçerken aynı zamanda hayat yoldaşlarını, çocuklarının ebeveynini ve hayatlarının nasıl devam edeceklerini seçmektedirler. Özellikle üniversite dönemindeki genç yetişkinlerin hayatında eş seçme ve evlilik önemli bir yere sahiptir (Çalışkan, vd., 2005: 6).

Evlilik bir seçimin neticesinde meydana gelmektedir. Evlilikteki mutluluk düzeyi doğru bir eş seçimi yapmaya bağlıdır (Akbaş vd., 2019: 94). Eş seçme stratejileri hakkında psikolojik kuramlar farklı görüşler öne sürmektedirler. Bu kuramların ortak noktası, eş seçiminin belirli bir amaç doğrultusunda bilinçli bir şekilde yapılmasıdır. Eş seçimi sürecinde çeşitli faktörler etkili olmaktadır (Lauer ve Lauer, 1991'den aktaran Bacanlı, 2001: 8; Kasapkara ve Kasapkara, 2013: 793). Araştırmalar, kadın ve erkeklerin eş seçme stratejilerinde hem benzer hem de farklı kriterlere sahip olduğunu göstermektedir (Güngör, Yılmaz ve Çelik, 2011: 184; Tüzemen ve Özdağoğlu, 2007: 230).

Bekar bireylerin evliliğe yönelik farklı tutumları bulunmaktadır. Evliliğe yönelik olumlu tutumu olan bireylerin evlenme olasılıklarının daha yüksek olduğu, buna karşın olumsuz tutumu olanların evlilikten daha uzak durmayı tercih ettikleri literatürde vurgulanmaktadır (Akyazı, Çıtak ve Tosun, 2022: 942). Bu tutumların belirlenmesinde cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ekonomik durum, ailevi özellikler ve evlilik öncesi eğitimler gibi farklı faktörler rol oynamaktadır (Doğru, 2017: 65). Evliliğe yönelik tutumun şekillenmesinde ebeveynler arasındaki uyum önemli bir etkiye sahiptir. Olumsuz anne-baba uyumuna tanık olan bireylerin evliliğe karşı daha olumsuz tutum geliştirdikleri yapılan çalışmalarda ortaya koyulmuştur (Yalçın, Arslan Kılıçoğlu ve Acar, 2017: 864; doğru, 2017: 92).

Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stillerinin, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada bağlanma stillerinin bireylerin eş seçme stratejilerini nasıl şekillendirdiği ve evlilik tutumlarına ne şekilde yansıdığı detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1.1. Problem

Evlilik toplumun temelini oluşturan önemli bir kurumdur. Bununla birlikte günümüzde toplumsal değişimlerin neticesinde evliliğe ve aileye bakış açısı değişime uğramıştır. Evliliğe adım atan bireylerin oranı gittikçe düşmektedir (Akyazı, Çıtak ve Tosun, 2022: 942). Bekar bireylerin evliliğe yönelik tutumları ve eş seçme stratejilerinde hangi faktörleri önemsedikleri birçok araştırmada ele alınmıştır (Güngör, Yılmaz ve Çelik 2011: 180; Tüzemen ve Özdağoğlu, 2007; Yalçın, Arslan Kılıçoğlu ve Acar, 2017; Doğru, 2017).

Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stillerinin eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu arasında ilişki var mıdır sorusu bu araştırmanın problem cümlesi olarak belirlenmiştir.

Güvenli bağlanmanın, eşler arasındaki ilişkiyi ve kişiler arası güvenin oluşumunu destekleyen temel bir unsur olduğu bilinmektedir. Bağlanma stillerini anlamak, insanların yakın ilişkilerindeki davranışlarını ve tutumlarını anlamayı sağlayan bir yol olduğu kabul edilebilmektedir. Bireylerin eş seçme stratejileri incelendiğinde; yalnızlıktan kurtulmanın ve sahiplenme duygusu gibi faktörlerin önemli olduğu görülmektedir. Bağlanmanın bu noktada önemli bir konuma sahip olduğu

düşünülmektedir. Bağlanma stillerinin evliliğe yönelik tutumda ve evliliğe adım atmada nasıl bir etkiye sahip olduğu bu tezde araştırılmıştır.

1.2. Amaç

Bu tezin temel amacı; üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stillerinin eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu arasındaki ilişkisinin incelenmesidir.

Bu temel amaç doğrultusunda cevap aranan alt amaçlar aşağıda belirtilmiştir:

1. Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ne düzeydedir?
2. Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu demografik değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, romantik ilişki durumu, anne-baba birlikteliği) anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri ile eş seçme stratejileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri ile evlilik tutumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bağlanma kuramı; bireylerin erken çocukluk döneminde ebeveynleri ile kurdukları ilişkiler neticesinde şekillenen bağlanma stillerinin, romantik ilişkiler üzerinde derin etkiler yarattığını öne sürmektedir. Bağlanma stilleri bireylerin romantik ilişkilerdeki tutum ve davranışlarını anlamak açısından önemli bir bakış açısı sunmaktadır (Eryorulmaz, 2022: 237-239). Partnere karşı duygusal mesafe boyutunu, bağımsızlık ve güven duygusunun şekillenmesinde bağlanma stillerinin belirleyici olduğu bilinmektedir. Güvenli bağlanan bireylerin ilişkilerinde doyum düzeyinin daha yüksek olduğu gözlemlenirken, kaygılı- kararsız ya da kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerinde sorunların meydana çıkması ve düşük doyum yaşanma olasılığının daha yüksek olduğu kabul edilmektedir (Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006: 63).

Eş seçme stratejilerinin bireyin bağlanma stili ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Literatürde bu alanda yapılan çalışmalar, bağlanma stillerinin eş

seçimi üzerindeki etkilerini anlamının, romantik ilişkilerin şekillenmesine ve devamlılığına kadar birçok noktada önemli bilgiler verdiğini göstermektedir.

Evlilik, bireyin hayatında inançlarını, değer yargılarını ve yaşam beklentilerini şekillendiren önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Kasapkara ve Kasapkara, 2013: 793). Bağlanma stiline evlilik tutumu ile yakından ilişkili olduğu varsayılmaktadır. Bireyin evliliğe karşı yaklaşımında, sorun çözme becerilerinde ve duygusal bağlılık düzeyinin şekillenmesinde bağlanma stilleri kendini göstermektedir. Güvenli bağlanan bireylerin evliliğe karşı daha pozitif tutumlar sergilediği ve sorunlarla daha iyi baş edebildiği düşünülmektedir (Eryorulmaz, 2022: 242).

Ulusal alan yazın tarandığında bağlanma ile evlilik tutumu, bağlanma ile eş seçimi, evlilik tutumu ve eş seçimini bir arada ele alan az sayıda tez çalışmasının bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde bu değişkenlerin arasında ilişki olduğu görülmüştür. Ulusal alan yazında üç değişkenin birlikte çalışılmamış olması literatür açısından bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Üç konunun birlikte ele alınarak değişkenlerin daha iyi anlaşılacağı düşünüldüğünden bu çalışma önem kazanmaktadır.

Bağlanma stillerinin, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisini incelemenin bireylerin romantik ilişkilerdeki davranış kalıplarını ve tutumlarını anlamada önemli bir bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın bireylerin evlilik öncesi süreçte kendilerini daha iyi tanımaları açısından rehberlik edici olabileceği düşünülmektedir. Bağlanma stillerinin, eş seçim faktörleri ve evlilik tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek, bireylerin romantik ilişkilerini daha iyi anlamaları ve bu ilişkilerde karşılaşılabilecek sorunları çözmeleri için önemli bir kaynak oluşturacağı varsayılmaktadır. Bu araştırmanın alan yazının zenginleştirilmesine önemli katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarının, aile danışmanlığı alanında literatüre özgün ve önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın bulguları, evlilik öncesi aile danışmanlığı uygulamalarına yeni bakış açısı kazandırabileceği öngörülmektedir.

Bu çalışma, ilgili alanda araştırma yapacaklara rehberlik etmeyi ve literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bağlanma stillerinin eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi ortaya konulduğunda, bu alanda daha fazla araştırma yapılması gerektiği

sonucuna ulaşılacaktır. Ayrıca, evlilik ve aile kurumuna yönelik olumlu tutumların yeniden güçlendirilmesi için bu tür çalışmaların önem taşıdığı düşünölmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu tezde kullanılan ölçme araçlarının güvenilir ve geçerli olduğu, ayrıca katılımcıların ölçekleri doğru bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde öğrenim gören 236 lisans ve 128 lisansüstü öğrenci ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma 364 kişilik örneklem ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma 2023-2024 Eğitim- Öğretim yılını kapsamaktadır.
4. Araştırmanın kapsamı, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğinin sağladığı verilerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağlanma: Bireyin kendisinden daha üstün ve tecrübeli olduğunu düşündüğü başka bir insana yakınlık göstermesi ve bu yakınlığı devam ettirmesiyle neticelenen davranış biçimini ifade etmektedir (Bowlby, 1988: 25-26).

Bağlanma Stilleri: Bağlanma stilleri, bireyin bağlanma davranışında gösterdiği farklı tutumları ifade etmektedir (Ainsworth, et al., 1978: 15).

Eş Seçme Stratejileri: Bireyin evlilik yolunda belli bir amaca yönelik hayat arkadaşını seçerken kendisi için belirlediği beklentilerini ve kriterlerini ifade etmektedir (Altuntaş ve Atli, 2015: 124).

Evlilik Tutumu: Kişinin evlilik kurumuna karşı takındığı tutum ve beklentilerini ifade etmektedir (Willoughby, 2010: 1306).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu kavramları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Literatür taraması kapsamında, öncelikle bağlanma kavramının tanımları ele alınmış ve ardından bağlanma kuramı açıklanmıştır. Bağlanma dönemleri kapsamlı bir şekilde incelendikten sonra, bağlanma stilleri ayrı ayrı ele alınmıştır. Daha sonra, araştırmanın ikinci değişkeni olan eş seçimi ve eş seçme stratejileri incelenmiştir. Bu bağlamda, eş seçimine ilişkin farklı kuramların yaklaşımları ele alınmış ve ardından araştırmanın üçüncü değişkeni olan evlilik tutumu konusuna geçilmiştir. Literatürde evlilik ve evlilik tutumu kavramları tanımlandıktan sonra, evlilikle ilgili kuramsal yaklaşımlar detaylı bir şekilde sunulmuştur. Son olarak, bu üç değişken ile ilgili gerçekleştirilen araştırmaların bulgularına yer verilmiştir.

2.1. Bağlanma ve Bağlanma Kuramı

Bağlanma, kişinin kendisinden daha üstün ve tecrübeli olduğunu düşündüğü bir bireye yakınlık göstermesi ve bu yakınlığı sürdürmesiyle sonuçlanan davranış biçimine denir. Bağlanma davranışının en belirgin olduğu dönem erken çocukluk dönemidir. Bununla beraber bağlanma davranışı farklı şekillerde hayat boyu önemli bir yere sahiptir (Bowlby, 1988: 25-26).

Literatürde bağlanma kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bowlby tarafından ortaya atılan bağlanma kavramı, insanlar arasında devam eden duygusal bir bağ (Bartholomew, 1990: 149), ayrılığı engelleyerek yakınlığı koruma, keşif için uzaklaşabilecek kadar bağlanma figürüne güvenme, destek ve rahatlama için dönülebilecek güvenli bölge (Hazan ve Shaver, 1994: 3), çocuğun bakım verenine karşı gösterdiği ve kendini özellikle kaygılı durumlarda gösteren sürekli ve tutarlı yakın olma arzusu (Thompson, 2002: 273-284), çocuk ile ebeveyni arasında artarak gelişen ve birbirini karşılıklı olarak destekleyen bir ilişkinin kurulması (Güvendeğer Doksat ve Demirci Ciftci, 2016: 489) olarak tanımlanmaktadır. Bilim insanları bağlanma olgusunu açıklamak için kuramlar oluşturmuşlardır.

Bağlanma kuramı kişinin kendisine bakım veren kişilerle kurduğu duygusal bağın neden ve nasıl ortaya çıktığını, ilerleyen yaşamdaki izlerini ve etkilerini ele alan bir yaklaşımdır (Zastrow ve Krist-Ashman, 2014: 200). Bağlanma kuramı tarih boyunca

birçok araştırmacı tarafından ele alınan, özellikle Bowlby, Ainsworth, Bartholomew ve Horowitz, Hazan ve Shaver gibi araştırmacılar tarafından büyük bir katkı sağılan gelişimsel bir kuramdır.

Bağlanma davranışının tüm yaşam boyunca etkin olduğunu ve yetişkinlik üzerindeki etkisini ilk defa 1958 yılında Bowlby ortaya koymuştur. Bowlby bağlanma davranışının insan doğasının özünde bulunduğunu vurgulamaktadır. Bowlby'nin bağlanma kuramı psikanaliz kavramlarının etoloji, psikobioloji, sosyobioloji ve modern bilişsel prensiplerin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır (Bowlby, 1969: 49).

Bowlby bağlanma ile ilgili görüşlerini ortaya koymadan önce çocuğun bağlanmasıyla ilgili dört ana fikir savunulmaktaydı. Bunlardan ilki anne bebeğin fizyolojik ihtiyaçlarını gideren ve doyum kaynağı olan kişi olmasından dolayı bebeğin bu süreçte anneye bağlı olması ve gıda ihtiyacını onun üzerinden sağladığını vurgulamaktadır. İkinci teoriye göre bebek annesinden süt emdiğinde memeye bağlanmakta ve annenin varlığını fark etmektedir. Üçüncü teoriye göre bebeklerde doğuştan gelen insanlarla temasta bulunma arzusunun bulunması ve bu ihtiyacın gıda ihtiyacından bağımsız olmasıdır. Son teori ise birincil rahme dönüş arzusu olarak tanımlanır. Bu ise bebeklerin ana rahmine dönme arzusu ve oradan çıkarıldıkları için duydukları kızgınlığı ifade etmektedir. Bowlby bu dört ana teoriden en çok savunulunun ikincil dürtü teorisi olduğunu, Freud'dan sonra birçok psikanalistin bu yaklaşımı benimsediğini söylemiş ve örnek olarak Freud'un şu sözünü göstermiştir: “*Sevgi, tatmin edilen beslenme ihtiyacına bağlanmadaki temele sahiptir*” (Bowlby, 1969: 235).

Bowlby 1950 yılların başına kadar Freud'un kurucusu olduğu psikanaliz teorisinin terimlerini kullanmış fakat bebeğin anne ile kurduğu sevgi bağının nedeninin oral haz olduğu düşüncesinden ikna olmamıştır (Bretherton, 1992: 766). Ayrıca psikanalizde gerçek yaşamdan ziyade iç dünyaya ve fantezilere odaklanıldığını düşünen Bowlby bu durumun kendi gözlemleri ile uyuşmadığından tatmin olmamıştır. Bowlby'nin yapmış olduğu gözlemlerde bakıcılar tarafından fiziksel ihtiyaçları karşılanan çocukların yine de kaygı düzeylerinin yüksek olması psikanalizin öne sürdüğu açlık ihtiyacının karşılanması durumunda sevginin oluşacağı görüşü ile uyuşmamaktadır (Hazan ve Shaver, 1994: 2). Bowlby psikanalistlerden farklı olarak rüya analizleri ile

ilgilenmemiş, daha çok davranışçılık ve bilişsel psikoloji üzerine yoğunlaşmıştır (Tüzün ve Sayar, 2006: 25).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 1950 yılında Bowlby'den ailelerinden kopan ve evi olmayan çocuklar üzerine bir ruh sağlığı çalışması yapmasını talep etmiştir. Bunun üzerine Bowlby bu alana yoğunlaşmıştır. Bowlby'nin küçük çocukların ruh sağlığı için annenin yakın ve sıcaklığına devamlı ihtiyaç duyduklarını ve ruh sağlığını korumak için gerekli tedbirleri anlatan bildirisi bağlanma kuramının zeminini oluşturmuştur. Bowlby'nin gözlemlediği grup sadece anneden ayrılmış değil aynı zamanda düzensiz vekil bakıcılar tarafından bakılan iki üç yaşındaki çocuklardan oluşmaktaydı. Tepkileri raporlandıktan sonra birçok araştırmacı çocuklardaki ruhsal bozuklukları annenin yoksunluğundan hariç farklı etkenlere bağladılar ve annenin yokluğu üzerinde durmadılar. Bowlby ve birkaç çalışma arkadaşı bu fikre katılmamakla birlikte annenin yokluğunun çok büyük bir rol oynadığını savundular. Bowlby'e göre annenin varlığı yiyeceğe duyulan ihtiyaç kadar önemli bir gereksinim, yokluğu ise çok büyük bir kayıp duygusu ve öfke duygusunun nedenidir (Bowlby, 1969: 25-27).

Kendi fikirlerine bilimsel geçerlilik kazandırmak isteyen Bowlby ekibi ile Tavistock enstitüsünde gerçekleştirdiği deneyde anne-bebek arasındaki karakteristik örüntüleri gözlemlemiştir. Annelerin bebeklerine verdikleri karşılıkların ve duyarlılıklarının bebeklerde hangi davranışlara yol açtığını incelemiştir. Bu çalışmanın neticesinde yayınladıkları rapor Bowlby'i yeterince memnun etmemiştir çünkü çalışma arkadaşları bebeğin annesini sevmesindeki nedenin ihtiyaçlarının karşılanması olduğu düşüncesinden vazgeçmemişlerdir (Bretherton, 1992: 762).

Bowlby hayatı boyunca bağlanma ile ilgili birçok gözlem gerçekleştirmiştir ve bu çalışmalarından elde ettiği verilerden oluşan birçok bilimsel yazı yayınlamıştır. İlk makalesi olan *The Nature of the Child's Tie to His Mother* (Çocuğun Annesine olan Bağının Doğası, 1958), doğumdan sonra bebeğin bağlanmasının çeşitli şekillerde gerçekleştiğini ve bakım verenine odaklandığını açıklamaktadır. Bowlby çalışmalarında bağlanma davranışının pasif değil aktif bir yapısı olduğunu vurgulamıştır (Ainsworth ve Bowlby, 1991: 333-341).

Bowlby'e göre bağlanmanın üç temel fonksiyonu vardır, bunlar hayatı keşfederken geriye dönüp sığınabileceği bir limanın var olması, fiziksel ihtiyaçların karşılanması ve yaşama yönelik bir güvenlik duygusunun hâkim olmasıdır. Bu ihtiyaçların

karşılanmaması durumunda çocukta sağlıklı bir gelişim meydana gelmemektedir (Tüzün ve Sayar, 2006: 27).

Bowlby'nin kurucusu olduğu bağlanma kuramı Ainsworth tarafından laboratuvar ortamında deneylerle incelenmiştir. Bowlby daha çok bebek ile annenin ayrılması durumunda meydana gelen etkilerle ilgilenirken, Ainsworth bağlanmanın niteliğindeki bireysel farklılıklara yoğunlaşmıştır (Ainsworth, et al., 1978: 15). Ainsworth 1953 yılında Bowlby'nin yanından ayrılmış ve Uganda'da deneysel gözlemler gerçekleştirmiştir. Bu gözlemleri esnasında Bowlby'nin görüşlerinin doğruluğuna ikna olmuştur. Uganda'da elde ettikleri veriler Bowlby'nin kuramının yeniden formülasyonunu sağlamıştır (Bretherton, 1992: 771). Ainsworth 'un elde ettiği verilerden biri bebeğin annesine bağlanma sebebinin sadece ihtiyacı karşılamasından kaynaklanmadığıdır. Bebeğin bağlanma davranışı gözlemleyen Ainsworth, çocuğun bakım veren kişiye daha farklı davrandığını fark etmiştir (Karen, 1990: 2).

Bağlanma kuramına bakıldığında, Bowlby'nin psikanalistlerin görüşlerinden tatmin olmadığı ve bebeğin annesine sadece oral hazdan dolayı bağlandığı görüşüne karşı çıktığı görülmektedir. Bowlby kendi kuramının temellerini oluşturmak için birçok deneysel gözlemler gerçekleştirmiş, kendi ekibini oluşturmuş ve birçok bilimsel araştırma yayınlamıştır. Ainsworth 'un gerçekleştirdiği çalışmalar ise Bowlby'nin teorisini desteklemiş ve zenginleştirmiştir. Bağlanma olgusunu anlamak için bağlanmanın çocukluk döneminden itibaren dönemselsel olarak gelişimini anlamak önem arz etmektedir.

2.1.1. Bağlanma Dönemleri

Bağlanma davranışı bireyin çocukluk döneminde başlayarak, ergenlik ve yetişkinlik döneminde devam etmektedir. Bu bölümde bağlanma davranışının çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki özelliklerine yer verilmiştir.

2.1.1.1. Çocukluk Döneminde Bağlanma

Bağlanma çocuk henüz dünyaya gelmeden, anne karnında iken oluşmaya başlamaktadır. Dünyaya gelen bebeğin birincil bakım vereni ile kurduğu etkileşim bağlanma türünü şekillendirmektedir. Sağlıklı bağ kurulduğunda güvenli, dengesiz ya da yetersiz bağ kurulduğunda ise güvensiz bağlanma gelişmektedir (Ainsworth, 1979: 936).

Bağlanma kuramının öncüleri Bowlby ve Ainsworth çocukluk dönemini en kritik dönem olarak tanımlamaktadırlar. Bağlanma örüntüleri bireyin kendi ve sonraki nesillerin hayatını etkilemektedir çünkü bu örüntüler nesiller arası aktarılmaktadır (Hamilton, 2000: 690-694; Benoit ve Parker, 1994: 1444).

Ainsworth ve Bowlby'nin araştırmalarından önce psikologlar çocuğun annesine olan bağının gıda ihtiyacından dolayı olduğunu kabul ediyorlardı fakat daha sonraki çalışmalarda çocukların tüm beslenme ihtiyaçları karşılanırsa bile bir bağlanma figürüne ihtiyaç duydukları ortaya koyulmuştur. Bağlanma figürü bulunmadığı takdirde çocukların gelişimsel açıdan geri kaldıkları kanıtlanmıştır (Levine ve Heller, 2023: 27).

Yeni doğan bebeklerin annelerine gösterdikleri yakınlık davranışları kolayca gözlemlenebilmektedir. Bebeklerin annelerine gösterdikleri davranışlar öğrenilmiş değildir, doğuştan gelmektedir ve aynı yakınlık arayışı yeni doğan hayvanlarda da görülmektedir (Bowlby, 1969: 63). Dünyaya gözlerini yeni açan bebeklerin bağlanma süreci üç yaşına kadar aşamalar halinde gerçekleşmektedir. İlk üç ayda bebeklerin bağlanma düzeyi kuvvetli değildir çünkü bakım vereni ile diğer insanları birbirinden ayıramazlar. Sonraki üç ayda bebekler çevreleri ile bağ kurmaya başlarlar. Altıncı aydan itibaren ise bağlanma davranışı belirgin hale gelmektedir. Bu süreçte bebek kendisine bakım veren kişiye yakınlık göstermekte ve ayrılık halinde rahatsızlık hissetmektedir. Bebeğin bakım vereni ile bu süreçte özel bir ilişkisi oluşmaktadır. Bakım verenini güvenli liman olarak görmektedir. Bakım verenin bebeğe karşı tutarlı davranışlar sergilemesi ve erişilebilir olması önem arz etmektedir (Kesebir, Kavzaoğlu ve Üstündağ, 2011: 331).

Çocuklarda güvenli bağlanmayı sağlayan davranışlar arasında çocuğun ihtiyaçlarına karşılık verme konusunda hassaslık, sevecenlik ve ilgi davranışları bulunmaktadır. Çocuk ebeveynine karşı temel güvenini oluşturduğu yıllarda kademeli bağlanma davranışları göstermektedir, bunlar annenin ayrılıp yanına tekrar döndüğünde ona selam vermek, anneyi takip etmek, yanından ayrıldığında ayrılık kaygısı yaşamak, kaygılandığında daha fazla yakınlık göstermek gibi davranışlardır. Ebeveyn ile yakınlığın kurulması ve pekiştirilmesi güven duygusunu geliştirmektedir (Karen, 1990: 8). Güvensiz bağlanmayı ise duyarsızlık ve ihtiyaçlarına karşılık vermeme durumları oluşturmaktadır. Bakım vereni tarafından istenmediğini hisseden

bebeklerde güvensiz bağlanma gelişmektedir. Bunun neticesinde kendini savunmasız hisseden ve kaygı düzeyi yüksek bebekler görülmektedir (Altundağ, 2011: 20).

Bowlby'e göre çocukların sevgi ve güven dolu bir ortamda yetişmeleri, yardıma ihtiyaç duyduklarında ihtiyaçlarına cevap verileceği konusunda güven hissetmelerine, hayat boyu kendilerine güvenmelerine, cesur olmalarına, başka insanlara karşı da yardımsever olmalarına zemin hazırlamaktadır. Güvensiz bir ortam ise çocuğun kaygılı bağlanmasına yol açmakta, çocuğun ihtiyaçlarına cevap verilmeyeceği endişesi ile bakıcıdan uzaklaşmama isteğine yol açmaktadır. Aktif bir şekilde reddedildiğini hisseden çocukta ise kızgınlık gözlemlenmektedir (Bowlby, 1988: 123).

Erken çocuklukta bebek ile anne arasında kurulan bağ çocuğun tüm yaşamında kuracağı diğer ilişkiler için zemin oluşturmaktadır (Lapsley, Varshney ve Aalsma, 2000: 137- 155). Bebeklik döneminde ebeveynlerine güvenli bağlanan bebeklerin yetişkinlik döneminde daha az çekimser, akranlarına karşı daha olumlu, davranış açısından daha uyumlu, empati duygusu daha yüksek ve duygusal açıdan daha olgun olduğunu araştırmalar ortaya koymaktadır (Carlson, Sampson ve Sroufe, 2003: 372; Carlson ve Sroufe, 1995: 581-617; Lacasa, et al., 2015: 422- 432). Çocukluk döneminde kazanılan bağlanma davranışı ergenlik döneminde izlerini taşımaktadır.

2.1.1.2. Ergenlik Döneminde Bağlanma

Çalışmalar bireylerin ilerleyen yaşamlarında da çocukluk dönemindeki bağlanma stillerini korumakta olduklarını göstermektedir (Hamilton, 2000: 693). Ancak ergenlik döneminde çocukların bağlanma davranışlarında farklılıklar görülmektedir. Bu dönemde ergenler bir yandan ebeveynlerinden ayrı bir kimlik geliştirme görevi ile karşı karşıya iken, diğer yandan onlarla ilişkisini sürdürme görevi ile muhatap olurlar. Ailelerinden bağımsız bir özerklik geliştirmeye çalışan ergenler ebeveynleri ile çatışmalara girebilmektedirler. Özerklik arzusu yine de anne babaya karşı güçlü bir bağlanma duygusunun var oluşunu ve anne babanın önemli bir güvenlik üssü olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bu dönemde ergenlerin daha fazla akran ilişkilerine odaklandıkları ve yeni bağlanma ilişkileri kurdukları bilinmektedir (Demir, 2002: 200-201).

Ergenin sağlıklı kimlik gelişimini ve benlik saygısının artmasını etkileyen en önemli faktörlerden biri güvenli bağlanmanın oluşmuş olmasıdır (Kenny ve Gallagher, 2002: 203-219). Ergenlerin akranları ile kuracakları ilişkinin şekli ebeveynleri ile olan

ilişkileri ile benzerlik göstermektedir. Anne babaları ile olumlu ilişkiler içerisinde olan ergenler genellikle yaşlıları ile de olumlu ilişkiler kurabilmektedirler. Çocukluk döneminde güvenli bağlanmayı öğrenen ergenlerin daha olumlu arkadaşlıklar kurdukları, bu ilişkilerde duygusal doyum yaşadıkları, ilişkilerinde liderlik görevini üstlendikleri ve yüksek bir özsaygıya sahip oldukları bilinmektedir (Meeus, Oosterwegel ve Vollebergh, 2002: 93–106; Turnage, 2004: 155-173; Weimer, Kerns ve Oldenburg, 2004: 102–120).

Güvensiz ve özellikle kaçınmacı bağlanmayı öğrenen ergenlerin ise daha olumsuz arkadaşlık ilişkileri yürüttükleri, etraflarındaki bireyleri güvenilmez ve onlarla ilişki kurmayı ve etkileşim içerisinde olmayı gerekli bulmadıkları, riskli cinsel etkinlikler yürüttükleri, depresyonun hayatlarına girme ihtimalinin yüksek olması, suç eğiliminin daha yüksek olması, öfke problemi yaşamaları ve farklı davranış sorunlarının ortaya çıkması beklenebilmektedir (Carlson, Sroufe ve Egeland, 2004: 66-83; Lieberman, et al., 1999: 202-213; Brook, et al., 2000: 451–464; Meeus, Oosterwegel ve Vollebergh, 2002: 93–106; Thompson, 2002: 273-284).

Bağlanma ihtiyacı doğuştan gelen bir ihtiyaçtır. Ergenlik döneminde bağlanma davranışında değişiklikler görüldüğü ifade edilmiştir. Yetişkinlik döneminde de bağlanma ihtiyacının karşılanması beklenmektedir.

2.1.1.3. Yetişkinlik Döneminde Bağlanma

Çocukluk döneminde anne baba ile kurulan bağ ön planda iken, ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri ön plana çıkmaktadır. Yetişkinlik döneminde ise bunun yerini romantik ilişki sürdürülen partnerler almaktadır. Bağlanma ihtiyacını karşılayan partnerler güvenli bir dayanak olarak görülmekte ve bireyin sağlıklı bir hayat yaşamasına neden olmaktadır. Ebeveyn ile kurulan ilişkiler çocukluk döneminden sonra arka planda kalmasına rağmen yetişkinlikte de önemini sürdürmektedir (Levine ve Heller, 2023: 28; Morsünbül ve Çok, 2011: 558; Yıldız, 2012: 21).

Yetişkinlik dönemindeki bağlanmanın fikir öncüleri olan Hazan ve Shaver'in (1987: 22) yapmış oldukları araştırmada, yetişkinlerin partnerlerine bağlanma kalıplarının çocukluk döneminde ebeveynlerine karşı olan bağlanma stili ile benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu çalışmada güvenli bağ kurabilen bireylerin ebeveynleriyle olumlu bir ilişkileri olduğu ve güvenli bir aile ortamında yetiştikleri, kaygılı- kararsız bireylerin anne baba desteği hakkında bilgi vermedikleri, kaçınmacı bireylerin ise aile

fertlerine karşı olumlu bir yaklaşım sergilemedikleri ve güven duymadıkları ortaya koyulmuştur (Levy, Blatt ve Shaver, 1998: 407–419; Levine ve Heller, 2023: 28).

Hayatın ilk döneminde gelişen bağlanma stilleri bireyin gelecek yaşamındaki ilişkilerini de etkilemektedir. Bireyler bağlanma şemalarını oluşturduktan sonra yetişkinlikte bu şemalara göre ilişkilerini yönetmektedirler. Yetişkinlik dönemindeki sorumluluk duygusunu, diğer insanlar ile ilişki kurma şekillerini, romantik ilişkilerindeki davranışlarını ve bu ilişkileri anlamlandırmaları çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma stili ile bağlantılıdır (Bartholomew, 1990: 150; Şahin, 2018: 98; Gündoğan, 2015: 37).

Ebeveynleri ile güvenli bağlanma kuran bireylerin romantik ilişkilerindeki partnerlerinin ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olduğu, yanlarında kendilerini rahat ve güvende hissettikleri bilinmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2005: 34-38; Bartholomew, 1997: 138). Bebekler gergin veya huzursuz hissettiklerinde nasıl annelerinin yakınlığını arıyorsa, yetişkinlerde bu dönemlerinde partnerlerinin yakınlığını ve korumasını aramaktadırlar. Anne ile çocuk arasındaki ihtiyaç karşılanması tek yönlü iken yetişkinlik dönemindeki bağlanma karşılıklı gerçekleşmektedir. Yetişkinlikteki bağlanmanın temel öğeleri bakım ve cinsel ilişkinin birleşimidir (Brodsky ve Lichtenstein, 1999: 215-220).

Güvenli bağlanan yetişkinler diğer insanlarla pozitif ilişki kurabilmektedirler. Yakın ilişki kurmakta zorlanmazlar, kendilerini güvende ve mutlu hissettikleri ilişkiler sürdürmektedirler. Kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinler yakın ilişki kurmaktan kaçınırlar, hayatlarındaki insanlara karşı duygusal mesafe koyarlar ve şüpheli bir tutum içerisinde bulunurlar. Kaygılı-kararsız bağlanan bireyler ise sürekli onay görme arzusu içerisindedirler, negatif bir iletişim diline sahiptirler, reddedilme duygusunu yoğun olarak yaşamaktadırlar ve yakın ilişki kurmaktan kaçınırlar (Subaşı ve Kazan, 2020: 148).

Bağlanma davranışının çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki özellikleri ele alınmıştır. Araştırmanın devamında çalışmanın ilk değişkeni olan bağlanma stilleri kapsamlı bir şekilde sunulmuştur.

2.1.2. Bağlanma Stilleri

Bağlanma davranışındaki bireysel farklılıkları ilk olarak ele alan çalışma Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall tarafından 1978 yılında yürütülen Yabancı Ortam testidir. Bu

çalışmada laboratuvar ortamında anne ile çocuk arasındaki bağlanma şekilleri incelenmiş ve çocukların kendilerine bakım veren kişilerle üç farklı şekilde bağ kurdukları gözlemlenmiştir, bunlar kaygılı-kararsız, güvenli ve kaçınan bağlanma stilleridir (Levine ve Heller, 2023: 33; Sümer, 2006: 2; Ainsworth, et al., 2015: 22).

Yetişkinlik dönemindeki bağlanma stillerine bakıldığında ise Hazan ve Shaver'in üçlü bağlanma modeli ve Bartholomew ve Horowitz'in dördü bağlanma modeli ile karşılaşılmaktadır. Hazan ve Shaver (1987: 512) Ainsworth ve arkadaşlarının çocuklarda gözlemledikleri üç farklı bağlanma stilini yetişkinlere uyarlarlarken, Bartholomew ve Horowitz (1990: 157-161) yetişkinlik döneminde dört farklı bağlanma stiline bulunduğunu öne sürmektedir, bunlar güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanma stilleridir. Bartholomew ve Horowitz ile Hazan ve Shaver'in güvenli bağlanma stili tanımları aynı iken, saplantılı olarak adlandırılan bağlanma stili Hazan ve Shaver'de kaygılı- kararsız olarak tanımlanmaktadır. Kaçınmacı bağlanma stili ise Bartholomew ve Horowitz 'de korkulu ve kayıtsız olarak iki farklı stil olarak ele alınmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991: 227-228; Hazan ve Shaver, 1987: 522).

Levine ve Heller'e (2023: 16) göre, toplumdaki tüm insanlar bu bağlanma stillerinden birine ya da kaygılı- kaçınan karışımına, toplumun yarısından fazlası güvenli, yüzde 20'si kaygılı, yüzde 25'i ise üçüncü bağlanma stiline, kalan yüzdeler ise kaygılı-kaçınan grubuna dahildir.

Bağlanma stilleri geliştikten sonra devam etme eğiliminde olduğu bilinmektedir. Bu durumun iki sebebinden biri ebeveynin çocuğuna olan tutumunun genellikle aynı devam ettiği gerçeğidir. Diğer bir sebep ise her bağlanma stiline devam etme özelliğine sahip olmasıdır. Özellikle olumsuz tutumlarda bir kısır döngüden bahsetmek mümkündür, çocuk kaygılı ya da kaçınan davranışlar sergilediğinde ebeveyn olumsuz tepki verir, ebeveyn olumsuz tepki verdiğinde çocuk olumsuz bağlanma stiline neticesinde olumsuz davranış sergiler. Netice itibari ile bağlanma stilleri bir kez oluştuktan sonra devam etme olasılığının yüksek olduğu kabul edilir (Bowlby, 1988: 125-126). Ancak bireylerin bağlanma stillerinin sabit olmadığı ve değişebilir olduğu da kabul edilmektedir. Güvenli bireyler zaman içerisinde güvensiz bireylere dönüşebilirken, kaygılı ya da kaçınan bireyler güvenli bağlanan kişiler olabilmektedirler (Levine ve Heller, 2023: 128).

Güvenli, kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler eşlerinden ve ilişkilerinden beklentileri, sorunlarla baş etme yöntemleri, partnerlerine karşı isteklerini dile getirme şekilleri, cinselliğe bakış açıları ve yakınlık kurma konusundaki tutumları ile birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Bağlanma stillerini anlamaya çalışmak, bireylerin eşleri ile ilişkilerini incelemede davranışlarını analiz etmede önemli bir noktadır (A.g.e.: 16).

2.1.2.1. Güvenli Bağlanma Stili

Güvenli bağlanan bireylerin çocukluk dönemlerine bakıldığında ihtiyaçlarına karşı duyarlı, her zaman ulaşılabilir, çocuğa tutarlı tepki veren, çocuğun potansiyelinin farkında olan ve sevgi dolu davranan ebeveynlerle yetiştikleri gözlemlenmektedir. Bu tutumlara muhatap olan çocuklar her durumda ebeveynlerine ulaşabilecekleri konusunda kendilerini güvende hisseder, olumsuz bir durumla karşılaştıklarında yalnız olmadıkları konusunda emindirler. Bunun neticesinde dünyayı keşfetme konusunda da cesur davranan, hayatın zorlukları ile baş edebilen, bağımsız bir kimlik sahibi olan ve kendilerine güvenen bireyler yetişmektedir (Bowlby, 1988: 123; Holmes, 2015: 212, 224).

Güvenli bağlanan bireyler ilişkilerinde rahatlıkla yakınlık kurabilirler, sevgi doludurlar ve diğer insanlara karşı sevecen bir yapıya sahiptirler (Levine ve Heller, 2023: 15). Hayatları boyunca öz güvene sahip bu bireylerin aile aidiyet duyguları yüksektir ve başarılı ilişkiler sürdürmektedirler (Eşici, 2014: 40-51; Kantarcı, 2009: 37-41; Solmuş, 2008: 132; Mavili, Kesen ve Daşbaşı, 2014: 31).

Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler çatışma anlarını yönetme konusunda başarılıdırlar, eleştiriye açıktırlar ve kendilerini geliştirme ve değiştirme fikrine karşı durmazlar. İletişim kurma konusunda başarılı olan bu bireyler kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorluk çekmezler. Başkaları ile yakın bir bağ kurma konusunda rahat davranırlar ve sınır çizme kaygısını taşımazlar. Kindar olmayan bu bireyler hatalı bir davranış ile karşılaştıklarında affedici davranırlar. Yakın çevrelerindeki insanlara saygı ve sevgi ile karşılık verirler. İçerisinde buldukları ilişkilerde gelişmeye açık olurlar. Hem başkalarının ihtiyaçlarını karşılamada istekli davranırlar hem de sevgi dolu davranış beklerler (Levine ve Heller, 2023: 125-126).

Bu bireyler eşlerine bağlılık duymaktan rahatsız olmazlar, terk edilme kaygısı yaşamazlar, uzun vadeli ilişkiler sürdürmekte zorlanmazlar, öz saygı ve güvenleri

yüksektir, sosyal ilişkilere açıktırlar, hayata karşı olumlu bir duruşa sahiptirler, hataları affetme konusunda zorluk yaşamazlar ve empati duyguları yüksektir (Solmuş, 2022: 3-4).

Duygularını denetleyebilen ve sorun çözme kabiliyeti olan bu bireyler, tatmin oldukları ilişkiler sürdürürler, doyuma ulaşırlar, partnerlerine özgürlük alanı bırakarak serbest hareket etmelerine müsaade ederler hem de bağlı kalmayı başarırlar (Simpson ve Overall, 2014: 54-59, Güvendeğer Doksat ve Demirci Ciftci, 2016: 494). Diğer insanlara bağlanma konusunda güvenli hisseden bireyler kendilerini ilişkilerinde güvende ve daha rahat hissederler, partnerlerinin hatalarına karşı daha hoşgörülüdürler ve partnerleri ile uyumlu bir iletişim kurabilirler (Kirkpatrick ve Shaver, 1992: 266; Morsünbül ve Çok, 2011: 557).

2.1.2.2. Kaçınan Bağlanma Stili

Kaygılı kaçınmalı bağlanma stiline sahip bireyler ihtiyaç duydukları ilgi davranışına karşılık alıp alamayacakları konusunda emin hissetmezler. Bunun neticesinde başkalarının ilgi ve sevgisine ihtiyaç duymadan, duygusal olarak kendilerine yeterli bir hayat kurmak için girişimde bulunurlar ve bazen narsistik davranışlar sergilerler. Bu tutumun ortaya çıkmasında bireyin çocukluk döneminde aradığı yakınlık neticesinde sürekli azarlamalar ile karşılaşması yattığı düşünülmektedir (Bowlby, 1988: 123-124).

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler genellikle başka insanlar ile yakınlık kurmayı özgürlükten uzaklaşma olarak değerlendirirler. Bu nedenden dolayı yakınlık kurma konusunda temkinli davranırlar (Levine ve Heller, 2023: 15).

Kaçınmacı bireylerin ilişkileri incelendiğinde güvensiz bir tutum içerisinde oldukları, diğer insanların kendileri ile bağlılık duygusu içerisinde olmasından dolayı gergin hissettikleri, ilişkilerine çok yatırım yapmadıkları, kendilerini insanlara açmadıkları, aşk duygusunun ön planda olmadığı tek gecelik cinsel birlikteliği diğer bağlanma gruplarından daha fazla öncelikledikleri, bakım verenlerini sevgi dolu bulmadıkları, stres durumlarında yardım kabul etmek yerine yalnızlığı tercih etmeleri aynı şekilde stres altındaki partnerlerinden uzaklaştıkları, reddedilme duygusunun baskın olduğu, partnerlerine destek olmayı içten gelerek değil sorumluluk zorunluluğu ile ya da ödül beklentisi ile gerçekleştirdikleri, çocukluk anılarını çok fazla hatırlamak istemedikleri,

ayrılık ya da acı kayıpların ardından somatik şikayetlerde buldukları gözlemlenmektedir (Solmaz, 2022: 6-7).

2.1.2.3. Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili

Üçüncü bir bağlanma stili olan kaygılı- kararsız bağlanma stiline sahip bireyler partnerlerine yakın olma arzusu içerisindeyken, aynı zamanda partnerlerinin kendilerine yeterince yakın olmadıklarından şikayetçidirler. Terk edilme duyguları baskındır, kısa ve derin olmayan, doyumsuz ilişkiler sürdürmektedirler, ilişkilerine karşı olumsuz bir tutum takınırlar. İlişki sürecinde tutarlı davranış sergilemezler ve duygusal dünyalarında iniş çıkışlara rastlanılır. Partnerlerinin beden hareketlerine ve kendilerini ifade etme biçimlerine karşı oldukça hassastırlar. Güvenli bağlanmaya sahip bireylere kıyasen öz saygıları düşüktür. Kayıp, terk edilme ya da ölüm gibi olaylardan sonra acılarını çok derin yaşarlar, yeme bozuklukları sık görülür, hayallerini gerçekleştirmede zorlanırlar, ebeveynlerinin tutumlarından sıklıkla memnuniyet göstermezler, reddedilme kaygısı yoğundur. Romantik ilişkilerinde kıskançlık duygusunu yoğun olarak yaşamaktadırlar ve güven sorunu yaşamaktadırlar (Solmaz, 2022: 4-5).

Kaygılı dirençli bağlanma stiline sahip bireyler ihtiyaç duyduğunda ebeveynine ulaşabileceği konusunda emin olmayan, yardımcı olup olmayacakları konusunda kuşku duyan bireylerdir. Kendilerini güvende hissetmediklerinden dolayı çoğunlukla ayrılık kaygısı taşırlar, bundan dolayı da yeni şeyler keşfetme konusunda cesur değillerdir. Ebeveynlerin tutarsız davranışları, terk etme tehditleri bu bağlanma stilinin oluşumunda rol oynamaktadır (Bowlby, 1988: 124).

Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler yakınlık ihtiyacı hissetmektedirler. Zihinleri genellikle yaşadıkları ilişki ile meşguldür. Ayrıca eşlerine besledikleri duygularının karşılık görüp görmeyeceğine dair endişe duymaktadırlar (Levine ve Heller, 2023: 15).

Kaygılı yetişkinler romantik ilişkilerinde partnerlerinin sevgilerinden emin olamazlar ve aşırı ilgi bekleme sonucunda başarılı ilişkiler yürütemezler. Bir yandan yakınlık beklerken diğer yandan bu ilgiye layık olmadıklarını düşünürler. Yaşamış oldukları bu çelişkili duygu ve düşünceler kaygı durumunu tetikler ve devamlı terk edilme korkusu ile karşı karşıya kalırlar (Mason, 2022: 226). Kaygılı- kararsız bireyler yakınlık kurma konusunda isteksiz davranırlar, partnerlerine karşı yoğun bir kıskançlık duygusu

yaşarlar, takıntılı bir ilişki sürdürürler ve duygusal iniş çıkışlar yaşarlar (Morsünbül ve Çok, 2011: 557).

Araştırmanın birinci değişkeni olan bağlanma stilleri incelenmiştir. Güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerinin özellikleri kapsamlı bir şekilde sunulmuştur. Şimdi ise araştırmanın ikinci değişkeni olan eş seçme stratejileri ele alınacaktır.

2.2. Eş Seçimi

İnsanın hayatındaki en önemli iki seçim, eş ve iş seçimi olarak kabul edilmektedir. Bireyin hayatındaki mutluluk düzeyini bu iki seçimin belirlediği varsayılmaktadır. Evlilik yolunda doğru eşi seçmenin yanında evliliğe yüklenen anlam ve beklentilerde büyük önem arz etmektedir. Eşler arasındaki uyumu beklentiler belirlemektedir. Beklentilerin birbiri ile uyuşması uyum olasılığını arttırmaktadır (Tarhan, 2006: 18).

Uyumlu ve doyumlu bir evlilik ilişkisi için doğru eş seçiminin yapılması çok önemlidir. Eş seçimi yapmak sadece çiftleri değil aynı zamanda iki tarafın ailelerini, toplumu ve doğacak çocukların yaşamını da derinden etkilemektedir. Toplumun çekirdek birimi olan aile kurumu sağlıklı bir toplumun oluşması için temel oluşturmaktadır. Doğru seçimin yapılması hem çiftin kendisi hem de o evlilikte doğacak olan çocukların ruhsal ve fiziksel sağlıklarını doğrudan etkilemektedir (Özgüven, 2020: 36; Kalkan ve Yalçın, 2021: 9).

İnsan hayatındaki en önemli kararlardan biri olan eş seçimi ile kişi hayatının geri kalanını nasıl geçireceğini belirlemiş olmaktadır. Bu kararı almak karmaşık ve zorlu bir dönemdir. Bu karar ile birey hayatının geri kalanını kiminle geçireceğini, kiminle değişip gelişeceğini, nasıl bir hayat inşa edeceğini, kiminle ebeveyn olacağını belirlemiş olmaktadır (Günayer Şenel, 2022: 61; Yalçın, 2022: 4).

Eş seçme her toplum ve her kültür için önemli bir süreçtir (Özgüven, 2020: 68). Bir ailenin temelini oluşturan nokta iki kişinin evlenmeye karar vermesidir. Evlilik öncesi aşamada en önemli nokta sağlıklı bir ilişkinin kurulmasıdır. Bu süreçte çiftler hem kendilerini hem birbirlerini tanımaktadırlar (Şen, 2015: 1).

Eş seçim sürecinde bireyler sağlıklı karar alabilmek için şu üç aşamayı göz önünde bulundurmalarıdır: Birinci aşama birey öncelikle kendini tanımalıdır, ikinci aşamada evlenebilecek adayın özelliklerini iyi tanımalıdır, son aşamada ise kişinin kendi beklentileri doğrultusunda karşıdaki insanı değerlendirmeli ve beklentileri ile ne kadar

uyuşup uyuşmadığı değerlendirmelidir (Günayer Şenel, 2022: 62-69; Kasatura, 2014: 24; Özabacı, 2022: 60).

İlişkilerin gelişim sürecini Backman (1981) dört aşamalı modeli ile açıklamaktadır. Birinci aşamada bireyler birbiri ile karşılaşır ve birbirlerinin farkına varırlar. Daha sonra seçim aşamasına girerler. Bu aşamada bireyler ait oldukları grubun norm ve değerlerine göre ve fiziksel cazibeye göre aday seçmektedirler. Cazip buldukları aday ile ikili ilişkiyi geliştirmeleri ise üçüncü aşama olarak kabul edilir. Bu aşamada çiftler kendilerini açar, değer ve tutumlarını açıklar, duygu ve ihtiyaçlarını paylaşırlar ve özel paylaşımlarda bulunurlar. Birbirlerine bağlılıkları da bu aşamada gerçekleşir. Daha sonra çiftler bu ilişkiyi devam ettirip ettirmeme kararını verirler. İlişkinin devam etme şeklini daha önceki paylaşımlar ve deneyimler belirler, ilişki ya sonlandırılır ya da evlilikle taçlandırılır (akt. Yılmazçoban, 2010: 190-192).

Connoly ve Goldberg (1999) de ilişkilerin gelişim sürecini dört aşamada açıklamaktadır. Başlatma aşamasında fiziksel özellikler belirleyici olmaktadır. Çekici bulunan bireyler ile ilk temas gerçekleşmektedir. Daha sonraki aşamada ise yakın ilişki kurulur ve arkadaşlık düzeyinde devam eder. Bu aşamada daha yakın ilişkinin kurulmasına zemin hazırlamaktadır. Üçüncü aşamada ise kurulan romantik ilişki daha samimi bir hal almaktadır. Arkadaşıktan flört sürecine geçilmektedir ve yoğun duygular bu sürece eşlik etmektedir. Son aşamada ise bağlılık ilişkisi kurulmaktadır ve bu aşama derin duygular ile geçirilmektedir ve evlilik ile sonuçlanabilmektedir (akt. Kalkan ve Yalçın, 2021: 2).

Humphreys'e (1996) göre eş seçimini yapacak bireylerin öncelikle bağımsız bir kişilik geliştirmiş olması ön şarttır. Bunun yanında kendini ve diğer insanları kabul edip sevebilmeli ve değer verebilmeli, güzel ve açık bir iletişim diline sahip olabilmeli, duygularını ifade edebilmeli, her türlü stresle mücadele edebilmeli, sorumluluk sahibi olabilmeli ve bağımsızlık gereksinimlerine saygı duyabilmelidir (akt. İşmen Gazioğlu, 2022: 34). Evliliğe gerekli hazırlığı yapmadan giren kişiler evlilik sürecinde sorunlar yaşayabilmektedirler. Gerçek dışı beklentilerin olması ve bunların karşılık bulmaması hayal kırıklığının yanında çatışmalara ve huzursuzluğa yol açabilmektedir (Martin, Martin ve Martin, 2001: 601-609).

Evlilik sürecinde doğru kararlar alabilmek için bireyler farklı stratejiler geliştirmektedirler. Bu stratejilere araştırmanın devamında yer verilmiştir.

2.2.1. Eş Seçme Stratejileri

Evlilikteki mutluluk düzeyini doğru eş seçiminin yapılması etkilemektedir. Bireyin eş seçim sürecinde birçok faktör önem kazanmaktadır. Bireyler eş adaylarını seçerken öncelikle kendi ihtiyaçlarını karşılayacak birisinin olmasını arzu ederler. Bireylerin öncelikle kendilerini yeteri düzeyde tanımaları çok önemlidir. Kendisini iyi tanıyan bireylerin daha sonra birbirlerini de daha iyi tanıyabildikleri düşünülmektedir (Özgüven, 2020: 31). Kendilerini yeterli düzeyde tanıyan bireylerin evlilikten ve eş adayından ne belediklerini belirlemeleri daha kolay olmaktadır. Hayat boyu devam eden evlilik ilişkisi ile flört ilişkisi arasında farklılıklar vardır, hayatını sürdüreceği bireyi itina ile seçmek önem arz etmektedir (Aksakal ve Akkaş, 2023: 278).

Kişinin hayatını paylaşacağı eşini bulması önemli bir dönüm noktasıdır. Bireylerin eş seçim tutumlarında genellikle kişilik, zekâ, fiziksel çekicilik gibi hususlarda kendileri ile benzerlik gösteren kişileri seçtikleri bilinmektedir (Karaçanta, 2018: 198-199). Kaliteli bir evlilik için beklentilerin ve hedeflerin ortak olması önemlidir. Evlilik hayatında karşılaşılabilecek sorunları en aza indirmek için çiftlerin arasında kültür, yaş, ekonomik durum, yaşama bakış açısı gibi noktalarda farklılıklara değil ortak noktalara odaklanmak önemlidir. Uyuşmayan beklentiler neticesinde çatışmalar kaçınılmazdır. Çiftlerin hayata bakış açısı, dini inançlara, ailevi konulara, kültürel değerlere farklı bakıyor olmaları evlilikten beklentilerini farklılaştırmakta ve bir hedefte buluşmalarını zorlaştırmaktadır (Tarhan, 2006: 19, 26).

Kadınlar ve erkekler eş seçimi sürecinde farklı özelliklere önem vermektedirler. Kişisel, kültürel ve toplumsal faktörler de eş seçim sürecinde bireyleri etkilemektedir (Karaçanta, 2018: 199). Uzak ve Orta Doğu ülkelerinde kadının bakire olması çok önemli bir kriter iken, Hollanda ve Almanya gibi ülkelerdeki bireyler için kriter değerinde değildir. Bazı ülkelerde kadının evcimen olması önemliyken, diğer ülkelerde değildir (Yazgan İnanç vd., 2019: 45). Bazı özellikler ise birçok kültürde önemsenmektedir, bunlar sevgi ve karşılıklı çekim, güvenilir olma, zekâ, duygusal denge ve mizaç gibi özelliklerdir (Feldman, 2021: 336).

Başarılı bir eş seçimi için birçok faktör eşzamanlı olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Sadece fiziksel özelliğini ya da sosyo-ekonomik durumunu önemsemek uzun vadeli bir evlilik için yeterli olmamaktadır. Uyumlu bir evlilik için ne kadar çok etmen göz önünde bulundurulursa mutluluk şansı o kadar artmaktadır

(Kalkan, 2021: 10). Eş seçim döneminde göz önünde bulundurulacak kriterler bireyden bireye fark etse de bazı faktörler insanların çoğu için önemli olmaktadır, bunlar cinsiyet, fiziksel özellikler, eğitim durumu ve sosyo-ekonomik durumdur. Eş seçimi faktörleri arasında önemsenen diğer noktalara örnek olarak eş adayının yaşı, dini hassasiyeti, kişilik özellikleri, ideolojik görüşleri, ırkı ve kültürel özelliklerini saymak mümkündür (Karagülmez ve Bulut Serin, 2024: 842).

Çalışmanın devamında eş seçme stratejilerinden aile kurumu ve güven, sosyo-ekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, fiziksel özellik, bekaret ve aşk faktörleri kapsamlı bir şekilde sunulmuştur.

2.2.1.1. Aile Kurumu ve Güven

Yakın ilişki kurma sürecinde en önemli kavram güvenidir. Bağlılık, sorumluluk, saygı ve sevgi, kabul etme güvenin ana konularıdır. Güvenin oluşması çocukluk dönemindeki yakın ilişkilerin neticesidir. Duygusal bir beceri olan güven değer vermenin ve anlayışın neticesidir. Bir ilişkide karşılıklı güvenin var olması ilişkinin oluşmasına, gelişmesine ve devam etmesine bazen de bitmesine neden olmaktadır. Güvenin bulunmadığı yerde kaygı, korku, kontrol etme ve güç duyguları hâkim olmaktadır (Yavuzer, 2022: 85-86, 89).

Eş seçim sürecinde ve sonrasında karşılıklı güven duygusunun oluşması sağlıklı bir ilişkinin temelini oluşturmaktadır. Çiftlerde güvenin oluşmaması ve hissedilmemesi mutlu bir evliliğin oluşmasını engellemektedir. Güvenin olmadığı ailelerde aldatma, ayrılık, taciz, şiddet gibi durumları görmek mümkün olmaktadır. Temelinde güven olmayan ailelerde bireyler kendilerini yalnız, değersiz, incinmiş, depresif ve özgüvensiz hissetmektedirler (Kesici, vd., 2019: 100). Bu durumlar ile karşılaşmamak için eş seçim sürecinde adayların güvenilirliği önemli bir kriter oluşturmaktadır.

Bireyler aile kurumunu oluştururken, güvenin yanında sosyo-ekonomik durumu da önemsemektedirler.

2.2.1.2. Sosyo-Ekonomik Durum

Bireylerin sosyo-ekonomik durumları hayata bakışlarını, değerlerini, norm anlayışlarını, hedeflerini belirlemektedir. Bu sebeple evlenecek çiftlerin arasında ne kadar uyum varsa o kadar anlaşma olasılıklarının yüksek olduğu, farkların çoğalması ile ise uyum şansının azaldığı varsayılmaktadır. Toplumsal bakış açısına göre ev ekonomisinden sorumlu olarak erkek görülmektedir ve ekonomik sorumluluk daha

çok erkeğe yüklenmektedir. Dolayısı ile bir farklılık olacaksa erkeğin ekonomik düzey olarak kadından daha üstün olması daha uygun görülmektedir (Kalkan, 2021: 11-12).

Bireyler eş adaylarını seçerken alışmış oldukları sosyo-ekonomik düzeyde bulunan kişilerle yola çıktıkları gözlemlenmektedir. Çiftlerin aileleri de kendilerine denk olan ailelere daha ılımlı yaklaştığı bilinmektedir. Daha ılımlı tutumu beraberinde getiren bu denklik beraberliklerini de kolaylaştırmaktadır (Kasatura, 2014: 92; Günayer Şenel, 2022: 71). Backman'ın (1981) dört aşamalı ilişki geliştirme modeline göre aynı sosyal sınıftan olan bireylerin birbirleri ile daha kolay etkileşime geçtikleri ve daha kolay ilişki kurdukları bilinmektedir. Özellikle kadınlar ilişki kurarken kendilerinden bir sınıf üstte olan bireyleri tercih ettikleri gözlemlenmektedir (akt. Özabacı, 2022: 52).

Eğitim seviyesi bireyin sosyo-ekonomik durumuna büyük katkı sağlamaktadır. Eşler arasındaki eğitim farklılığı kültürel farklılıklarını da arttırmaktadır. Erkeğin eğitim seviyesinin daha düşük olması eşine karşı savunmacı bir tutum takınmasına neden olabilmektedir. Çiftler eğitim durumunun aralarındaki ilişkiyi zedelemesine fırsat tanınamalıdır. Evlenmeden önce bu konular dile getirilmeli, seviye farkları konuşulmalıdır (Tarhan, 2006; 23-24).

Sosyo-ekonomik durumun yanında dini ve siyasi benzerlik faktörü de evlilikteki mutluluk şansını arttıran bir faktör olarak kabul edilmektedir.

2.2.1.3. Dini ve Siyasi Benzerlik

Evlilik yolunda olan çiftlerin dini ve ideolojik görüşler açısından benzerlik göstermeleri uyumlu bir yaşam sürdürebilmeleri için önem arz etmektedir. Hem dini hem de ideolojik görüşler kişilerin hayata bakış açılarını ve tutumlarını etkilemektedir. Bireylerin yaşam içerisindeki tutumlarını, yeme-içme adetlerini, eğlenme şekillerini, çocukların eğitimi gibi bir çok konuda dini inançlar önemli bir rol oynamaktadır. Dini inanç konusundaki farklılıklar evlilikteki mutluluk düzeyini etkileyebilmektedir (Kalkan, 2021: 16; Özgüven, 2020: 59).

Bireyin yaşam şeklinde dini inançları belirleyici ise eş adayının dinden uzak olması ya da aynı oranda hassas olmaması ya da başka bir inanca sahip olması evlilik yaşamında sorunlara yer açabilmektedir. Bunun yanı sıra farklılıklara açık olmamak ya da hoşgörüsüz bir tutuma sahip olmak sorunları kaçınılmaz kılmaktadır. Aynı durum siyasi görüş içinde geçerli olabilmektedir. Eğer birey katı bir siyasi görüşe sahip ise farklı görüşten birisi ile bir yaşam sürdürmesi zor olabilmektedir. Fakat taraflardan

birisi daha uyumlu davranır ya da bu farklılıkları problem haline getirmezlerse uyum içerisinde yaşamaları da mümkün olabilmektedir (Günayer Şenel, 2022: 72).

Evlilik yolundaki bireylerin benzer görüşlere sahip olmaları önemli olarak kabul edilmektedir. Ancak bunun yanında birbirlerini fiziksel açıdan beğenmeleri de evlilik yolunda önemli bir kriter olarak görülmektedir.

2.2.1.4. Fiziksel Özellik

Solmuş (2011: 15) evlilik yoluna girmeden çiftlerin ilk aşamada fiziksel bir çekim hissettiklerini, daha sonrasında ortak değer ve hisleri paylaştıklarını ve bunun neticesinde flört ya da bir evlilik geliştiğini ifade etmektedir. Evliliğe adım atan çiftlerin fiziksel özellikler açısından benzerlik göstermeleri evlilik uyumu açısından önemli görülmektedir. Güzellik, çirkinlik gibi konularda birbirlerine denk olmaları tercih edilmekle birlikte erkeklerin bu konularda daha hassas oldukları ve hayat arkadaşlarını seçerken bu noktaya daha çok önem gösterdikleri bilinmektedir (Kalkan, 2021: 13).

Bireyin evlenmeyi düşündüğü kişinin fiziksel özelliklerini beğenmesi ve cazip bulması önemlidir. Bu durum kişinin ona karşı hissettiklerini ve yanında hissedilenleri etkilemektedir. (Günayer Şenel, 2022: 70). Flört döneminde fiziksel çekicilik çok önemli bir rol oynamaktadır çünkü ilişkinin devam edip etmeyeceğini bu çekicilik de belirlemektedir. Evlilik sonrası da fiziksel çekicilik önemini korumaktadır (Simpson, Gangestad ve Lerma, 1990: 1193). Partnerlerin birbirlerini çekici bulmamaları ve birbirlerinden hoşlanmamaları evlilik ilişkisi için dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Aralarında hissedilen çekim gücünün yüksek olması hem bağı kuvvetlendirmektedir hem de evlilik içerisindeki mutluluğu arttırmaktadır (Aksakal ve Akkaş, 2023: 281).

Bireylerin evlilik yolunda birbirlerini fiziksel açıdan çekici bulmaları önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bunun yanında evlenilecek adayın bakir ya da bakire olması da önemli bir kriter olarak görülebilmektedir.

2.2.1.5. Bekaret

Bekaret, Türk Dil Kurumu Sözlüğüne (2011) göre doğallık, saflık, tazelik, masumluk, cinsel münasebette bulunmamış birey anlamına gelmektedir. Blank (2008: 366-367) ise bakiri cinsel temasa girmemiş birey olarak tanımlamaktadır.

Geleneksel topluluklarda oldukça önemli olan evlilik öncesi bekaret algısı, modern toplumlarda önemini gitgide kaybetmektedir (Bacanlı, 2001: 8).

2.2.1.6. Çocuk Bakımı

Evlilik bireylerin hayatlarından önemli değişikliklere yol açan bir yapıdır. Evlilik yolunda eş seçimi yapılırken bireyler sadece kendi hayat arkadaşlarını değil aynı zamanda o aileden doğacak olan çocukların anne ya da babasını da seçmektedirler. Bu sebeple eş seçimi yapılırken sadece bir partner seçiminden söz etmek eksik kalmaktadır (Ateş, 2022: 115; Güngörmüş Özkardeş, 2022: 125).

İnsan sosyal bir varlıktır ve hayatını diğer insanlarla birlikte geçirmektedir. Sosyal yaşamın içerisinde en önemli birliktelik aile birlikteliğidir. İnsanın sosyal, duygusal sevgi, güven ve neslin devamını sağlama gibi gereksinimleri en çok ailede karşılanmaktadır. Eş ile kurulan iletişim diğer aile bireyleri ile kurulacak iletişimi etkilemektedir. Çocuklar anne-baba arasındaki iletişimden birinci derece etkilenen bireylerdir (Yavaşoğlu, 2021: 155).

Evlilik yolu ile bireyler cinsel ihtiyaçlarını meşru bir şekilde karşılamaktadırlar. Cinsel birliktelik ile neslin devamını sağlama, üreme çocuk yetiştirme ihtiyaçları da karşılanmaktadır. Bireylerin kendini güvende hissetme, barınma, korunma ve destek görme ihtiyaçları da yine evlilik kurumu içerisinde karşılık bulmaktadır (Özgüven, 2010: 61). Partnerler evlilik içerisinde birbirine destek olarak, cinsel doyumu yaşayarak, çocukları özenle yetiştirerek sevgi ile yolda yürümektedirler (Gittins, 1991: 152-153).

İnsanın hayatında aldığı önemli kararlar arasında eş ve iş seçimi bulunmaktadır. Bu önemli kararlara çocuk sahibi olmaya karar vermekte eklenmektedir. Çocuk sahibi olmakla bireylere yeni toplumsal roller biçilmektedir, daha önce karı-koca olan çiftler çocuk dünyaya geldikten sonra anne-baba rolünü de almış bulunmaktadır. Çocuk sahibi olmak hayat boyu terk edilemeyecek bir roldür, karı-koca olmaktan ya da kariyerinden işinden vazgeçmek mümkün iken anne ya da baba olmaktan vazgeçmek mümkün değildir. Dolayısı ile çocuk sahibi olmak önemli bir karardır ve kişi evlenmeden önce bu toplumsal rolü birlikte üstlenmek isteyeceği eşi itina ile seçmelidir (Güngörmüş Özkardeş, 2022: 128; Kılıçaslan, 2022: 149; Yalçın: 2022, 127).

Geleneksel toplumlarda daha çok annenin çocuk bakımı ile ilgilenmesi beklenirken, modern anlayışta hem kadın hem erkeğin çocuk bakımında aktif rol oynaması beklenmektedir (Yıldırım, 2007: 21).

Aile yaşamında, çocukların bakımını ortak bir sorumluluk anlayışıyla üstlenecek bir eşe yönelik aşk duygusunun geliştirilmiş olması ve bu duygunun ilişkinin temelini oluşturması, önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

2.2.1.7. Aşk

Aşk, romantik ilişkiler konusunda akıllara gelen ilk kavramdır. Aşk içerisinde bağ kurmayı, aidiyet hissetmeyi ve duygusal desteği de barındırmaktadır (Kalkan ve Yalçın, 2021: 1). Aşk insanın hayatında var olan güçlü ve gelişen bir duygudur. Aşkın cinsel çekicilik, arkadaşlık, özen gösterme ve bakımın sentezi olduğu varsayılmaktadır. Bird'e (1994) göre bir duygunun aşk olarak tarif edilebilmesi için kendisinde altı özellik bulunması beklenir, bunlar: eşsizlik, cinsel istek, ihtimam, sorumluluk ve saygıdır (akt. Özabacı, 2022: 55). Eş seçim sürecinde bireylerin aşka bakışları ve aşkı tanımlamaları evlilik kararı almalarında önemli bir nokta olarak kabul edilmektedir (Özgüven, 2020: 81).

Aşkın iki çeşidi vardır, bunlar tutkulu-romantik aşk ve paylaşımcı aşktır. Tutkulu-romantik aşk cinsellik üzerine kurulu aşktır. Bu çeşit aşkta heyecan ön plandadır, gerçeklikten uzaktır ve hayalidir. Genellikle bu aşk türü neticesinde kurulan aşklar düş kırıklığı ile sonuçlanmaktadır. Paylaşımcı-Gerçek Aşk türünde ise duygular yavaş yavaş ve paylaşımlar sonucunda gelişir ve bağlılık zamanla artar. Karşılıklı sevmeye ve sevilme duygusu hakimdir. Bu çeşit aşkta sadece duygular değil, akıl da ön plandadır. Bu çeşit aşkta dört özellik vardır, bunlar karşılıklı empati duygusu, karşıdaki kişinin iyiliği ve mutluluğu ile yakından ilgilenme, kendi kaynaklarını sevdiği için kullanma ve bundan zevk alma, âşık olduğu kişinin benlik bütünlüğüne zarar vermeme ve davranış bağımsızlığını kısıtlamamaktır (Özabacı, 2022: 58).

Araştırmanın bu bölümünde eş seçme sürecinde dikkate alınan faktörler sunulmuş ve kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırmanın devamında eş seçimini açıklayan kuramlara yer verilmiştir.

2.2.2. Eş Seçme Kuramları

Aile araştırmacıları eş seçme stratejileri üzerinde uzun yıllar araştırmalar yapmışlardır. Evliliğe farklı yönlerden bakan araştırmacıların bir kısmı sosyal açıdan bakarak

toplumun ve adetlerin rolünü ön plana çıkarmıştır. Başka araştırmacılar ise evliliği birlik olarak tanımlayarak ikili oluşum sürecini açıklamaya çalışmıştır. Eş seçimini açıklamaya çalışan teorik ve deneysel çalışmalar 1920’li yıllarda başlamış ve eş seçimi alanındaki soruları yanıtlamak üzere gelişmeler kaydetmiştir (Bulcroft, 2000: 1774-1780).

Eş seçimini açıklamaya çalışan farklı kuramlar mevcuttur, bunlar evrim yaklaşımı, sosyal rol yaklaşımı, gelişimsel yaklaşımı ve mübadele yaklaşımıdır (Kalkan, 2021: 21).

2.2.2.1. Eş Seçiminde Evrim Yaklaşımı

Evrimsel yaklaşımı, Darwin’in türlerin evrimi görüşünü temel alarak eş seçimini açıklamaya çalışan kuramdır. Darwin’in öncülüğünü yaptığı evrimsel bakış açısına göre hayvanların eşlerini sadece hayatta kalma güdüsüne uygun olarak seçmediklerini, farklı etkenlerin bu süreçte önem kazandığını ve bunun doğal seçim teorisine uygun olmadığı fark edilmiştir. Bunun neticesinde cinsel seçim teorisi (1871) kavramı ortaya çıkmıştır. Psikologlar eş seçimini açıklamak için evrimsel bakış açısına uygun bir yaklaşım geliştirmişlerdir. Evrimsel yaklaşıma göre bireyler eş seçimini karşısındaki kişinin üreme kapasitesine göre yapmaktadır. Üretkenliğine yönelik ipuçları ise yaş, sağlık, fiziksel özelliklerden alınmaktadır (Symons, 1979, Buss 1987, Buss ve Barnes, 1986 akt. Yıldırım, 2007: 17).

Evrimsel bakış açısına göre bireyler beğendikleri kişileri etkilemek için güç gösterme eğiliminde bulunmaktadırlar. Erkeklerde daha çok güç gösterme, korumacı tutum, bağlılık hissiyatını oluşturma gibi faktörler ön planda iken, kadınlarda doğurganlık ve dişilik yönlerini gösterme ön planda olmaktadır (Atak ve Taştan, 2012: 520-546).

2.2.2.2. Eş Seçiminde Sosyal Rol Yaklaşımı

Eş seçiminde üzerinde durulan faktörlerin içerisinde bulunan sosyal ortam tarafından şekillendiğini söyleyen yaklaşıma sosyal rol yaklaşımı denilmektedir. Bu yaklaşım eş seçim sürecinde kadın ve erkeğin kriterlerinin farklılıkları üzerinde durmaktadır (Kalkan, 2021: 27).

Bu yaklaşıma göre insanlar cinsiyetlerine göre farklı şekillerde eğitilmekte ve buna göre eş seçimindeki beklentileri şekillenmektedir. Cinsiyetlere göre farklılıklar iş hayatında, sosyal yaşamdaki rol kavramlarında, eğitim hayatında belirleyici olmaktadır. Buna uygun olarak kadın ve erkeklerin eş seçim kriterleri

şekillenmektedir, kadınlar daha çok aile terbiyesi, fiziksel özellikler, ilgi gösterme, duygusal tatmin ile özdeşleştirilirken, erkekler güç, özgüven, hırs, kuvvet ve maddi kazanım gücüne göre seçilmektedir (Yıldırım, 2007: 17; Güllü, 2018: 44; Kalkan, 2021: 27).

Wood ve Eagly'ye (2002) göre sosyal rol yaklaşımı evrimsel etkiyi de göz ardı etmemektedir. Kadın ve erkek cinsinin fiziksel özelliklerini açıklarken bu kuramın bakış açısından da bakmaktadır. Kadının doğurucu özelliğini açıklarken, kadının çocuğunu emzirmesi ve hamilelik sürecinin sosyal yaşam içerisindeki yaşantısını doğrudan etkilediğini söylemektedir. Erkeğin fiziksel olarak kadından daha güçlü ve kuvvetli olması toplum içerisinde güç gerektiren işlerde erkeğin bulunmasını gerektirmektedir (akt. Kalkan, 2021: 28).

2.2.2.3. Eş Seçiminde Gelişimsel Yaklaşım

Gelişimsel yaklaşım kapsamında dört kuramdan bahsedilmektedir, bunlar filtre kuramı, uyaran-değer-rol kuramı, evlilik öncesi ikili oluşum kuramı ve çember kuramıdır. Filtre kuramına göre çiftlerin tanışma döneminde ilk aşama kur yapmadır ve bu aşamada adayların kişilik özellikleri, sosyal özellikleri, değer yargıları ve birbirlerini tamamlama ihtimalleri filtreden geçirilmektedir. Filtre kuramına göre ilişkinin başındaki çekicilik önemli bir yer kapsamaktadır (Kalkan, 2021: 33).

Gelişimsel yaklaşım kapsamında bulunan ikinci kuram uyaran-değer-rol kuramıdır. Murstein'e (1970: 465-481) göre evlilikten önce eş seçimi uyaran-değer-rol aşamalarından geçmektedir. Bu kuram modern çağda kendi seçimlerini yapan özgür bireylere uygun olarak geliştirilmiştir. Murstein bireylerin kendilerine en güzel davranan kişileri kendilerine eş olarak seçtiklerini ifade eder. Birbirini tanıma sürecinin ilk aşaması olan kur yapma sürecinde bireyler birbirlerini farklı yollarla test ederler ve gözden geçirirler. Kur yapma süreci bir karar verme süreci olarak da değerlendirilir (Özgüven, 2020: 33; İşmen Gazioğlu, 2022: 33). Tanışmanın ikinci aşaması olan uyaran dönemi ise çiftlerin birbirleri hakkında ilk izlenimlerini oluşturdukları ve ilk tanıştıkları dönemdir. İlk izlenimler dış görünüş, zihinsel ve sosyal becerilere göre yapılmaktadır, daha sonra ise değerler karşılaştırılmaktadır. En zor ve son aşama olan rol döneminde ise çiftler birbirlerini tamamlayıcı olup olmadıklarını, rollerinin birbirlerine uyup uymadığını test edip bir sonuca ulaşırlar.

Bunun neticesinde uyum sağlanırsa evliliğe karar verilebilir (Özgüven, 2020: 33; Özteke, 2015: 32-40).

Gelişimsel yaklaşımın üçüncü kuramı olan evlilik öncesi ikili oluşum kuramına göre bu süreç altı aşamadan oluşmaktadır, bunlar benzer yönlerin algılanması, karşılıklı ilişkinin oluşması, kendini açma, rol alma, kişiler arası rol uygunluğunun kazanılması ve ikili kristalleşmenin kazanılmasıdır. Bu aşamalardan geçen çiftler kabullenme sürecine gelmişlerdir ve ilişkileri devam etmektedir (Lewis, 1973 akt. Kalkan, 2021: 34-35).

Gelişimsel yaklaşım kapsamında bulunan son kuram çember kuramıdır. Bu kurama göre eş seçme süreci birbiriyle ilişkili olan dört aşamadan geçmektedir, bunlar karşılıklı ilişkinin kurulması, karşılıklı olarak kendini açma, karşılıklı bağlılık ve son olarak yakınlık ihtiyacını giderme. Bu son aşamada artık aşk ilişkisi gelişmiş olmaktadır (Borland, 1975 akt. Kalkan, 2021: 35-36).

2.2.2.4. Eş Seçiminde Mübadele Yaklaşımı

Goode (1950) eş seçim sürecinde yapılan kur davranışlarını bir değiş-tokuş sistemine benzetmektedir. Mübadele yaklaşımına göre sosyo-ekonomik durumu yüksek olan erkekler fiziksel çekiciliği yüksek olan kadınlarla evlenmektedirler. Bu tarz bir evlilik bir değiş-tokuş örneğini temsil etmektedir. Bu yaklaşıma göre eş seçimi ödülleri çoğaltmaya çalışan bir pazar topluluğuna benzemektedir. Mübadele yaklaşımı içerisinde bulunan kuramlar arasında sosyal mübadele kuramı, eşitlik kuramı ve karşılıklı bağımlılık kuramı bulunmaktadır. Bu kuramların hepsinin kabul ettiği ortak noktalar vardır, bunlar ödülü artırmak ve bedeli azaltmak, her ilişki biçiminin kendi dinamiği vardır, değerlendirmeler ilişkinin gelişmesini artırır ve ilişki doyumunu artırır (Kalkan, 2021: 29-33).

Mübadele kuramı içinde yer alan birinci kuram sosyal mübadele kuramıdır. Bu kurama göre eş seçiminde değerlendirilen aday en az bedelle en fazla ödül sunan kimsedir. Bu kurama göre beş önemli kavram bulunmaktadır, ödül, bedel, kazanç, kayıp ve seçenek. İlişki içerisinde hoşça giden ve mutlu eden söz ve eylemler ödül, ilişki içerisinde hoşça gitmeyen söz ve eylemler bedel, ilişkiden elde edilen kazanç, ilişkide kazançtan çok bedel ödemek kayıp, daha iyi bir alternatif var mı sorusu da seçeneği ifade etmektedir (Knox ve Schacht, 2010 akt. Kalkan, 2021: 31-32).

Mübadele kuramı içinde yer alan diğer bir yaklaşım eşitlik kuramıdır. Bu kurama göre bir ilişki içerisindeki bireylerin girdi ve çıktıları arasında bir dengenin bulunması esas kabul edilmektedir. Bu kuramın temsilcileri eş seçimi konusunda iki tahmin ortaya koymaktadırlar, bunlar sosyal çekicilik düzeyi yüksek olan bireyler kendileri gibi çekicilik düzeyi yüksek bireyleri tercih etmektedir ve sosyal çekicilikleri aynı düzeyde olan partnerlerin mutlu bir ilişki sürdürme ihtimali daha yüksek olduğu varsayımdır (Sprecher, 1998 akt. Kalkan, 2021: 32).

Mübadele kuramı içinde yer alan sonuncu kuram karşılıklı bağımlılık kuramıdır. Bu kurama göre ilişki doyumu ve ilişkiye bağımlı olma farklıdır. İlişki doyumunun düşük olduğu bir ilişki bağımlı olma gerekçesiyle sürdürülebilmektedir. Kişiler ilişkisini devam ettirme kararını verirken seçenekleri arasında ölçüt olarak karşılaştırma düzeyini kullanmaktadırlar. Devam eden ilişkideki doyum karşılaştırma düzeyindeki seçenektan düşükse kişi ilişkisini sürdürmektedir (Azizoğlu-Binici ve Hovardaoğlu, 1996: 68).

2.2.2.5. Eş Seçiminde Diğer Yaklaşımlar

Eş seçiminde ortaklıkların, zıtlıkların ya da birbirinin ihtiyacını tamamlamanın ne derece önemli olduğu gelişimsel yaklaşımlarda ele alınmış olsa da Kalkan (2021: 36) bu kuramların ayrıca ele alınmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Eş Seçmede Ortak Özellikler Kuramı: Bu kurama göre hem kadınlar hem de erkekler eşlerini seçerken ortak özelliklerinin çok olduğu kişileri seçmektedirler (Buss, et al., 1990: 42). Ortak ya da benzer yönler özellikle yaş, eğitim durumu, zekâ, ekonomik düzey, değerler ve inançlar, etnik köken gibi konularda olmaktadır. Bu konularda benzerlik gösteren çiftlerde çatışma durumlarının ortaya çıkma olasılığı daha düşük görülmektedir. Partnerlerin birbirini anlamaları ve ortak çözümler bulmaları bu kurama göre daha olasıdır (Özgüven, 2020: 32; Efe, 2013: 16).

Lauer ve Laurer (1997) ve Warren'a (1999) göre eşlerin sahip oldukları ortak özellikler evlilikte mutluluk şansını arttırmaktadır. Farklılıkların çok olduğu yerde çiftler bunlarla meşgul olmaktan ilişkilerini geliştirmeye fırsatları kalmamaktadır. Ortak yaşam görüşü ve benzer hedefler uyum ve mutluluk şansını arttırmaktadır (akt. Günayer Şenel, 2022: 68). Coornbs'un (1976) ve Lewis ve Spanier'in (1979) yapmış oldukları araştırmalara göre birbirine kişisel özellikleri açısından benzeyen çiftlerin

kurmuş oldukları evlilikte mutluluk şanslarının ve evlilik kalitesinin daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur (akt. Yılmazçoban, 2010: 183-184).

İhtiyaç tamamlama kuramı: Temelini motivasyon teorisinden alan ihtiyaç tamamlama kuramı bireylerin eş seçimindeki motivasyonunu incelemektedir. Eş seçim sürecinde bireyler kendi ihtiyaçlarını en iyi karşılayabilecek kişilere yönelmektedirler. Bu kurama göre erkek ve kadınların temel ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Bireysel gereksinimlerin farklı olması ve bazılarının diğerlerine göre daha önemli olması, cinsiyetler arasında farklılık göstermesi, bireylerin birbirlerini tamamlayan ihtiyaçları nedeniyle birbirlerine karşı çekim duyduklarını belirtmektedir. Çiftler arasındaki hoşlanıtı durumunun birbirlerine benzeyen ve birbirini tamamlayan ihtiyaçlarından kaynaklandığı düşünülmektedir (Özgüven, 2020: 33).

Bu kurama göre farklı özellikleri bulunan bireylerin bir araya gelmesi mutlu olma şansını arttırmaktadır. Kendisinde olmayan bir özelliğin karşısındaki kişide bulunması ona cazip gelmektedir. Birbirinden farklı olan kişilerin birlikteliğinde farklılık ve zenginliğin hâkim olacağı var sayılmaktadır. Sıradan evliliklerinden farklı olarak bu evliliklerde konuşulacak konular daha farklı, yaşantı ise daha zengindir (Özgüven, 2020: 32; Yılmazçoban, 2010: 184).

Eş seçme sürecini açıklayan kuramlara yer verildikten sonra, araştırmanın üçüncü değişkeni olan evlilik tutumuna yer verilmiştir.

2.3. Evlilik ve Evlilik Tutumu

Evlilik; sosyoloji sözlüğüne göre yetişkin iki bireyin arasında gerçekleştirilen, yasal gerçekliği olan, bireylere hak ve sorumluluklar yükleyen bir ilişki biçimi (Özdemir, Torlak ve Vatandaş, 2012: 57-58), yaş, fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden evlilik olgunluğuna erişmiş olgun iki yetişkinin ortak bir yaşam kurmak için bir araya geldikleri kurumun adı (Ceylan, 1994: 8), bir erkek ve kadının cinsel birleşimini ve neslin devamını sağlayan, duygusal destek oluşturan, ekonomik olarak ortaklık sağlayan, yasal olarak da tanınan bir ilişki biçimi (Strong, DeVault ve Cohen 2011: 7; Knox ve Schacht, 2009: 38), iki cinsin kurduğu biyolojik, sosyoekonomik ve psikolojik temele dayanan bir birliktelik şekli (Cüceloğlu, 2022: 25), farklı değer, kültür ve aile yapısından gelen iki yabancıların bir araya gelerek kurduğu ve kendilerini buldukları özel bir kurum (Ateş, 2022: 114), kişilerarası ilişkilerin zeminini oluşturan

toplumun en temel kurumu (Larson ve Holman, 1994: 231; Brubaker ve Kimberly, 1993: 7) olarak tanımlanmaktadır.

Evlilik, aile kavramı ile kıyaslandığında daha belirgin ve net bir kavramdır. Aile kavramından bir grup anlaşılırken, evlilik kavramından iki karşıt cinsin birlikte yaşamak için sözleşmeleri anlaşılmalıdır. Dünyadaki en yaygın yakın ilişki şekli olan ve hayatın dönüm noktalarından biri olan evlilik, iki karşıt cinsin yasaların ve toplumsal kuralların belirlediği şekilde hayatlarını birleştirmelerini ifade etmektedir (Özgüven, 2010: 60, 64; Aydın, 2019: 25; Tosun, 2021: 33; Yalçın, 2022: 1). İnsan soyunun devamını sağlayan evlilik kurumu, iki aile arasında bir bağ oluşturmakta ve büyük bir akrabalık bağı geliştirmektedir (Giddens, 2012: 247; Bacanlı, 2001: 7; Aksakal ve Akkaş, 2023: 275).

İnsan sosyal bir varlıktır ve bu sosyalliğin en önemli gereksinimlerinden biri başka insanlarla birlikte olmaktır. Yalnız kalmak insan fitratına aykırı kabul edilmektedir. Diğer insanlarla ilişki içerisinde olmak insan yapısına daha uygun görülmektedir. Karşı cinsle ilişki içerisinde olmakta bu açıdan çok önemli kabul edilmektedir çünkü insanların temel ihtiyaçlarından biri budur. Toplum açısından kabul edilebilir ve onaylanabilir bir ilişki şekli olarak ise evlilik görülmektedir (Özabacı, 2022: 48).

Evlilik kurumu kişinin güven, sevmeye ve sevilme, ait olma gibi temel ihtiyaçlarının karşılık bulduğu aile ortamının temelini oluşturmaktadır. Aile kişinin temel ihtiyaçlarının karşılanmasında birincil kaynak olarak kabul edilmektedir. Evlilik aracılığı ile bireyler temel gereksinimlerini meşru bir yol ile karşılayarak neslin devamını sağlamaktadırlar (Çelik, 2019: 21).

İki cinsin bir araya gelmesindeki en büyük nedenler arasında biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçların karşılanma arzusu vardır. Cinsel ihtiyacın karşılanması en önemli biyolojik ihtiyaçtır. Sosyal ihtiyaçlar arasında bireylerin güvenli bir ortam arayışında olmaları, dayanışma hissini yaşamak istemeleri, birlikte geleceklerine güvenle bakmaları, ortak amaçlar belirlemeleri, birlikte hayata tutunmaları bulunmaktadır. Psikolojik açıdan bakıldığında ise her iki cinsinde sevilme ve beğenilme ihtiyaçlarının karşılandığı ve koşulsuz sevilme hissini yaşamaları evliliğe adım atmalarında önemli bir neden olarak görülmektedir (Kesici, vd., 2019: 25; Yazgan İnanç vd., 2019: 42; Özgüven, 2020: 20). Aile birliğinin gerçekleşmesi tüm zamanlarda ve toplumlarda bazı farklılıklar gösterse de evlilik müessesesi ile gerçekleşmektedir. Evlilik yolu ile bir

araya gelen kadın ve erkek fizyolojik, psikolojik, ruhsal ve duygusal olarak mutluluğa ulaşma hedefini taşımaktadırlar (Aksu, 2021: 175; Cüceloğlu, 2022: 17; Gül, 2022: 20).

Evlilik bireyler tarafından genellikle sevginin zirve noktasına ulaşması olarak görülmektedir. Bazısı tarafından ise belli bir yaşa ulaşıncaya yapılması doğru olarak nitelenen bir görevdir. Evlilik hem yasal olarak koruma ve yarar sağlayan bir kurum olarak görülmektedir (Feldman, 2021: 340). Bireyler evlilik kurumunu partnerleri ile yaşadıkları aşk ilişkisini taçlandırmak, sürekliliğini sağlamak, ortak çocuk sahibi olmak, ekonomik ortaklık sağlayarak geçimi birlikte sağlamak, hayat arkadaşı olmak için tercih etmektedirler (Knox ve Schacht 2009: 207- 208).

Toplumsal açıdan çok önemli bir rol oynayan evlilik bireylerin yaşamlarında geçtikleri en önemli hayat aşamalarından biri kabul edilmektedir. Evliliğin nasıl gerçekleşeceği ise topluma, sosyo-ekonomik düzeye ve hayat tarzlarına göre değişiklik göstermektedir (Sezen, 2005: 185; Beauvoir 2020: 75). Benedict'e (2011: 167) göre evlilik neredeyse tüm kültürlerde bir konum sahibi olmanın ve toplum içerisinde kendine bir yer edinmek için bir aracı konumundadır.

Evlilik kurumu her ne kadar kültürden kültüre değişiklik gösterse de tüm dünyada varlığını sürdüren ve resmiyette kabul edilen tek birliktelik şeklinin adıdır. Toplumların ve nesillerin devamını sağlayan en önemli kurumdur. Evliliklerin biyolojik, kültürel, psikolojik ve sosyal temelleri bulunmaktadır. İnsanın biyolojik yapısı evlenmeye yöneliktir. İnsan neslinin devam etmesi için cinsel ihtiyaçlar evlilikte karşılanmaktadır. Kültürel bir olgu olan evliliğin standartlarını kültürün yanında, iletişim şekli, sorun halletme şekli ve düşünce biçimleri belirlemektedir (Tarhan, 2006: 13-14).

Toplumlardaki farklılıklar kendisini evlilik kurumunda da göstermektedir. Farklı toplumlarda evlilik kurumu nicelik ve nitelik itibari ile değişiklik göstermektedir. Bazı kültürlerde çekirdek aile yaygınken başka kültürlerde geniş aile daha yaygın görülmektedir (Akın ve Aydemir, 2007: 46-47).

Tüm toplumlarda var olan evlilik olgusuna yönelik bireylerin farklı tutumları vardır. Evlilik tutumları incelenmeden önce tutum kavramı tanımlanacaktır. Tutum, kişinin bir olaydan önce ortaya koyduğu duruşa ve aldığı tavır haline denilmektedir (İnceoğlu, 2010: 15). Tutum, kişinin çevresindeki olaylara karşı oluşan hislerini ve inançlarını

yönlendiren psikolojik güçtür (Şahin, 2019: 37). Tutum, doğrudan gözlemlenemeyen bir olgudur. Ancak bireyin davranışları gözlemlenerek çıkarım yapılabilen ve bundan yola çıkarak kişiye bir eğilim atfedilebilmektedir, bu eğilimde tutum olarak tanımlanmaktadır. Tutum doğuştan gelen bir eğilim değildir, sonradan yaşam içerisinde ya kendi deneyimlerinden ya da diğer insanları gözlemlenerek kazanılmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015: 130).

Evlilik tutumu kişinin evlilik kurumuna karşı takındığı tutum ve beklentilerini ifade etmektedir (Willoughby, 2010: 1306). Blagojevic'e (1989) göre bireyin evliliğe karşı tutumunun oluşmasında en önemli etkenler bireyin toplumsal kimliği, aile içerisindeki gözlemleri ve tecrübeleri ve global dünya düzenidir. Evlilik kurumuna karşı olumlu tutum geliştiren bireylerin bu kuruma karşı inançları da olumlu, evlilik kurumuna karşı olumsuz tutum ise olumsuz inançları oluşturmaktadır (akt. Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan, 2016: 1952).

Sanayileşme ile toplumlarda hızlı değişiklikler meydana gelmiştir. Küresel değerlerin öne çıkması, iletişim teknolojisinde hızlı gelişmelerin olması gibi faktörler toplumsal yapıların değişmesinin nedenleri arasında sayılmaktadır. Tüm dünyada gerçekleşen değişimler sadece teknolojik ya da ekonomik düzeyde kalmayıp, aynı zamanda sosyal ve kültürel alanlara da etki etmiştir. Bu değişimlerin gerçekleştiği alanlardan biri de aile kurumudur (Aydın, 2000: 35-36; Kotowska et al., 2010: 7; Çiğdem ve Dikeçligil, 1990: 206-207). Modern çağda aileye dair tutumlar, kadın ve erkeklerin eşlerinden beklentileri, evliliğe yönelik tutumlar farklılık göstermektedir. Tüm bu farklılıklara rağmen evlilik olgusu birçok toplumunda önemini korumaya devam etmektedir (Bener ve Günay, 2013: 13; Scott, 2009: 4).

Son dönem değişimlerin neticesinde yeni kavramlar ve olgular meydana gelmiştir. Son yıllarda aile kurumlarında görülen değişiklikler arasında evlilik sayılarının azalması ve boşanmaların artması, evlilik yaşının gecikmesi, çocuk sayılarının ve doğumların azalması, kadınların iş hayatında daha aktif yer alarak ev hayatından uzaklaşması, geleneksel aile yapısının bozulması görülmektedir (Kotowska et al., 2010: 7; Cherlin, 2004: 849; Bartkowski ve Xu, 2010; Scott, 2006: 3; Irwin, 2000: 9; Hantrais, 2006: 121).

Toplumsal yaşamda ve aile hayatında yaşanan bu değişiklikler bireylerin yaşamlarını ve tutumlarını derinden etkilemektedir. Geleneksel aile yapısından farklı olarak

modern çağda yaşayan bireyler kadınların ev hayatından uzaklaşıp iş hayatında daha aktif rol almasını, kadınların anneliği arka planda bırakarak çocuk planlamasını gündeme almamasını normal karşılamaktadır (Goldscheider ve Waite, 1991: 53, 59). Bunun yanında kadın ve erkeklerin birbiri ile olan ilişki şekillerinin ve onlara biçilen toplumsal cinsiyet rollerinin de evlilik tutumundaki değişikliklere neden olduğu varsayılmaktadır (Cherlin, 2005: 33-55.). Bunun yanı sıra evlilik tutumunu etkileyen nedenler arasında hayat tarzlarının değişmesi, cinsiyet rolleri, nikah dışı birlikteliğin normalleşmesi, nikahsız çocuk dünyaya getirme, evlilik öncesi cinsel ilişkinin normalleşmesi sayılabilmektedir (Thornton ve Young-DeMarco, 2001: 1009-1037). Modern dönemde insanların evlilik tutumu ve beklentileri değişmiş, evlilik ise karmaşık ve anlaşılması zor bir yapı haline gelmiştir (Smock, 2004: 966-973).

İnsanların evliliğe bakış açısı ve tutumu farklılık göstermektedir. Bazı insanlar evliliği doğal ve gerekli olduğu gerekçesi ile evlenirken, bazıları yalnızlıklarına çare olacağını düşünerek evlenmektedirler. Kimisi ekonomik kaygılarla kendilerini daha güvende hissetmek için evlenmekte, kimisi ise çocuk sahibi olmak için ya da cinsel doyum yaşamak için evlenmektedir. Bazı insanlar ise evliliği kadın ve erkek arasında bir anlaşma olarak kabul etmekte ve evlilik kurumunu bunun üzerine inşa etmektedir (Çaplı, 1992 akt. Özabacı, 2022: 48).

Genç yetişkinlerin evliliğe yönelik tutumlarının olumlu ya da olumsuz olmasını etkileyen bazı faktörler arasında cinsiyet, anne-babanın mutluluk düzeyi ve nikah durumu, evliliğe yönelik korkuları, evlilik ile ilgili ideal yaş düşünceleri bulunmaktadır. Bunların arasında anne babanın mutluluk düzeyi ve beraberlik durumu, evlilikten korkmama durumu evliliğe karşı tutumu şekillendiren en önemli faktörlerdir (Akbaş vd., 2019: 93). Gençlerin yetiştikleri aile ortamları evliliğe yönelik tutumların belirlenmesinde çok önemli sayılmaktadır. Anne baba arasındaki geçimsizlik düzeyi arttıkça gençlerin evliliğe karşı olumsuz tutumu da artmaktadır (Twenge, 1997: 45; Coleman ve Ganong, 1984: 425).

Bireylerin evliliği nasıl anlamlandırdıkları evlilik hakkındaki tutumları hakkında bilgi vermektedir. Kişinin evliliğe karşı olumlu ya da olumsuz tutuma sahip olması evliliğe bakış açısıyla yakından ilişkili kabul edilmektedir (Arslan, 2019: 13). Bireyin ebeveynleri ile ilgili gözlemleri, yaşadığı toplumun bireylere biçtiği toplumsal roller ile ilgili çevrelerinden aldıkları pekiştiriciler evlilik ile ilgili tutumlarının oluşmasında önemli bir etken olabilmektedir (Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan, 2016: 1952). Evlilik

olgusunu açıklayan farklı kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlara araştırmanın devamında yer verilmiştir.

2.3.1. Evlilik ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Evliliğe yönelik farklı kuramsal yaklaşımlar bulunmaktadır, bunlardan sistem yaklaşımı, davranışçı yaklaşım, iletişim yaklaşımı, bilişsel yaklaşım, stratejik yaklaşım ve gelişimsel yaklaşım aşağıda sunulmuştur.

2.3.3.1. Sistem Yaklaşımı

Literatüre bakıldığında evlilik kurumunu inceleyen birçok çalışmanın zeminini oluşturan kuramsal yaklaşım psikodinamik yaklaşımdır. Sistem yaklaşımı psikodinamik yaklaşım olarak da tanımlanmaktadır. Aileyı açık bir sistem olarak gören aile kuramcılarına göre sistem; içerisinde etkileşim olan, içinde bulunan bireyleri etkileyebilen, dış dünya ile de etkileşimi olan, kapalı olmayan bir elementler grubudur. Bu yaklaşıma göre aile dış dünyadan etkilenen, bu etkilere göre şekillenen ve tutumlarını geliştiren bir sistemdir. Ayrıca sistem içerisindeki bireyler yani aile üyeleri birbirine bağımlı olan, birbirinin davranışından etkilenen bir yapıyı oluşturmaktadırlar. Bu sistemin devam etmesi ve aile içerisinde yüksek bir doyum alabilmek için bir takım sorumlulukların yerine getirilmesi gerekmektedir, bunlar aile bireylerinin kimlik gelişimine yardımcı olmak, ailenin iç ve dış sınırlarını belirlemek ve aile bireylerinin temel ihtiyaçlarını karşılamaktır (Çelik, 2006: 24-27).

Sistemin en temel birimini oluşturan evlilikte çiftlerin birbirlerinin farklı kişilik özelliklerini kabul etmesi evlilik doyumunu için çok önemlidir. Bu sebepten dolayı bireyler eş seçim sürecinde çoğunlukla kendi özelliklerine uygun adaylar seçmektedirler. Bu seçim bilinçli ya da bilinçsiz gerçekleşmektedir (Smith, 1994: 180, Skyner, 1976 akt. Çelik, 2006: 29).

2.3.3.2. Davranışçı Yaklaşım

Davranışçı yaklaşımın temelinde aile bireylerinin tüm davranışlarının bir öğrenme sonucu geliştiği düşüncesi yatmaktadır. Olumsuz ve foksiyonel olmayan davranışlar arttıkça evlilikteki sorunlar çoğalmaktadır fakat bu davranışların yerine olumlu davranışlar kazandırılabilir. Olumlu davranışlar arttıkça evlilikteki doyum da artmaktadır. Evlilik ile ilgili davranışçı yaklaşımın benimsediği temel ilkeler şunlardır; çiftler arasındaki öğrenilmiş olumsuz davranışlar aile sistemi içerisindeki tüm bireyleri etkilemektedir. Çiftlerin arasındaki yaşanmış ve geçmişte kalan olumsuz deneyimlere

değil, güncel olan olumsuz davranışlara odaklanarak onları olumlu davranışlarla değiştirerek evlilik doyumunu arttırmak mümkündür. Sorun yaşanan ve olumsuz davranışlar gösteren aile üyesiyle görüşüp bu problemi halletmek mümkündür ve önemlidir (Çelik, 2006: 30- 32).

2.3.3.3. İletişim Yaklaşımı

Evlilikteki mutluluk düzeyini etkileyen en önemli unsurlardan olan iletişimin iki önemli işlevi vardır, bunlar çiftin duygusal yakınlığını sağlaması ve birbirini anlaması için gayret göstermesi, iletişim sorununa neden olan sorunların üstesinden gelme becerisini geliştirmek (Fowers, 1993: 124-136).

İyi bir iletişim sağlıklı ve mutlu bir evlilik için çok önemlidir. Evlilikte yüksek doyum olan çiftlerin özellikleri incelendiğinde güzel bir iletişim dilinin, sorun çözme becerilerinin, değişime açık olmanın, sorumluluk duygusunun hakim olmasının, partnerleri ile eğlenebilmelerinin, ortak ilginin var olduğu görülmektedir. İletişim becerileri incelendiğinde ise mizah anlayışının iletişimi güçlendirdiği, açık iletişimi mümkün kıldığı fark edilmektedir (Wuerffel, DeFrain, Stinnet, 1990: 129-141; Ponzetti ve Long, 1989: 43-49).

Olumsuz duyguların iletişimde aktarılması eşler arasındaki evlilik doyumunu negatif yönde etkilemektedir. Evlilik ilişkisinde düşük doyum yaşayan çiftler doyum yüksek olan çiftlere kıyasen daha olumsuz duygular yaşamakta, birbirlerine daha olumsuz tepkiler vermekte ve ilişkileri daha az yapılandırılmıştır (Gottman, 1990: 249-263).

2.3.3.4. Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel yaklaşımlardan akılcı-duygusal yaklaşımı ve sosyal öğrenme yaklaşımını inceleyen Çelik (2006: 34), bilişsel yaklaşıma göre aile bireylerinin aile sistemi içerisinde yaşadıkları duygusal sorunların altında yatan nedeninin mantıksız inançlar olduğunu söylemektedir. Bu inançlar kök aileden bilinçsiz bir şekilde getirilmekte ve sürdürülmektedir. Fakat bunun bilincine vararak inançları değiştirmek mümkün görülmektedir. Bilişsel aile kuramı kişilere başkalarını kabul etme becerisini kazandırmayı amaçlamaktadır. Bunu gerçekleştiren bireylerin daha mutlu olacağı varsayılmaktadır.

Bu yaklaşımın amacı mantık dışı olan düşünceler konusunda farkındalık sağlamak, bu inançlardan kurtulmayı ve baş etmeyi öğretmek, aileleri ile nasıl iletişim kurabileceklerini öğretmektir (Dattilio, Bevilacqua, 2000: 137-159).

Bilişsel yaklaşıma göre insanlar arasındaki iletişimde kişilerin birbiri hakkındaki duygu, düşünce ve algıları önemli bir yere sahiptir. Aile içerisinde ve eşler arasında yaşanan geçimsizliklerin ve doyumsuzlukların altında yatan nedenler incelendiğinde mantık dışı düşüncelerin, duyguların ve davranışların bulunduğu görülmektedir. Çiftler arasındaki mantık dışı düşüncelerin sorun ve çatışmalara yol açtığı, yerini mantıklı inançların alması ise evlilik doyumunu arttırmakta bir etken olduğu varsayılmaktadır (Sullivan ve Schwebel, 1995: 298-306).

Sosyal öğrenme yaklaşımı ailenin yaşam içerisindeki evrelerde nasıl etkilendiğini incelemektedir. Tanışma süreci, evlilik süreci, çocukların doğumu, yerleşim yerleri, meslek hayatı, ekonomik değişimler, çocukların büyüüp evden ayrılması ve emeklilik süreci hayatta yaşanan evrelerdir. Bu evrelerde yaşanan muhtemel olumsuz durumlar neticesinde oluşan uyumsuz davranışlar düzeltilmezse bir sonraki evrelere etkisini taşıyabilmektedirler. Bu evrelerde yaşanan birçok problemin altında yatan nedenler incelendiğinde sağlıksız iletişim, dış çevredeki değişiklikler, alışılmış tepkilerin sürdürülmesi ve aile bireyleri arasındaki pekiştiricilerin azalması sayılabilmektedir (Fenell, Weinhold, 1989 akt: Çelik, 2006: 35).

2.3.3.5. Stratejik Yaklaşım

Stratejik yaklaşıma göre evlilikte iletişim çok önemli bir yere sahiptir. İletişim şekli evlilik doyumunun en önemli etkenlerindedir. Açık ve samimi bir iletişim dilinin hakim olması ilişkiyi pozitif yönden etkilemektedir. Ortaya çıkan problem durumlarında ise o probleme uygun stratejiler geliştirmek gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek evlilik doyumunu açısından önem arz etmektedir (Goldenberg ve Goldenberg, 1996: 106-123).

Stratejik yaklaşıma sahip kuramcıların odak noktası bireyler arası dengelerin doğru bir şekilde sağlanmasıdır. Hiyerarşik düzen ve güç dağılımının dengeli bir şekilde dağılması evlilik uyumu açısından önemli kabul edilmektedir (Keim, 2000: 170-207).

2.3.3.6. Gelişimsel Yaklaşım

Gelişimsel kurama göre aile yaşamı içerisinde bireylerin yerine getirmesi gereken bazı görevler bulunmaktadır ve bu görevleri yerine getirmek aile bireyleri arasındaki doyumun belirleyicisi olmaktadır. Doğru bir iletişim dili kullanmak, birbirine sevgi ve merhamet göstermek, evin iç düzenini sağlamak, maddi ihtiyaçları karşılayabilmek için bir iş sahibi olmak, aile dışındaki komşularla bir ilişki geliştirmek, eşler arası

birbirine özgürlük alanı tanıyabilecek düzeyde bir ilişki yürütmek, sorun çözme becerisi geliştirmek, ortak aile hedefleri belirlemek, birbirine destek olmak, çocuklar geleceğini birlikte şekillendirmek bu görevlere örnek olarak verilebilmektedir (Gerson: 1995: 91-112). Evliliğe yönelik tutumlar incelendikten sonra, araştırmanın kapsamını oluşturan üç değişken ile ilgili literatürde gerçekleştirilen diğer araştırmalara yer verilmiştir.

2.4. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve İnönü evlilik tutumu ile ilgili yapılan araştırmalara ve bulgularına yer verilmiştir.

2.4.1. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ile İlgili Araştırmalar

Literatürde bağlanma stilleri ile ilgili yapılan araştırmalar incelenmiş ve bu başlık altında 874 tez çalışmasına rastlanmıştır. Bu çalışmalardan 789 tanesi yüksek lisans, 58 tanesi doktora tezi, 27 tane tıpta uzmanlık alanında yapılmıştır. Bağlanma stillerini ele alan tez çalışmalarından 9 tanesi adli tıp, 2 tanesi aile hekimliği, 1 tanesi aile planlaması, 1 tanesi antropoloji, 6 tanesi beslenme ve diyabetik, 1 tanesi bibliyografya, 7 tanesi din, 1 tanesi ebelik, 106 tanesi eğitim ve öğretim, 13 tanesi hemşirelik, 1 tanesi iletişim bilimleri, 2 tanesi işletme, 1 tanesi kadın hastalıkları ve doğum, 1 tanesi nöroloji, 38 tanesi psikiyatri, 744 tanesi psikoloji, 1 tanesi reklamcılık, 13 tanesi sosyal hizmetler, 1 tanesi sosyoloji, 3 tanesi spor, 1 tanesi uyuşturucu alışkanlığı ve alkolizm, 1 tanesi çocuk sağlığı ve hastalıkları alanları ile ilgilidir.

Adıbatmaz (2024) araştırmasını 821 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen verilere göre, ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin katılımcıların kaygılı bağlanma stili geliştirmelerinde etkili olduğu, kaçınan bağlanma geliştirmesinde ise düşük seviyede etkili olduğu, netice olarak güvenli bağlanma stilinin gelişmesine engel oluşturabileceği tespit edilmiştir.

Aslan (2024) araştırmasını 405 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde ettiği verilere göre, psikolojik iyi olma, anne, partner ve yakın arkadaş kabulü, duyguları ifade etme ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Çıplak (2024) araştırmasını 203 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde ettiği verilere göre, güvenli bağlanma; algılanan ebeveyn tutumlarının alt boyutu olan psikolojik özerklik ve kabul-ilgi yeme tutumunu yordamaktadır.

İğdir (2024) araştırmasını 18-30 yaş arası 182 genç yetişkin ile gerçekleştirmiştir ve bu bireylerdeki bağlanma stilleri ve ilişki inançlarını incelemiştir. Elde ettiği verilere göre, kişilerin romantik ve ilişki inançları ve bağlanma çeşitleri ebeveyn eğitim düzeyi ve ekonomik durum gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir.

Yalçın (2024) araştırmasını 598 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde ettiği verilere göre, sahte hesap kullanan öğrencilerin kendini saklama puanları sahte hesap kullanmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, sahte hesap kullanım ile kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stilleri arasında ilişki saptanmıştır. Bu sonuca göre sahte hesap kullananların kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Yiğit (2024) araştırmasını 18-35 yaş arası 394 genç yetişkin ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, madde kullanma eğilimi ile kaygılı- kararsız ve kaçınan bağlanma ve arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Madde kullanma eğilimi ile yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeğinin yapısal stil aile uyumu, Sosyal yeterlilik ve Kendilik algısı ve alt boyutları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Göker (2023) araştırmasını 574 kişi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, üç boyutlu bağlanma stillerinin maneviyat ve affetme eğilimi ile anlamlı derecede ilişkili olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre güvenli bağlanma düzeyi arttıkça affetme eğilimi ve maneviyat artmaktadır. Diğer sonuç ise kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma düzeyi arttıkça affetme eğilimi ve maneviyat azalmaktadır.

Keskinkılıç (2023) araştırmasını 920 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeği ile ilişkileri incelenen değişkenler arasında en düşük ilişki ise bağlanma stilleri arasında bulunmuştur. En yüksek ilişki ise sosyal ağ bağımlılığında bulunmuştur. Sosyal Ağ bağımlılığı ölçeği ile Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği arasında anlamlı olumlu bir ilişki bulunmuştur. Sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeği ile duygu düzenleme becerileri ölçeğinden elde edilen puanlar arasında negatif yönlü olarak düşük düzeyde, sosyal ağ bağımlılığı ölçeği ile duygu düzenleme becerileri ölçeği ölçeğinden elde edilen puanlar arasında negatif yönlü olarak düşük düzeyde ilişki saptanmıştır.

Onay (2023) araştırmasını 400 katılımcı ile gerçekleştirmiştir ve evlilik kaygısı faktörünün, ilişkiyi yönetme, kaygılı-kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma ile anlamlı ve pozitif bir ilişkisinin olduğunu saptamıştır. Ayrıca evlilik kaygısı değişkeninin ilişkide karar verme becerisi ölçeği, kendine güven ve güvenli bağlanma ile anlamlı ve negatif bir ilişkisi olduğunu bulmuştur. Onay'ın elde ettiği diğer bir sonuç ise ilişkide karar verme değişkeninin, kendine güven ve güvenli bağlanma ile anlamlı ve olumlu yönde ilişkisi bulunduğudır. İlişkiyi yönetme, kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma ile anlamlı ve olumsuz yönde bir ilişki göstermektedir. Kendine güven değişkeninin, güvenli bağlanma ile anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunurken, ilişki yönetme, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve kaygılı-kararsız bağlanma ile anlamlı ve olumsuz yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. İlişkiyi yönetme değişkeninin, Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Kaygılı-kararsız ve Kaçınan bağlanma ile anlamlı ve olumlu bir ilişki bulunurken, Güvenli bağlanma ile anlamlı ve negatif yönde bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Erbaş'ın (2022) araştırmasını 18 yaşından büyük olan 100 katılımcı oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre tek ebeveynli ailede yetişen kişilerin Güvenli bağlanma stili ile genel aidiyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diğer araştırma bulguları ise genel aidiyet ölçeği puanı ile Güvenli ve Kaygılı- kararsız bağlanma puanı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki, genel aidiyet alt boyutlarından kabul edilme puanı ile Güvenli bağlanma puanı arasında pozitif; Kaygılı-kararsız ve Kaçınan bağlanma puanları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Genel aidiyet alt boyutlarından dışlanma puanı ile Kaygılı kararsız ve Kaçınan bağlanma puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Arslan (2021) araştırmasını 454 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmasına göre sosyal görünüş kaygısının kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stili ile olumlu yönde, güvenli bağlanma stili ile negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Işık (2021) araştırmasını 391 genç yetişkin ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre kaygılı- kararsız bağlanmanın Deneyime açıklık, Nevrotiklik ve Sorumluluk kişilik boyutu ile arasında pozitif güçlü bir ilişki, güvenli bağlanma ile Yumuşakbaşlılık ve Dışadönüklük arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diğer bir araştırma sonucuna göre, güvenli bağlanma ile Sorumluluk arasında negatif yönde bir ilişki, kişilik özellikleriyle bağlanma stilleri arasında bir ilişki saptanmıştır.

Ülök (2021) araştırmasını 396 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma ortalama puanları yüksek olan bireylerin depresyon ve anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bayraktar (2020) araştırmasını 817 üniversite öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Koşullu öz-değer alanları ile Sosyal medya bağımlılığı düzeyi arasında ilişki saptanmıştır. Ayrıca Kaygılı-kararsız bağlanma ile Sosyal medya bağımlılığı düzeyi arasındaki ilişkide Koşullu öz-değer faktörlerinden Fiziksel görünüm ve Onay almanın aracı rolde etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Demirhan (2020) araştırmasını 312 yetişkin ile gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularına göre beliren yetişkin kişilerin bağlanma stilleri, yaşam doyum, öz şefkat ve psikolojik sağlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Güldür (2020) araştırmasını 416 katılımcı ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucuna göre romantik ilişki ve kıskançlık arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bağlanma stili ile romantik ilişki doyumunu arasında aynı zamanda romantik ilişkiler ile kaygılı bağlanma ve kaçınmalı bağlanma arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Kurtlar (2020) araştırmasını 336 birey ile gerçekleştirmiştir ve araştırmasında bağlanma stilleri ile bağışlamaya isteklilik ve ayrılma anksiyetesi, kaygı ve kaçınma arasında olumlu yönde anlamlı ilişki tespit etmiştir.

Ateş (2019) araştırmasını 513 birey ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, tüm eğitim seviyelerinde bekar bireylerin evliler ile kıyaslandığında daha kaygılı ve daha kaçınmacı bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Başer Baykal, Kalay Usta, Kılıç Memur ve Şirin (2019) araştırmalarına 366 öğrenci dahil etmişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri ile öz anlayış düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Karahasanoğlu (2016) araştırmasını 235 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgusuna göre, Tutkulu aşkın kayıtsız bağlanma ve duygusal dengesizlik ile arasında olumsuz bir ilişki, saplantılı bağlanma ve duygusal dengesizlik ile Sahiplenici aşk arasında ise olumlu ilişki tespit edilmiştir. Uyumluluk kişilik alt boyutunun oyun gibi aşk ile arasında olumsuz ilişki, Arkadaşça aşk ve Mantıklı aşk arasında ise olumlu ilişki tespit edilmiştir. Özgeci aşk ile hiçbir kişilik ve bağlanma stilleriyle anlamlı bir

ilişki bulunmamıştır. Kayıtsız bağlanma ile dışa dönüklük arasında olumsuz bir ilişki saptanmıştır. Son olarak ise duygusal dengesizlik ve kayıtsız bağlanma arasında olumlu bir ilişki tespit edilmiştir. Saplantılı bağlanma stiline ise hiçbir kişilik boyutu ile ilişkisi saptanmamıştır.

Ünal (2010) araştırmasını 300 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, erken çocukluk yaşamının kaygılı ve kaçınan bağlanma ve sosyal atom ölçeği değişkenleri ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir.

2.4.2. Eş Seçme Stratejileri ile İlgili Araştırmalar

Literatürde eş seçme stratejileri ile ilgili yapılan araştırmalar incelenmiştir. Eş seçimi hakkında 162 tez çalışmasına erişilmiştir. Eş seçme stratejileri başlığı altında ise 15 tane yüksek lisans tez çalışmasına rastlanmıştır. Eş seçme stratejilerini ele alan tez çalışmalarından 4 tanesi eğitim ve öğretim, 10 tanesi psikoloji, 1 tanesi sosyoloji alanları ile ilgilidir.

Kesebir (2023) araştırmasını 400 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgusuna göre, ebeveyn tutumlarının çift uyumunu ve eş seçimini etkilediği ve anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Daldaban (2021) araştırmasını 468 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların aile iklimi ve romantizm ve eş seçimi arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Aile iklimi alt boyutlarından olan bilişsel uyum, aile içi ilişkisellik ve kuşaklar arası otoritenin romantizm ve eş seçimi tutumunu yordamakta olduğu saptanmıştır.

Karakamış (2020) araştırmasını 519 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir ve araştırmasında üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejileri algılanan ebeveyn tutumlarına göre farklılaştığını saptamıştır.

Soner (2020) araştırmasını 866 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, fiziksel özellik ve aşk ile ilişki doyumu arasında düşük düzeyde olumlu yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Yıldırım (2019) araştırmasını 639 birey ile gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, eş seçimi kriterleri ile evliliğe yüklenen anlam arasında olumlu yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Sosyal medya bağımlılığı ile ilişki bulunmamıştır. Evliliğe yüklenen anlamın yakınlık ve iş birliği alt faktörleri ile sosyal medya bağımlılığı

toplam puanı arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Evliliğe yüklenen anlamın risk alt faktörü ile sosyal medya bağımlılığının meşguliyet alt faktörü ve duygu durum düzenleme alt faktörü arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sosyal medya bağımlılığının alt boyutu olan meşguliyet ile eş seçimi kriterleri arasında ise olumlu yönde bir ilişki tespit edilmemiştir.

Kaçar (2018) araştırmasını 500 kişi ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuca göre, iki cinsiyetin evlilik tercihleri arasında anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Katılımcıların ilişkilerinin olup olmamaları, ilişkilerinin süreleri ve sosyo-ekonomik durumları katılımcıların evlilik tercihleri arasında anlamlı düzeyde farklılıkların oluşmasına sebep olduğu tespit edilmiştir.

Özgen, Ekşi ve Kardeş (2017) çalışmalarını 213 bekar birey ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada romantik ilişkinin olup olmaması Aile kurumu ve güven ile fiziksel özellik değişkeni üzerinde, değer tercihlerinden ise yeniliğe açıklık ve öz aşkınlık değerlerinin üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Başay (2015) araştırmasını 545 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir ve Eş seçme kriterleri ile Benlik yapıları arasındaki ilişkiyi kültürel bağlamda ele almıştır. Elde edilen bulgulara göre, toplumsal ve dini kriterler katılımcılar tarafından daha çok tercih edilmektedir. Bireyci, fiziksel ve ekonomik özellikler ise bu hususlardan sonra önemsenen kriterler olduğu tespit edilmiştir. Benlik yapıları sıralaması bireyci, ilişkisel ve toplulukçu benlik biçimi sıralaması ile gerçekleşmektedir.

Çalışkan ve arkadaşları (2015) çalışmalarını 1446 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin eş seçiminde romantik ilişki sürdürdükleri partnerin olması önemli bir değişkendir. Romantik ilişkisi olan öğrencilerin eş tercihinde kişiliğe daha fazla önem atfettikleri bu çalışmada tespit edilmiştir. Bunun aksine partneri olmayan öğrencilerin daha geleneksel bir bakış açısına sahip olarak eş seçiminde kriterlerinin daha fazla olduğu ve eş tercihlerini daha mantıksal boyutta yapmayı tercih ettikleri saptanmıştır.

Bozgeyikli ve Toprak (2013) araştırmasını 556 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların eş seçiminde önemsedikleri en önemli kriterin kişilik olduğu tespit edilmiştir. Kişilikten sonra önemsenen diğer özellikler Dini inanç, ailelerin anlaşması, Aşk kriteri, Eğitim

seviyesi, Bekaret, Fiziksel özellikler, Sosyo-ekonomik durum, Irk benzerliği ve Siyasi görüş faktörleridir.

Efe (2013) araştırmasını 3177 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin eş seçimlerinde cinsiyetlere göre kriterlerin önem derecesi değişmektedir. Önem sıralamasına bakıldığında kız ve erkeklerin ilk on sıralamasının aynı olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, cinsiyetlerine göre araştırmaya katılan bireylerin eş kriterlerinde 49 özellik arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu ortaya koyulmuştur.

Türkarşlan ve Suleymanov (2010) araştırmalarını 2210 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre, Azerbaycan'da ve Türkiye'de okuyan üniversiteli gençler arasında evlilik kurumunun önemli olarak görüldüğü saptanmıştır.

Türkarşlan ve Yurtkuran Demirkan (2007) araştırmalarını 151.079 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, üniversite öğrencileri evlilik kurumunu önemsemektedirler. Aynı eğitim sürecinden geçmelerine rağmen kız ve erkeklerin eş seçim kriterlerinde geleneksel cinsiyet rollerinin etkili olduğu saptanmıştır.

Yıldırım (2007) araştırmasını 1126 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kadınların ve erkeklerin muhtemel eşlerinde aradıkları kriterlerin önem sırası neredeyse aynı olduğu; sadece kızların özelliklerin çoğuna daha fazla önem verdikleri tespit edilmiştir.

Bacanlı (2001) araştırmasını 220 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, kız ve erkeklerin eş tercihlerinde farklılıkların bulunduğu, erkeklerin daha çok geleneksel kültüre uygun kızların ise moderniteye uygun kriterleri tercih ettikleri tespit edilmiştir.

2.4.3. Evlilik Tutumu ile İlgili Araştırmalar

Literatürde evlilik tutumu ile ilgili yapılan araştırmalar incelenmiş ve bu başlık altında 33 tane yüksek lisans tez çalışmasına rastlanmıştır. Evlilik tutumunu ele alan tez çalışmalarından 7 tanesi eğitim ve öğretim, 21 tanesi psikoloji, 2 tanesi sosyal hizmetler, 3 tanesi sosyoloji alanları ile ilgilidir.

Güvenç (2023) araştırmasını 663 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, evlilik tutumu ve yaşam amaçları birbiri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Tire ve Öztürk (2023) araştırmalarını 645 genç yetişkin ile gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre, fiziksel ve duygusal istismar, Minimizasyon alt faktörleri evlilik tutumu üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Diğer bir sonuca göre, Duygusal istismar ve fiziksel istismarın evlilik tutumunu negatif yönlü, Minimizasyon alt faktörünün ise evlilik tutumunu pozitif yönlü yordadığı tespit edilmiştir.

Sönmez (2022) araştırmasını 848 genç yetişkin ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, evlilik kaygısı, toplumsal cinsiyet rolü tutumu ve evlilik tutumu arasındaki ilişkilerin önem arz ettiği tespit edilmiştir. Araştırmanın bir diğer sonucu ise, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutum düzeyi arttıkça, evlilik kaygısı düzeyi artmakta ve evliliğe yönelik pozitif tutum azalmaktadır. Ayrıca evliliğe yönelik olumlu yaklaşım arttıkça, evlilik kaygısı da azalmakta olduğu tespit edilmiştir.

Büyüköz (2021) araştırmasını 379 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sosyal hizmet bölümünde okuyan gençlerin evlilik tutumu puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca demografik değişkenlerden sınıf düzeyi, yaş, aile düzeni, anne-baba tutumları ve ilişkisi, sosyal hizmet eğitiminin evliliğe bakış açısını etkileme durumları, karşı cinsle ilişki ile İnönü Evlilik Tutum Ölçeğinden elde edilen puanlar arasında anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir.

Gürül (2021) araştırmasını 430 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, katılımcıların evlilik tutumları ve algıladıkları sosyal destek arasında hem birbirleri hem de alt faktörleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki tespit edilmiştir.

Kamaç (2021) araştırmasını 200 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Evlilik tutumu ve Evlilik beklentisi ölçeği arasında olumlu yönde yüksek korelasyonel ilişki saptanmıştır. Ayrıca mizaç ve karakter ölçeği gözden geçirilmiş formu yenilik arayışı ile evlilik beklentisi ölçeği arasında negatif ve orta derecede korelasyonel ilişki tespit edilmiştir. Kendini aşma, Zarardan kaçınma, Kendini yönetme ve Sebat etme arasında ise olumlu düşük derecede korelasyonel ilişki saptanmıştır. Mizaç ve karakter ölçeği gözden geçirilmiş formu yenilik arayışı ile

İnönü evlilik tutumu ölçeği ile arasında orta derecede ve negatif; İş birliği yapma, Zarardan kaçınma ve Sebat etme pozitif düşük derece ve Kendini aşma arasında olumlu yönde orta düzeyde korelasyonel ilişki tespit edilmiştir.

Arıkan (2020) araştırmasını 654 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, evliliğe ilişkin tutum toplam puanı çoğaldıkça toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum toplam puanı azalmakta; buna karşılık romantik ilişkilerde akılcı olmayan inanç toplam puanı ise çoğalmaktadır.

Yıldırım (2020) araştırmasını 440 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, tutkulu, mantıklı, özgeci, arkadaşça aşk, sahiplenici aşk stilleri ile evliliğe yönelik olumlu tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Yılgör (2020) araştırmasını 400 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuca göre, katılımcıların evlilik tutumu ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları arasında orta düzeyde olumlu yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları ile psikolojik belirtileri arasında düşük düzeyde olumlu yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

İşler (2019) araştırmasını 405 yetişkin birey ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, engelli bireylere yönelik evlilik tutumları ölçeği geçerlik ve güvenirlik açısından güçlü bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Kocabıçak (2019) araştırmasını 250 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, ayrışma-bireyleşme, bireycilik ve toplulukçuluk evlilik beklentilerini yordadığı tespit edilmiştir. Ayrışma-bireyleşme ile evlilik beklentileri arasında negatif yönlü, Bireycilik ve toplulukçuluk ile evlilik beklentileri arasında ise pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Evlilik tutumunun Ayrışma-bireyleşme, Bireycilik ve toplulukçuluk tarafından yordandığı tespit edilmiştir. Ayrışma-bireyleşme ve Bireyciliğin evlilik tutumu ile negatif yönlü bir ilişki içinde olduğu, Toplulukçuluğun ise pozitif yönlü bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Bireycilik ise ayrışma-bireyleşme tarafından yordandığı görülmüştür. Ayrışma-bireyleşme ve bireyciliğin olumlu yönlü bir ilişki içinde olduğu araştırmada saptanmıştır. Ayrışma-bireyleşme ve Toplulukçuluk arasında ise bir ilişki bulunmamıştır.

Tunç (2019) araştırmasını 472 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuca göre, evlilik tutumu ve evlilik beklentisi ile aile aidiyeti arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Sümbül (2018) araştırmasını 270 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, evliliğe yönelik tutum, umutsuzluk ve duygusal zekâ arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Üsküp Koca (2017) araştırmasını 100 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, Evlilik tutum ölçeği ile Mantıklı ve içtepisel karar strateji puanı arasında olumlu yönde düşük düzeyde anlamsız bir ilişki bulunmuştur. Bir diğer araştırma sonucu ise, evlilik tutum ölçeği bağımlı karar ve kararsızlık strateji puanı arasında negatif yönde anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur.

Artukoğlu (2016) araştırmasını 181 öğrenci ile gerçekleştirmiştir ve katılımcıların evlilik tutumları ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları arasında olumlu yönlü bir ilişki tespit etmiştir.

Maden (2015) araştırmasını 260 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre, ebeveynleri birlikte ve ayrılmış olan öğrencilerin evlilik tutumu arasında anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır.

Bener ve Günay (2013) araştırmalarını 931 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir ve gençlerin aile yapısı ve evlilik olgusuna karşı duyarlı oldukları ve olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Köroğlu (2013) araştırmasını 570 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, gençler aile kurumu ve evlilik olgusuna karşı pozitif bir bakış açısına sahiptirler, boşanmanın ise kolay olmaması gerektiğini düşünmektedirler. Hızlı toplumsal değişimlerin evliliğe yönelik tutumu olumlu ve olumsuz etkilediği de diğer bir araştırma sonucudur.

2.4.4. Bağlanma Stillerinin, Eş Seçimi ve Evlilik Tutumu ile İlişisini ele alan Araştırmalar

Bu bölümde ulusal alan yazında üç değişkeni bir arada ele alan tez çalışmaları taranmıştır. Literatür taraması neticesinde eş seçimi ve bağlanma stilleri değişkenlerini birlikte ele alan bir doktora ve altı yüksek lisans tez çalışmasına, evlilik tutumu ve bağlanma stillerini birlikte ele alan iki yüksek lisans tez çalışmasına, eş seçimi ve

evlilik tutumunu birlikte ele alan üç yüksek lisans tez çalışmasına rastlanmıştır. Ulusal alan yazında üç değişkenin bir arada çalışıldığı bir teze rastlanmamıştır.

Okcu (2023) araştırmasını 421 birey ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, bireylerin çocukluk döneminde maruz kaldıkları olumsuz hayat deneyimlerinin, yetişkinlik dönemindeki bağlanma stilleri ve eş seçme stratejileri üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Tepe (2023) araştırmasını 406 kadın ile gerçekleştirmiştir. Elde ettiği bulguya göre, güvenli bağlanmanın artmasıyla psikolojik yardım almaya yönelik tutum da pozitif yönde değişmektedir. Ayrıca bağlanma stilleri ve eş seçme stratejilerinin mükemmeliyetçilik düzeyi ile aralarında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Eş seçme stratejileri ve bağlanma şekilleri arasında da olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

İns (2022) araştırmasını 432 üniversitede öğrenim gören bireyler ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda güvenli bağlanmanın, bireylerin çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin Aşk, Çocuk bakımı ve Aile kurumu-güven faktörleri bakımından anlamlı aracılık rolünde olduğu, kaygılı-kararsız bağlanma stilinin ise Fiziksel özellik, Dini-siyasi benzerlik ve Sosyo-ekonomik durum faktörleri açısından anlamlı aracılık rolü olduğu tespit edilmiştir.

Akpınar (2021) araştırmasını 396 genç birey ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Bağlanma stilleri ve Eş Seçme Stratejileri Ölçeği alt boyutları arasında olumlu ilişkiler tespit edilmiştir.

Babahanoğlu (2021) araştırmasını 608 genç birey ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Eş seçme öncelikleri ile bağlanma stilleri arasında olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Devrim (2021) araştırmasını 476 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın bulgusuna göre, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin evlilik kurumuna yönelik tutumları ve eş seçim düzeyleri arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Söyler (2021) araştırmasını 750 öğrenci ile gerçekleştirmiştir ve bağlanma stilleri, kimlik statüleri ve eş adayından beklentiler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Tuncay (2021) araştırmasını 304 katılımcı ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, evlilik uyum düzeyleri ve kaygılı bağlanma arasında düşük düzeyli ve olumlu yönde bir ilişki, evlilik uyum düzeyleri ve kaçınan bağlanma arasında negatif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki saptanmıştır.

Devecioğlu (2020) araştırmasını 264 nişanlı birey ile gerçekleştirmiştir. Araştırmadan elde edilen bulguya göre, İlişki doyumu ile Evlilik beklentisi, Evlilik tutumu, kaygılı ve kaçınan bağlanma ve birliktelik süresi değişkenlerinin ilişkili olduğu saptanmıştır.

Majidova ve İpek (2020) araştırmalarını 200 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, evlilik tutumu ile güvenli ve saplantılı bağlanma arasında olumlu bir ilişki olduğu saptanmıştır. Evlilik tutumu ve kayıtsız bağlanma stili arasında düşük oranda negatif ilişki saptanmıştır.

Çağlayan (2019) araştırmasını 234 katılımcı ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, bağlanma stiline göre bireylerin evlilik uyum puan ortalamalarında anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumları, güvenli bağlanan bireylerden anlamlı olarak daha düşük olduğu saptanmıştır.

Yıldız (2020) araştırmasını 411 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, güvenli bağlanma puanlarında yüksek puan alan bireylerin daha fazla idealist evlilik beklentisine sahip oldukları saptanmıştır.

Soğancı (2017) araştırmasını 200 yetişkin ile gerçekleştirmiştir ve Romantik ilişki doyumu ile Bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Doğru (2017) araştırmasını 194 birey ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre, anne baba tutumları üniversite okuyan gençlerin Evlilik tutumunu ve Eş seçme faktörlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir.

Demir (2016) araştırmasını 180 kişi ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, evlilik uyumunun alt boyutu olan memnuniyet-doyum ile Güvenli bağlanma arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu, Kişilerarası problem çözme envanterinin alt boyutlarından olan ısrarcı-sebatkar yaklaşım ve Yapıcı problem çözme ile Evlilik uyumu arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki, Evlilik uyum düzeyi ile Kişiler arası problem çözme envanterinin alt boyutlarından olan Kendine güvenmeme, Probleme olumsuz yaklaşma ve Sorumluluk almama ve düzeyleri ile arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Kahvecioğlu (2016) araştırmasını 80 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Elde ettiği bulguya göre, terk edilme şemasına sahip olup olmama, baskın nöral sistemler ve saplantılı bağlanmanın eş seçim sürecinde etkili faktörler olduğu grlmştir.

Sarı ve Korkut Owen (2016) araştırmalarını 434 birey ile gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmanın sonucuna göre, Aşırı beklentiler ve Farklı düşünmek ilişki doyumunu olumlu yönde yordadığı tespit edilmiştir. Cinsiyet farklılıkları alt boyutunun ise İlişki doyumunu olumsuz yönde yordadığı saptanmıştır. Kaygılı bağlanma ve kaçıngan bağlanmanın da İlişki doyumunu negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir.

Keldal (2015) araştırmasını 718 ğrenci ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre, niversite ğrencilerinin eş seçme stratejileri, ilişki durumu, cinsiyet rolleri ve cinsiyet, aylık gelir ve yaş ve gibi demografik faktörler evliliğe yönelik tutumların %19'unu açıklar nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz (2015) araştırmasını 147 birey ile gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, Kaygılı bağlanma ve Kaçıngan bağlanma düzeyleri umutsuzluk düzeyini arttırmakta, aynı zamanda ise evlilik uyumunu düşürmektedir.

Açık (2008) araştırmasını 100 katılımcı ile gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, evlilik uyumu daha yüksek olan bireylerde evlilik doyumunu ve kaçınma ve kaygılı bağlanma puanları daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümü, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, ölçeklere ait güvenilirlik çalışmaları ve son olarak veri analizinden meydana gelmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stillerinin eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda yürütülen çalışma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Kolay ulaşılabilir örneklem, bireyin hızlı bir şekilde fazla çaba göstermeden ulaşabileceği kitleden oluşan bir örnekleme yöntemidir ve rastgele bir seçimden oluşmamaktadır. Araştırmacının mevcut koşullarda ulaşabileceği kitle ile sınırlıdır (Büyüköztürk, vd., 2018: 91). İlişkisel tarama modeli ikiden fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve düzeyini tespit etmeyi hedefleyen araştırma modelidir (Karasar, 2015: 81).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı güz döneminde İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde öğrenim görmekte olan lisans ve lisansüstü öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise gönüllülük esasına göre katılım sağlayan toplam 364 öğrenci teşkil etmektedir.

Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stillerinin eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yürütülen araştırmada kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır. Kolay ve hızlı bir şekilde ulaşılabilen, elde hazır bulunan öğeler, kolay ulaşılabilir örnekleme olarak tanımlanmaktadır (Patton, 2005).

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada katılımcıların bilgilerini saptamak için araştırmacı tarafından bir kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Katılımcılara bu formun ardından Erzen'in (2016) "Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ)", Atli ve Altuntaş'ın (2015) geliştirdikleri

“Eş Seçme Stratejileri Envanteri (ESSE)” ve Bayoğlu ve Atli (2014) tarafından geliştirilmiş olan “İnönü Evlilik Tutum Ölçeği (İETÖ)” uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin detaylı bilgileri çalışmanın devamında sunulmuştur.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan kişilerin demografik bilgilerini tespit etme amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda katılımcıların cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, romantik ilişki durumu ve anne-baba birlikteliğini saptayan sorular yer almaktadır. Bu formdan elde edilen bilgiler analizlerde ve analizlerden çıkan sonuçların yorumlanmasında değerlendirilmiştir.

3.3.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ)

Erzen tarafından Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği 2016 yılında geliştirilmiştir. Ölçek toplam 18 maddeden ve üç alt faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları “Güvenli bağlanma”, “Kaçınan bağlanma” ve “Kaygılı-kararsız bağlanmadır”. Ölçek tüm yaş gruplarına uygulanabilmektedir ve bağlanma stillerini ölçmektedir.

Ölçme aracındaki 4, 7, 10, 13, 16 maddeler güvenli bağlanma stilini ölçmekte, 1, 3, 5, 9, 12, 15, 18 maddeleri kaçınan bağlanma stilini ölçmekte, 2, 6, 8, 11, 14, 17 maddeleri ise kaygılı- kararsız bağlanma stilini ölçmektedir. Güvenli bağlanma stili kişinin kendisini ve diğer insanları değerli varlıklar olarak gördüğü yaklaşımı kapsamaktadır. Kaçınan bağlanma stili kendi öz değerini yüksek görerek başkalarının değerini küçük gören tutumu kapsamaktadır. Kaygılı-kararsız bağlanma stili bireyin kendisini değersiz gören bir tutum içerisinde olarak diğer bireylerle hem etkileşim içerisinde olmayı isteyerek hem de onlardan gelecek zarardan kendini korumak için kaçınma tutumunu kapsamaktadır (Erzen, 2016).

Öz bildirim türünde olan ölçek 5’li likert tipindedir ve ölçek maddelerin yanıtları (5) Kesinlikle katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Kısmen katılıyorum, (2) Katılmıyorum, (1) Kesinlikle katılmıyorum şeklindedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır ve toplam puan alınamamaktadır. Her alt boyut kendi içerisinde puanlanmaktadır. Bireyin en yüksek puan aldığı bağlanma stili grubuna ait olduğu kabul edilmektedir.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğinin bir olumlu iki olumsuz alt boyutu vardır. Ölçeğin tamamına ait bir Cronbach Alpha değeri elde edilememiştir. Kaçınan bağlanma stili, Güvenli bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma için ayrı ayrı Cronbach

Alpha değerleri hesaplanmıştır. Kaçınan, güvenli ve kaygılı-kararsız bağlanma stillerinin iç tutarlılık katsayıları .80, .69 ve .71'dir (Erzen, 2016).

3.3.3. Eş Seçme Stratejileri Ölçeği (ESSE)

Eş Seçme Stratejileri Envanteri Atli ve Altuntaş tarafından 2015 yılında geliştirilmiştir. Ölçek toplam 28 maddeden ve yedi alt faktörden oluşmaktadır, bunlar: "Aile kurumu ve güven", "Sosyo-ekonomik durum", "Dini ve siyasi benzerlik", "Fiziksel özellik", "Bekaret", "Çocuk bakımı" ve "Aşk" faktörleridir. Ölçek üniversite seviyesindeki değişik yaş gruplarına uygulanmaktadır ve bireylerin eş seçerken hangi kriterleri önemsediklerini ölçmektedir.

Ölçme aracındaki 14-17-20-21-24-25-27-28 maddeler Aile kurumu-güven alt boyutunu, 4-12-18-26 maddeler sosyo- ekonomik durumu, 2-5-10-19 maddeler dini ve siyasi benzerliği, 1-6-9 maddeler fiziksel özelliği, 8-15-23 maddeler bekareti, 7-11-16 maddeler çocuk bakımı ve 3-13-22 maddeler aşk alt boyutlarını kapsamaktadır.

Öz bildirim türünde olan ölçek 9'lu likert tipindedir ve yanıtlar (1=hiç katılmıyorum; 9=tamamen katılıyorum) şeklindedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır ve toplam puan alınmamaktadır. Her alt boyut kendi içerisinde puanlanmaktadır. Alt boyutlarda alınan yüksek puanlar bireyin eş seçme hiyerarşisini belirlemektedir. Puanların artması bireyin eşini seçerken hangi faktörü daha fazla önemsediyini göstermektedir.

Eş Seçme Stratejileri Envanterinin güvenilirliği, iç tutarlılık güvenilirlik yöntemi ve test tekrar test analizi ile hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayıları, Aile kurumu-güven alt boyutu için .84, Bekaret alt boyutu için .73, Çocuk bakımı alt boyutu için .69, Sosyo-ekonomik durum alt boyutu için .89, Aşk alt boyutu için .58, Dini- siyasi benzerlik alt boyutu için .82, Fiziksel özellik alt boyutu için .70 olarak hesaplanmıştır. Test tekrar test sonuçları ise Aile kurumu- güven alt boyutu için .67, Dini-siyasi benzerlik alt boyutu için .87, Fiziksel özellik alt boyutu için .80, Sosyo- ekonomik durum alt boyutu için .86, Çocuk bakımı alt boyutu için .77, Aşk alt boyutu için .65, Bekaret alt boyutu için .92 olarak tespit edilmiştir (Atli ve Bayoğlu, 2015).

3.3.4. İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği (İETÖ)

İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Atli ve Bayoğlu tarafından 2014 yılında geliştirilmiştir. Ölçek toplam 21 maddeden oluşmaktadır ve ölçeğin alt boyutları bulunmamaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçek bekar olan genç yetişkinlere uygulanmaktadır ve bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını ölçmektedir.

Öz bildirim şeklinde olan İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği 5'li likert tipindedir ve ölçek maddelerinin yanıtları (5) Kesinlikle katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Biraz katılıyorum, (2) Nadiren katılıyorum, (1) Hiç katılmıyorum şeklindedir.

Ölçeğin en düşük puanı 21, en yüksek puanı ise 105 elde edilecek şekildedir. Ölçekten yüksek puan alınması evliliğe yönelik tutumun olumlu olduğunu, düşük puan alınması ise evliliğe yönelik tutumun olumsuz olduğunu vurgulamaktadır.

İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğinin güvenilirliği iç tutarlılık, test-tekrar test ve testi yarılama güvenilirlik yöntemleri ile hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .87 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ilişkin hesaplanan iç tutarlılık katsayısı ise .90 olarak tespit edilmiştir. Spearman Brown testi yarılama yöntemi uygulanarak elde edilen güvenilirlik katsayısı .88 şeklindedir (Atli ve Bayoğlu, 2014).

3.4. Ölçeklere Ait Güvenilirlik Çalışmaları

Çalışmada kullanılan ölçek puanlarının güvenilirliklerini kontrol etmek için Cronbach Alfa içsel tutarlılık testi uygulanmıştır. Cronbach'ın (1951) geliştirdiği Alfa Katsayısı Yöntemi, anket veya ölçüm araçlarındaki maddelerin iç tutarlılık düzeylerini tahmin etmeye yönelik bir istatistiksel yöntemdir. Bu yöntem, bir ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için sıklıkla kullanılmaktadır. Alfa katsayısı, ölçekteki maddelerin toplam varyansları ile genel varyansın oranı üzerinden hesaplanır. Bu oran, maddeler arasındaki tutarlılığı ve ölçeğin geneliyle olan uyumunu ortaya koymaktadır. Ağırlıklı standart değişimin ortalaması, ölçeğin iç tutarlılığını gösteren bir ölçüt olarak kabul edilmektedir ve bu ortalama, Alfa Katsayısı olarak tanımlanmaktadır (Ercan ve Kan, 2004: 213).

Cronbach Alfa katsayısı, ölçeklerin güvenilirliğini değerlendirmek için kullanılan ve 0 ile 1 arasında değişen bir ölçüttür. Katsayının aldığı değerlere göre güvenilirlik seviyeleri şu şekilde sınıflandırılmaktadır (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2009: 291-292);

$0.01 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek güvenilirliği kabul edilebilir seviyededir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek güvenilirliği yüksektir.

Tablo 3.1: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğine Ait İç Tutarlılık Katsayıları

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı	
ÜBBSÖ	Güvenli Bağlanma Stili	0.66	5
	Kaçınan Bağlanma Stili	0.73	7
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili	0.78	6
ESSE	Aile Kurumu ve Güven	0.61	8
	Sosyo Ekonomik Durum	0.89	4
	Dini ve Siyasi Benzerlik	0.71	4
	Fiziksel Özellik	0.78	3
	Bekaret	0.75	3
	Çocuk Bakımı	0.61	3
	Aşk	0.60	3
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	0.91	21	

Bu araştırmada kullanılan ölçeklerin Cronbach's Alpha (α) değerlerine göre güvenilirlik analizine bakıldığında, ölçeklerin çoğunun kabul edilebilir veya yüksek düzeyde güvenilirlik sergilediği görülmektedir. Güvenli bağlanma stili (α : 0.66) değeri ile kabul edilebilir güvenilirlikte olup, ölçüm için yeterli bir iç tutarlılık sunmaktadır. Benzer şekilde kaçınan bağlanma stili (α : 0.73) ve kaygılı-kararsız bağlanma stili (α : 0.78) ölçekleri de güvenilirlik açısından kabul edilebilir seviyededir.

ESSE'nin alt faktörlerinden olan aile kurumu-güven α : 0,61 ile düşük kabul edilebilir düzeyde bir güvenilirlik sunmaktadır. Bununla birlikte, Sosyo-ekonomik durum alt boyutu (α : 0.89) ile oldukça yüksek bir güvenilirlik sergilemektedir. Dini ve siyasi benzerlik alt boyutu da (α : 0.71) ile kabul edilebilir düzeyde güvenilirlik göstermektedir. Fiziksel özellik (α : 0.78), bekaret (α : 0.75), çocuk bakımı (α : 0.61) ve aşk alt boyutu (α : 0.60) alt boyutları da kabul edilebilir seviyede güvenilirlik sunan diğer alt boyutlar arasında yer almaktadır.

Son olarak, İnönü Evlilik Tutum Ölçeği (α : 0.91) ile yüksek bir güvenilirliktedir.

Tablo 3.2: Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Erkek	117	32.14
	Kadın	247	67.86
Yaş	18-20	70	19.23
	21-23	144	39.56
	24 ve üstü	150	41.21
Eğitim Düzeyi	Lisans	236	64.84
	Yüksek lisans	128	35.16
Romantik ilişki durumu	Var	106	29.12
	Yok	258	70.88
Anne-baba birlikteliği	Birlikte	315	86.54
	Ayrı	49	13.46

Çalışmaya katılan bireylerin cinsiyet dağılımına bakıldığında, katılımcıların %32,14'ünün erkek (n:117), %67,86'sının ise kadın (n: 247) olduğu belirlenmiştir. Yaş gruplarına göre katılımcıların %19.23'ünün 18-20 yaş aralığında (n: 70), %39,56'sının 21-23 yaş aralığında (n: 144) ve %41,21'inin ise 24 yaş ve üstünde (n: 150) olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımında, %64,84'ünün lisans (n: 236), %35,16'sının ise yüksek lisans (n: 128) seviyesinde eğitim aldığı görülmüştür. Romantik ilişki durumu incelendiğinde, katılımcıların %29,12'sinin romantik bir ilişki içinde olduğu (n: 106), %70,88'inin ise herhangi bir romantik ilişkisi bulunmadığı (n: 258) anlaşılmıştır. Anne baba birlikteliği açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların %86,54'ünün anne ve babasının birlikte olduğu (n:315), %13.46'mının ise ebeveynlerinin ayrı olduğu (n:49) tespit edilmiştir.

Tablo 3.3: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği ve Alt Faktörlerine Ait Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Ölçekler	Çarpıklık	Basıklık	$\bar{x}\pm Ss$	
ÜBBSÖ	Güvenli Bağlanma Stili	-0.53	0.61	19.59±2.58
	Kaçınan Bağlanma Stili	0.74	0.69	14.29±4.19
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili	0.48	0.25	15.56±4.52
ESSE	Aile Kurumu ve Güven	-1.52	1.74	70.41±2.21
	Sosyo Ekonomik Durum	-0.67	-0.43	22.42±8.41
	Dini ve Siyasi Benzerlik	-0.52	-0.35	24.52±7.12
	Fiziksel Özellik	-0.78	0.66	19.9±4.7

Bekaret	-1.46	1.44	23.07±5.08
Çocuk Bakımı	-0.98	1.14	22.49±3.55
Aşk	-1.18	1.63	23.35±3.5
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	-0.49	-0.08	83.74±12.45

Ölçeklerin ve alt boyutlarının puanlarının normal dağılıma uygunluk gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi ile basıklık-çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi sonucu anlamlı bulunan değişkenlerde ($p<0.05$) çarpıklık ve basıklık değerleri $\pm 2,0$ arasında bulunması (George ve Mallery, 2010) değerlerin normal dağılımdan aşırı sapma göstermediğini düşündürmüştür. Bunun neticesinde ise analizler parametrik testler ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca uç değer analizi yapılarak veri setinde aykırı değerlerin olmadığı saptanmıştır.

3.5. Veri Analizi

Bu araştırmadan elde edilen tüm verilerin analizleri bilgisayarda SPSS (statistical package for social sciences) for Windows 22 programına kaydedilerek gerçekleştirilmiştir. Analizlere başlamadan önce, kullanılacak testin parametrik mi yoksa nonparametrik mi olacağına karar verilmiştir. Bu kararın verilmesi için gerekli varsayımlar test edilmiştir. Daha sonra dağılımın normalliğine karar vermek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi ile birlikte normal dağılımın diğer varsayımları olan çarpıklık ve basıklık değerlerinden faydalanılmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalar sırasında, bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında t-testi (Independent Sample t-Test), iki veya daha fazla grup karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Bu analiz sonrasında farkın nedenini tespit etmek amacıyla Bonferroni testi uygulanmıştır. Sayısal değişkenler arasındaki ilişkiler, Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçların anlamlılık durumu, 0.05 anlamlılık düzeyi referans alınarak yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmanın bu bölümünde yapılan araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların analizlerine yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın birinci amacı “Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumunun ne düzeydedir?” sorusuna cevap bulmaktır. Öncelikle ölçeklerin aritmetik ortalamaları derecelendirme tabloları verilmiş, ardından düzeyleri ile ilgili elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.1: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Aritmetik Ortalamaları Derecelendirme Tablosu

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği	Aralık Sınırları	Düzy
5 = Kesinlikle Katılıyorum	4.21- 5.00	Çok Yüksek
4 = Katılıyorum	3.41 – 4.20	Yüksek
3 = Kısmen Katılıyorum	2.61 – 3.40	Orta
2 = Katılmıyorum	1.81 – 2.60	Düşük
1 = Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 – 1.80	Çok Düşük

Tablo 4.1’de belirtilen aritmetik ortalamaları belirlerken Baş’ın (2013: 112) kategorize etmiş olduğu aralıklardan istifade edilmiştir.

Tablo 4.2: İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Aritmetik Ortalamaları Derecelendirme Tablosu

İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği	Aralık Sınırları	Düzy
5 = Kesinlikle Katılıyorum	4.21- 5.00	Çok Yüksek
4 = Katılıyorum	3.41 – 4.20	Yüksek
3 = Biraz Katılıyorum	2.61 – 3.40	Orta
2 = Nadiren Katılıyorum	1.81 – 2.60	Düşük

1 = Hiç Katılmıyorum	1.00 – 1.80	Çok Düşük
----------------------	-------------	-----------

Tablo 4.2’de belirtilen aritmetik ortalamaları belirlerken Baş’ın (2013: 112) kategorize etmiş olduğu aralıklar kaynak olarak kullanılmıştır.

Tablo 4.3: Beşli Likert’in Dokuzlu Likerte Dönüştürülme ve Düzeylerini Belirleme Tablosu

5’li likert	9’lu likert	Aralık Sınırları	Düzyey
5 = Kesinlikle Katılıyorum	9	8.12- 9.00	Çok Yüksek
4 = Katılıyorum	7, 8	6.34 – 8.11	Yüksek
3 = Orta	4, 5, 6	3.67 – 6.33	Orta
2 = Katılmıyorum	2, 3	1.89 – 3.66	Düşük
1 = Kesinlikle Katılmıyorum	1	1.00 – 1.88	Çok Düşük

Tablo 4.4: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğine Ait Puanlar

	N	Min.	Mak.	Ortalama	Ort/madde sayısı	Ss	Düzyey	
ÜBBSÖ	Güvenli Bağlanma	364	5.00	25.00	19.59	3.92	2.58	Yüksek
	Kaçınan Bağlanma	364	7.00	35.00	14.29	2.04	4.19	Düşük
	Kaygılı-Kararsız Bağlanma	364	6.00	30.00	15.56	2.59	4.52	Düşük
ESSE	Aile Kurumu ve Güven	364	8.00	72.00	70.41	8.80	2.21	Çok yüksek
	Sosyo Ekonomik Durum	364	4.00	36.00	22.42	5.60	8.41	Orta
	Dini ve Siyasi Benzerlik	364	4.00	36.00	24.52	6.13	7.12	Orta
	Fiziksel Özellik	364	3.00	27.00	19.90	6.63	4.70	Yüksek
	Bekaret	364	3.00	27.00	23.07	7.69	5.08	Yüksek

Çocuk Bakımı	364	3.00	27.00	22.49	7.50	3.55	Yüksek
Aşk	364	3.00	27.00	23.35	7.78	3.50	Yüksek
İETÖ	364	21.0	105.00	83.74	3.99	12.45	Yüksek

Çalışmada yer alan ölçek ve alt boyutların analizine göre, güvenli bağlanma stili puanlarının ortalaması 19.59 ± 2.58 olup, bu puanlar katılımcılar arasında yüksek olarak sınıflandırılmıştır. Kaçınan bağlanma stili puanları ortalaması 14.29 ± 4.19 olup, katılımcıların bu bağlanma stilinde düşük düzey olarak sınıflandırılmıştır. Kaygılı-kararsız bağlanma stili puanları ise ortalama 15.56 ± 4.52 ile yine düşük düzey sınıflanmasında yer almaktadır.

ESSE'nin alt boyutlarından olan aile kurumu ve güven sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların bu konuda ortalama 70.41 ± 2.21 puan aldığı ve çok yüksek düzey olarak değerlendirildikleri görülmüştür. Sosyo-ekonomik durum puanları ortalaması 22.42 ± 8.41 olup, bu düzey orta düzey olarak sınıflandırılmıştır. Dini ve siyasi benzerlik ölçeği puanları ortalama 24.52 ± 7.12 olup, katılımcıların orta düzey olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel özellikler alt boyutunda, katılımcılar ortalama 19.90 ± 4.70 puan ile yüksek düzey olarak değerlendirilmiştir. Bekaret alt boyutunda katılımcıların ortalama puanı 23.07 ± 5.08 olup, bu durum yüksek düzey olarak değerlendirilmiştir. Çocuk bakımı konusunda katılımcılar ortalama 22.49 ± 3.55 puan ile yüksek düzey olarak değerlendirildikleri görülmüştür. Aşk alt boyutunda katılımcıların ortalaması 23.35 ± 3.50 olup, bu düzey yüksek olarak tespit edilmiştir.

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları ise ortalama 83.74 ± 12.45 olup, katılımcılar bu konuda yüksek düzey olarak değerlendirildikleri görülmüştür.

4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı, üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumunun demografik değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, romantik ilişki durumu, anne-baba birlikteliği) anlamlı farklılaşma gösterip göstermediği sorusuna cevap aramaktır. Elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.5: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Sonuçları

Değişken	Grup	n	$\bar{x}\pm Ss$	t	sd	p	
ÜBBSÖ	Güvenli bağlanma stili	Erkek	117	19.53±2.93	-0.32	362	0.75
		Kadın	247	19.62±2.40			
	Kaçıman bağlanma stili	Erkek	117	15.68±4.70	4.48	362	0.01
		Kadın	247	13.63±3.75			
	Kaygılı kararsız bağlanma stili	Erkek	117	15.01±4.45	-1.60	362	0.11
		Kadın	247	15.82±4.54			
ESSE	Aile kurumu ve güven	Erkek	117	69.53±2.69	-5.47	362	0.01
		Kadın	247	70.83±1.80			
	Sosyo ekonomik durum	Erkek	117	15.13±8.52	-14.17	362	0.01
		Kadın	247	25.87±5.74			
	Dini ve siyasi benzerlik	Erkek	117	22.70±7.72	-3.40	362	0.01
		Kadın	247	25.38±6.66			
	Fiziksel özellik	Erkek	117	20.92±5.08	2.88	362	0.01
		Kadın	247	19.42±4.44			
	Bekaret	Erkek	117	22.69±4.86	-0.98	362	0.33
		Kadın	247	23.25±5.17			
	Çocuk bakımı	Erkek	117	22.88±3.91	1.46	362	0.15
		Kadın	247	22.30±3.36			
	Aşk	Erkek	117	22.48±4.08	-3.32	362	0.01
		Kadın	247	23.77±3.12			
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	Erkek	117	84.93±12.63	1.26	362	0.21	
	Kadın	247	83.17±12.36				

t: Bağımsız örneklem t test

Güvenli bağlanma stili puanları incelendiğinde, erkeklerin ortalama puanı 19.53±2.93, kadınların ortalama puanı ise 19.62±2.40 olarak tespit edilmiştir. Ancak güvenli bağlanma stili puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: -0.32; p>0.05).

Kaçıman bağlanma stili puanlarına bakıldığında, erkeklerin ortalama puanı 15.68±4.70, kadınların ortalama puanı ise 13.63±3.75 olarak bulunmuştur. Kaçıman bağlanma stili puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark

göstermektedir (t: 4.48; $p<0.05$). Erkeklerin kaçınan bağlanma puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kaygılı kararsız bağlanma stili puanları değerlendirildiğinde, erkeklerin ortalama puanı 15.01 ± 4.45 , kadınların ortalama puanı ise 15.82 ± 4.54 olarak tespit edilmiştir. Ancak kaygılı kararsız bağlanma stili puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: -1.60; $p>0.05$).

Aile kurumu ve güven puanları açısından, erkeklerin ortalama puanı 69.53 ± 2.69 , kadınların ortalama puanı ise 70.83 ± 1.80 olarak tespit edilmiştir. Aile kurumu ve güven puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (t: -5.47; $p<0.05$). Kadınların aile kurumu ve güven puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sosyo-ekonomik durum puanları incelendiğinde, erkeklerin ortalama puanı 15.13 ± 8.52 , kadınların ortalama puanı ise 25.87 ± 5.74 olarak bulunmuştur. Sosyo-ekonomik durum puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (t: -14.17; $p<0.05$). Kadınların sosyo-ekonomik durum puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Dini ve siyasi benzerlik puanları değerlendirildiğinde, erkeklerin ortalama puanı 22.70 ± 7.72 , kadınların ortalama puanı ise 25.38 ± 6.66 olarak bulunmuştur. Dini ve siyasi benzerlik puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (t: -3.40; $p<0.05$). Kadınların dini ve siyasi benzerlik puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Fiziksel özellik puanları incelendiğinde, erkeklerin ortalama puanı 20.92 ± 5.08 , kadınların ortalama puanı ise 19.42 ± 4.44 olarak bulunmuştur. Fiziksel özellik puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (t: 2.88; $p<0.05$). Erkeklerin fiziksel özellik puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bekaret puanları değerlendirildiğinde, erkeklerin ortalama puanı 22.69 ± 4.86 , kadınların ortalama puanı ise 23.25 ± 5.17 olarak tespit edilmiştir. Ancak bekaret puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: -0.98; $p>0.05$).

Çocuk bakımı puanları incelendiğinde, erkeklerin ortalama puanı 22.88 ± 3.91 , kadınların ortalama puanı ise 22.30 ± 3.36 olarak bulunmuştur. Ancak çocuk bakımı

puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: 1.46; p>0.05).

Aşk puanları açısından, erkeklerin ortalama puanı 22.48±4.08, kadınların ortalama puanı ise 23.77±3.12 olarak tespit edilmiştir. Aşk puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (t: -3.32; p<0.05). Kadınların aşk puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanlarına bakıldığında, erkeklerin ortalama puanı 84.93±12.63, kadınların ortalama puanı ise 83.17±12.36 olarak tespit edilmiştir. Ancak İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: 1.26; p>0.05).

Tablo 4.6: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Bonferroni Testi Sonuçları

	Değişken	Grup	n	$\bar{x} \pm Ss$	F	p	Fark (Bonferroni)
ÜBBSÖ	Güvenli bağlanma stili	18-20 ¹	70	19.53±2.77	0.03	0.97	
		21-23 ²	144	19.60±2.44			
		24 ve üstü ³	150	19.62±2.63			
	Kaçınan bağlanma stili	18-20 ¹	70	14.77±4.37	2.93	0.06	
		21-23 ²	144	13.64±3.95			
		24 ve üstü ³	150	14.69±4.27			
	Kaygılı kararsız bağlanma stili	18-20 ¹	70	16.41±4.82	1.77	0.17	
		21-23 ²	144	15.53±4.54			
		24 ve üstü ³	150	15.19±4.33			
ESSE	Aile kurumu ve güven	18-20 ¹	70	70.07±2.43	1.09	0.34	
		21-23 ²	144	70.46±2.16			
		24 ve üstü ³	150	70.53±2.14			
	Sosyo ekonomik durum	18-20 ¹	70	23.14±8.33	0.50	0.61	
		21-23 ²	144	22.54±7.89			
		24 ve üstü ³	150	21.96±8.95			

Dini ve siyasi benzerlik	18-20 ¹	70	22.77±7.44	2.95	0.04	1<3
	21-23 ²	144	24.60±6.80			
	24 ve üstü ³	150	25.25±7.18			
Fiziksel özellik	18-20 ¹	70	20.11±4.60	0.30	0.74	
	21-23 ²	144	19.67±4.87			
	24 ve üstü ³	150	20.03±4.60			
Bekaret	18-20 ¹	70	22.36±5.46	1.21	0.30	
	21-23 ²	144	23.49±5.05			
	24 ve üstü ³	150	23.00±4.90			
Çocuk bakımı	18-20 ¹	70	22.93±3.61	0.70	0.50	
	21-23 ²	144	22.33±3.24			
	24 ve üstü ³	150	22.43±3.80			
Aşk	18-20 ¹	70	24.20±3.34	3.32	0.04	3<1
	21-23 ²	144	23.40±3.38			
	24 ve üstü ³	150	22.91±3.64			
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	18-20 ¹	70	82.34±13.71	0.57	0.56	
	21-23 ²	144	84.26±12.81			
	24 ve üstü ³	150	83.89±11.50			

F: Tek yönlü varyans analizi

Tablo 4.6 incelendiğinde güvenli bağlanma stili puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (F: 0.03; p>0.05). 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 19.53±2.77, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 19.60±2.44 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 19.62±2.63'tür.

Kaçınan bağlanma stili puanları açısından da yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (F: 2.93; p>0.05). 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 14.77±4.37, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 13.64±3.95 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 14.69±4.27'dir.

Kaygılı-kararsız bağlanma stili puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamış olup (F: 1.77; p>0.05), 18-20 yaş grubunun ortalama puanı

16.41±4.82, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 15.53±4.54 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 15.19±4.33'tür.

Aile kurumu ve güven puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (F: 1.09; p>0.05). 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 70.07±2.43, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 70.46±2.16 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 70.53±2.14'tür.

Sosyo-ekonomik durum puanları açısından da yaş grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (F: 0.50; p>0.05). 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 23.14±8.33, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 22.54±7.89 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 21.96±8.95'tir.

Dini ve siyasi benzerlik puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuş olup (F: 2.95; p<0.05), 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 22.77±7.44, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 24.60±6.80 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 25.25±7.18'dir. Bonferroni testi sonuçlarına göre, 18-20 yaş grubunun puanlarının 24 yaş ve üstü gruptan anlamlı olarak daha düşük olduğu belirlenmiştir

Fiziksel özellik puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (F: 0.30; p>0.05). 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 20.11±4.60, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 19.67±4.87 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 20.03±4.60'tır.

Bekaret puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (F: 1.21; p>0.05). 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 22.36±5.46, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 23.49±5.05 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 23.00±4.90'dır.

Çocuk bakımı puanları açısından da yaş grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (F: 0.70; p>0.05). 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 22.93±3.61, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 22.33±3.24 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 22.43±3.80'dir.

Aşk puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuş olup (F: 3.32; p<0.05), 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 24.20±3.34, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 23.40±3.38 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 22.91±3.64'tür. Bonferroni testi sonuçlarına göre, 24 yaş ve üstü grubun puanlarının 18-20 yaş grubundan anlamlı olarak daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (F: 0.57; p>0.05). 18-20 yaş grubunun ortalama puanı 82.34±13.71, 21-23 yaş grubunun ortalama puanı 84.26±12.81 ve 24 yaş ve üstü grubunun ortalama puanı 83.89±11.50'dir.

Tablo 4.7: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyine Göre T-testi Sonuçları

	Değişken	Grup	n	$\bar{x}\pm Ss$	t	sd	p
ÜBBSÖ	Güvenli bağlanma stili	Lisans	236	19.56±2.56	-0.30	362	0.77
		Yüksek Lisans	128	19.65±2.62			
	Kaçınan bağlanma stili	Lisans	236	14.17±4.25	-0.75	362	0.45
		Yüksek Lisans	128	14.52±4.08			
	Kaygılı kararsız bağlanma stili	Lisans	236	15.97±4.64	2.41	362	0.02
		Yüksek Lisans	128	14.79±4.20			
ESSE	Aile kurumu ve güven	Lisans	236	70.47±2.18	0.70	362	0.48
		Yüksek Lisans	128	70.30±2.26			
	Sosyo ekonomik durum	Lisans	236	23.25±8.05	2.57	362	0.01
		Yüksek Lisans	128	20.89±8.87			
	Dini ve siyasi benzerlik	Lisans	236	23.92±7.18	-2.18	362	0.03
		Yüksek Lisans	128	25.62±6.90			
	Fiziksel özellik	Lisans	236	19.70±4.76	-1.09	362	0.28
		Yüksek Lisans	128	20.27±4.58			
	Bekaret	Lisans	236	23.14±5.09	0.37	362	0.71
		Yüksek Lisans	128	22.94±5.07			
	Çocuk bakımı	Lisans	236	22.45±3.61	-0.24	362	0.81
		Yüksek Lisans	128	22.55±3.45			
Aşk	Lisans	236	23.60±3.26	1.86	362	0.06	
	Yüksek Lisans	128	22.89±3.89				
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	Lisans	236	84.02±11.84	0.58	362	0.56	
	Yüksek Lisans	128	83.23±13.54				

t: Bağımsız örneklem t test

Tablo 4.7 incelendiğinde güvenli bağlanma stili puanları lisans öğrencileri için 19.56±2.56, yüksek lisans öğrencileri için ise 19.65±2.62 olarak tespit edilmiştir.

Ancak güvenli bağlanma stili puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: -0.30; $p>0.05$).

Kaçınan bağlanma stili puanlarına bakıldığında, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 14.17±4.25, yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 14.52±4.08 olarak bulunmuştur. Kaçınan bağlanma stili puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: -0.75; $p>0.05$).

Kaygılı kararsız bağlanma stili puanları değerlendirildiğinde, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 15.97±4.64, yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 14.79±4.20 olarak tespit edilmiştir. Kaygılı kararsız bağlanma stili puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (t: 2.41; $p<0.05$). Lisans öğrencilerinin kaygılı kararsız bağlanma puanlarının yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Aile kurumu ve güven puanları açısından, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 70.47±2.18, yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 70.30±2.26 olarak tespit edilmiştir. Aile kurumu ve güven puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: 0.70; $p>0.05$).

Sosyo-ekonomik durum puanları incelendiğinde, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 23.25±8.05, yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 20.89±8.87 olarak bulunmuştur. Sosyo-ekonomik durum puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (t: 2.57; $p<0.05$). Lisans öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum puanlarının yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Dini ve siyasi benzerlik puanları değerlendirildiğinde, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 23.92±7.18, yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 25.62±6.90 olarak bulunmuştur. Dini ve siyasi benzerlik puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir (t: -2.18; $p<0.05$). Yüksek lisans öğrencilerinin dini ve siyasi benzerlik puanlarının lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Fiziksel özellik puanları incelendiğinde, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 19.70±4.76, yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 20.27±4.58 olarak tespit edilmiştir. Ancak fiziksel özellik puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir (t: -1.09; $p>0.05$).

Bekaret puanlarına bakıldığında, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 23.14 ± 5.09 , yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 22.94 ± 5.07 olarak bulunmuştur. Bekaret puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($t: 0.37; p > 0.05$).

Çocuk bakımı puanları açısından, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 22.45 ± 3.61 , yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 22.55 ± 3.45 olarak tespit edilmiştir. Çocuk bakımı puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($t: -0.24; p > 0.05$).

Aşk puanları incelendiğinde, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 23.60 ± 3.26 , yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 22.89 ± 3.89 olarak tespit edilmiştir. Aşk puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($t: 1.86; p > 0.05$).

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanlarına bakıldığında, lisans öğrencilerinin ortalama puanı 84.02 ± 11.84 , yüksek lisans öğrencilerinin ortalama puanı ise 83.23 ± 13.54 olarak tespit edilmiştir. Ancak İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($t: 0.58; p > 0.05$).

Tablo 4.8: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Romantik İlişki Durumuna Göre T-testi Sonuçları

	Değişken	Grup	n	$\bar{x} \pm Ss$	t	sd	p	
ÜBBSÖ	Güvenli bağlanma stili	Var	106	19.93 ± 2.59	1.62	362	0.11	
		Yok	258	19.45 ± 2.56				
	Kaçınan bağlanma stili	Var	106	14.60 ± 4.59	0.91	362	0.36	
		Yok	258	14.16 ± 4.01				
	Kaygılı kararsız bağlanma stili	Var	106	14.30 ± 4.02	-3.45	362	0.00	
		Yok	258	16.07 ± 4.62				
ESSE	Aile kurumu ve güven	Var	106	70.83 ± 1.95	2.31	362	0.02	
		Yok	258	70.24 ± 2.29				
	Sosyo ekonomik durum	Var	106	20.83 ± 9.25	-2.32	362	0.02	
		Yok	258	23.07 ± 7.97				
	Dini ve siyasi benzerlik	Var	106	23.04 ± 7.83	-2.56	362	0.01	
		Yok	258	25.13 ± 6.73				
		Fiziksel özellik	Var	106	20.01 ± 5.40	0.28	362	0.78

	Yok	258	19.86±4.39			
	Var	106	22.47±5.77			
Bekaret	Yok	258	23.32±4.75	-1.45	362	0.15
	Var	106	22.61±3.97			
Çocuk bakımı	Yok	258	22.43±3.37	0.44	362	0.66
	Var	106	23.51±3.71			
Aşk	Yok	258	23.29±3.42	0.55	362	0.58
	Var	106	86.97±11.59			
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	Yok	258	82.41±12.57	3.22	362	0.00

t: Bağımsız örneklem t test

Tablo 4.8 incelendiğinde güvenli bağlanma stili puanlarının romantik ilişkisi olanlar için 19.93 ± 2.59 , ilişkisi olmayanlar için ise 19.45 ± 2.56 olduğu belirlenmiştir. Ancak, güvenli bağlanma stili puanları romantik ilişki durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($t: 1.62; p > 0.05$).

Kaçınan bağlanma stili puanlarına bakıldığında, romantik ilişkisi olanların ortalama puanı 14.60 ± 4.59 , olmayanların ortalama puanı ise 14.16 ± 4.01 olarak bulunmuştur. Kaçınan bağlanma stili puanları romantik ilişki durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir ($t: 0.91; p > 0.05$).

Kaygılı-kararsız bağlanma stili puanları değerlendirildiğinde, romantik ilişkisi olanların ortalama puanı 14.30 ± 4.02 , olmayanların ortalama puanı ise 16.07 ± 4.62 olarak tespit edilmiştir. Kaygılı kararsız bağlanma stili puanları romantik ilişki durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir ($t: -3.45; p < 0.05$). Romantik ilişkisi olmayanların kaygılı kararsız bağlanma puanlarının romantik ilişkisi olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Aile kurumu ve güven puanları açısından, romantik ilişkisi olanların ortalama puanı 70.83 ± 1.95 , olmayanların ortalama puanı ise 70.24 ± 2.29 olarak tespit edilmiştir. Aile kurumu ve güven puanları romantik ilişki durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir ($t: 2.31; p < 0.05$). Romantik ilişkisi olanların aile kurumu ve güven puanlarının romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sosyo-ekonomik durum puanları incelendiğinde, romantik ilişkisi olanların ortalama puanı 20.83 ± 9.25 , olmayanların ortalama puanı ise 23.07 ± 7.97 olarak bulunmuştur. Sosyo-ekonomik durum puanları romantik ilişki durumuna göre istatistiksel olarak

anlamli bir fark gstermektedir (t: -2.32; p<0.05). Romantik iliskisi olmayanlarin sosyo-ekonomik durum puanlarinin romantik iliskisi olanlara gbre daha yuksek olduğu tespit edilmiştir.

Dini ve siyasi benzerlik puanlari değerlendirildiğinde, romantik iliskisi olanlarin ortalama puanı 23.04±7.83, olmayanlarin ortalama puanı ise 25.13±6.73 olarak bulunmuştur. Dini ve siyasi benzerlik puanlari romantik iliski durumuna gbre istatistiksel olarak anlamli bir fark gstermektedir (t: -2.56; p<0.05). Romantik iliskisi olmayanlarin dini ve siyasi benzerlik puanlarinin romantik iliskisi olanlara gbre daha yuksek olduğu belirlenmiştir.

Fiziksel ozellik puanlari incelendiğinde, romantik iliskisi olanlarin ortalama puanı 20.01±5.40, olmayanlarin ortalama puanı ise 19.86±4.39 olarak tespit edilmiştir. Ancak fiziksel ozellik puanlari romantik iliski durumuna gbre istatistiksel olarak anlamli bir fark gstermemektedir (t: 0.28; p>0.05).

Bekaret puanlarına bakıldığında, romantik iliskisi olanlarin ortalama puanı 22.47±5.77, olmayanlarin ortalama puanı ise 23.32±4.75 olarak bulunmuştur. Bekaret puanlari romantik iliski durumuna gbre istatistiksel olarak anlamli bir fark gstermemektedir (t: -1.45; p>0.05).

Çocuk bakımı puanlari ağıısından, romantik iliskisi olanlarin ortalama puanı 22.61±3.97, olmayanlarin ortalama puanı ise 22.43±3.37 olarak tespit edilmiştir. Çocuk bakımı puanlari romantik iliski durumuna gbre istatistiksel olarak anlamli bir fark gstermemektedir (t: 0.44; p>0.05).

Aşk puanlari incelendiğinde, romantik iliskisi olanlarin ortalama puanı 23.51±3.71, olmayanlarin ortalama puanı ise 23.29±3.42 olarak tespit edilmiştir. Aşk puanlari romantik iliski durumuna gbre istatistiksel olarak anlamli bir fark gstermemektedir (t: 0.55; p>0.05).

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanlarına bakıldığında, romantik iliskisi olanlarin ortalama puanı 86.97±11.59, olmayanlarin ortalama puanı ise 82.41±12.57 olarak tespit edilmiştir. İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanlari romantik iliski durumuna gbre istatistiksel olarak anlamli bir fark gstermektedir (t: 3.22; p<0.05). Romantik iliskisi olanlarin evlilik tutum puanlarinin romantik iliskisi olmayanlara gbre daha yuksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.9: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre T-testi Sonuçları

Değişken	Grup	n	$\bar{x}\pm Ss$	t	sd	p	
ÜBBSÖ	Güvenli bağlanma stili	Birlikte	315	19.66±2.60	1.32	362	0.19
		Ayrı	49	19.14±2.41			
	Kaçıran bağlanma stili	Birlikte	315	14.10±4.18	-2.17	362	0.03
		Ayrı	49	15.49±4.05			
	Kaygılı kararsız bağlanma stili	Birlikte	315	15.60±4.54	0.42	362	0.68
		Ayrı	49	15.31±4.43			
ESSE	Aile kurumu ve güven	Birlikte	315	70.43±2.22	0.30	362	0.76
		Ayrı	49	70.33±2.14			
	Sosyo ekonomik durum	Birlikte	315	22.43±8.42	0.06	362	0.95
		Ayrı	49	22.35±8.46			
	Dini ve siyasi benzerlik	Birlikte	315	24.59±7.06	0.48	362	0.63
		Ayrı	49	24.06±7.55			
	Fiziksel özellik	Birlikte	315	19.69±4.71	-2.23	362	0.03
		Ayrı	49	21.29±4.45			
	Bekaret	Birlikte	315	23.47±4.67	3.87	362	0.01
		Ayrı	49	20.51±6.68			
	Çocuk bakımı	Birlikte	315	22.61±3.47	1.64	362	0.10
		Ayrı	49	21.71±3.99			
	Aşk	Birlikte	315	23.37±3.53	0.27	362	0.79
		Ayrı	49	23.22±3.37			
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	Birlikte	315	84.06±12.14	1.24	362	0.22	
	Ayrı	49	81.69±14.25				

t: Bağımsız örneklem t test

Tablo 4.9 incelendiğinde güvenli bağlanma stili puanları, anne-babaları birlikte olan katılımcılar için (19.66±2.60), ayrı olan katılımcılara göre (19.14±2.41) daha yüksek olmasına rağmen, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (t: 1.32; p>0.05).

Kaçıran bağlanma stili puanları, birlikte olan grupta (14.10±4.18), ayrı olan gruptan (15.49±4.05) anlamlı derecede düşük bulunmuştur (t: -2.17; p<0.05).

Kaygılı-kararsız bağlanma stili açısından, birlikte olan katılımcılar (15.60 ± 4.54) ile ayrı olan katılımcılar (15.31 ± 4.43) arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (t: 0.42; $p > 0.05$).

Aile kurumu ve güven puanları, birlikte olan bireylerde (70.43 ± 2.22) ayrı olan bireylere kıyasla hafifçe yüksek bulunmuş ancak anlamlı bir fark saptanmamıştır (t: 0.30; $p > 0.05$).

Sosyo ekonomik durum puanları bakımından, birlikte olan katılımcılar (22.43 ± 8.42) ile ayrı olan katılımcılar (22.35 ± 8.46) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (t: 0.06; $p > 0.05$).

Dini ve siyasi benzerlik puanları açısından, birlikte olan katılımcıların (24.59 ± 7.06) puanları ayrı olanlara (24.06 ± 7.55) göre yüksek olmasına rağmen bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (t: 0.48; $p > 0.05$).

Fiziksel özellik puanları, birlikte olan bireylerde (19.69 ± 4.71), ayrı olan bireylerden (21.29 ± 4.45) anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur (t: -2.23; $p < 0.05$).

Bekaret alt boyutu puanları, birlikte olan katılımcılarda (23.47 ± 4.67) ayrı olanlara göre (20.51 ± 6.68) anlamlı olarak daha yüksek tespit edilmiştir (t: 3.87; $p < 0.01$).

Çocuk bakımı puanları açısından, birlikte olan grubun (22.61 ± 3.47) değerleri, ayrı olan gruba (21.71 ± 3.99) göre daha yüksek olmasına rağmen bu fark anlamlı bulunmamıştır (t: 1.64; $p > 0.05$).

Aşk puanları bakımından, birlikte olan katılımcıların (23.37 ± 3.53) değerleri, ayrı olan katılımcılara (23.22 ± 3.37) göre hafifçe yüksek bulunmuş ancak anlamlı bir fark saptanmamıştır (t: 0.27; $p > 0.05$).

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları, birlikte olan bireylerde (84.06 ± 12.14), ayrı olan bireylere (81.69 ± 14.25) göre daha yüksek bulunmuş ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (t: 1.24; $p > 0.05$).

4.3. Üçüncü ve Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü ve dördüncü alt amacı, üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmaktır. Elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.10: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği Puanlarının Birbiri ile İlişkisini Açıklayan Pearson Korelasyon Sonuçları

		Aile kurumu ve güven	Sosyo ekonomik durum	Dini ve siyasi benzerlik	Fiziksel özellik	Bekaret	Çocuk bakımı	Aşk	İETÖ
Güvenli Bağlanma	r	0.05	-0.03	0.00	-0.06	0.01	0.04	0.00	.157**
Kaçınan Bağlanma	r	-.112*	0.06	-0.01	.172**	-0.06	.127*	-0.06	-.135**
Kaygılı-Kararsız Bağlanma	r	0.01	.174**	.177**	0.03	0.04	0.08	0.09	-.114*

r: Pearson korelasyon katsayısı, korelasyon derecesini belirtmek üzere $\pm 1 \leq r \leq \pm 0.7$ aralığı için kuvvetli ilişki, $\pm 0.7 \leq r \leq \pm 0.3$ aralığı için orta düzeyde ilişki, $\pm 0.3 \leq r \leq \pm 0$ ise zayıf ilişki olarak kabul edilmiştir (Gürbüz & Şahin, 2018). *p<0.05, **P<0.01

Güvenli bağlanma stili puanları ile Aile kurumu-güven, Sosyo-ekonomik durum, Dini-siyasi benzerlik, Fiziksel özellik, Bekaret, Çocuk bakımı ve Aşk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$). Güvenli bağlanma stili puanları ile İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r:0.157$; $p<0.05$).

Kaçınan bağlanma stili puanları ile Aile kurumu-güven puanları arasında düşük düzeyde negatif yönde ($r:-0.112$; $p<0.05$), fiziksel özellik puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r:0.172$; $p<0.05$), çocuk bakım puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r:0.127$; $p<0.05$) ve İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları arasında düşük düzeyde negatif yönde ($r:-0.135$; $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kaçınan bağlanma stili ile Sosyo-ekonomik durum, Dini ve siyasi benzerlik, Bekaret, Aşk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$).

Kaygılı-kararsız bağlanma stili Sosyo-ekonomik durum puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r:0.174$; $p<0.05$), dini ve siyasi benzerlik puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde ($r:0.177$; $p<0.05$) ve İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları arasında düşük düzeyde negatif yönde ($r:-0.114$; $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu aşamasında üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ne düzeydedir, demografik değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, romantik ilişki durumu, anne-baba birlikteliği) anlamlı farklılık göstermekte midir, bu üç ölçek arasında anlamlı bir ilişki var mıdır soruları ele alınmış ve sonuçları aşağıda ilgili alt başlıklarda sunulmuştur. Ayrıca yapılması muhtemel yeni çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

5.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın birinci alt amacı olarak “Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ne düzeydedir?” sorusu belirlenmiştir. Bu soruya yönelik cevaplar bu bölümde tartışılmış ve sonuçlar sunulmuştur.

Üniversite öğrencilerindeki güvenli bağlanma stili yüksek düzeyde, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stili ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Literatür taraması neticesinde bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar şu şekildedir: İğdir (2024), Çıplak (2024), Yalçın (2024), Işık (2021), Adıbatmaz (2024) ve Aslan (2024) üniversite öğrencilerindeki güvenli bağlanmayı yüksek düzeyde bulmuşlardır. Üniversite öğrencilerindeki kaçınan bağlanma stilini düşük düzeyde bulan diğer araştırmalar Yiğit (2024), İğdir (2024), Çıplak (2024), Yalçın (2024), Işık (2021), Adıbatmaz (2024) ve Aslan'ın (2024) yürüttükleri çalışmalardır. Üniversite öğrencilerindeki kaygılı-kararsız bağlanmayı düşük düzeyde bulan ve bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar ise Çıplak (2024), Işık (2021) ve Aslan'ın (2024) gerçekleştirdikleri çalışmalardır. Bu araştırmanın bulgularından farklı sonuçlar elde eden çalışmalar ve ilgili bulgular aşağıda detaylandırılmıştır: Yiğit'in (2024) yapmış olduğu araştırmada güvenli bağlanma düşük düzeyde, İğdir (2024), Yalçın (2024) ve Adıbatmaz'ın (2024) çalışmalarında ise kaygılı-kararsız bağlanma stiline orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Majidova ve İpek'in (2020) araştırmalarında güvenli bağlanmanın orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulguların üniversiteli gençler ile gerçekleştirilen diğer çalışmaların bulguları ile benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Üniversite

öğrencilerinde güvenli bağlanma stiline yüksek, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stillerinin ise düşük düzeyde olması, genç neslin sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme potansiyeline sahip olduğunu düşündürmektedir. Diğer araştırmalardan farklı çıkan sonuçların nedeni olarak örneklem grubunun farklılığı görülebilir.

Araştırmanın sonucuna göre, üniversiteli gençlerde aile kurumu ve güven faktörü çok yüksek düzeyde; fiziksel özellikler, bekalet, çocuk bakımı ve aşk faktörleri yüksek düzeyde; sosyo-ekonomik durum ve dini ve siyasi benzerlik faktörleri ise orta düzeyde bulunmuştur.

Literatür taraması neticesinde bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar şu şekildedir: Kesebir (2023) aile kurumu ve güven faktörünü çok yüksek düzeyde bulmuştur. Akpınar (2021) ve Karakamış (2020) bekalet faktörünü yüksek düzeyde bulmuşlardır. Akpınar (2021), Karakamış (2020), Tepe (2023) ve Kesebir (2023) çocuk bakımı faktörünü yüksek düzeyde bulmuşlardır. Karakamış (2020) ve Tepe (2023) aşk faktörünü yüksek düzeyde bulmuştur. Akpınar (2021), Karakamış (2020), Tepe (2023) ve Kesebir (2023) sosyo-ekonomik durumunu ve dini ve siyasi benzerlik faktörlerini orta düzeyde bulmuşlardır. Bu araştırmanın bulgularından farklı sonuçlar elde eden çalışmalar ve ilgili bulgular aşağıda detaylandırılmıştır: Kesebir (2023) fiziksel özelliği bekaleti ve aşkı orta düzeyde bulmuştur. Karakamış (2020) yaptığı araştırmada aile kurumu ve güveni çok düşük düzeyde, fiziksel özelliği ise orta düzeyde bulmuştur. Akpınar (2021) araştırmasında aile kurumu-güveni, fiziksel özelliği ve aşkı orta düzeyde bulmuştur. Tepe (2023) araştırmasında aile kurumu ve güven faktörünü düşük düzeyde, sosyo-ekonomik durumu yüksek düzeyde, fiziksel özellik ve bekaleti ise orta düzeyde bulmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Eş Seçme Stratejileri Envanterinden aldıkları puanlar incelendiğinde, aile kurumu ve güven faktörlerinin çok yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, gençlerin eş seçimi yaparken güven unsuruna büyük önem verdiklerini göstermektedir. Aile, bireyin kendini güvende hissedeceği temel kurumdur ve eşler arasındaki güven, sağlıklı bir ilişkinin temel taşıdır. Üniversite öğrencilerinin eş adaylarında en çok güven konusunu önemsemeleri, bu konuda bilinçli olduklarını ortaya koymaktadır.

Ailenin temelini oluşturan güven hem eş seçimi sürecinde hem de evliliğin devamında önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Buss, 1994 akt. Efe 2003: 73).

Gençlerin bu hususa çok yüksek düzeyde önem vermeleri, evliliklerini sağlam temeller üzerine inşa etmek istediklerini göstermektedir. Bireyler eş seçerken, yaşamlarının sonuna kadar yanlarında olacak bir hayat arkadaşı seçme arzusuyla hareket etmektedir. Buss (1999), kadınların kendilerini güvende hissettikleri ve terk edilmeyeceklerinden emin oldukları eş adaylarını seçme eğiliminde olduklarını belirtmektedir (akt. Soner, 2020: 74). Bu bağlamda, güven unsurunun hem bireylerin eş seçimi kararlarında hem de sağlıklı ve uzun ömürlü bir evlilikte belirleyici bir rol oynadığı ifade edilebilir.

Diğer bir araştırma bulgusu, üniversite öğrencileri arasında fiziksel özellikler, bekâret, çocuk bakımı ve aşk faktörlerinin yüksek düzeyde önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Hayat arkadaşını fiziksel açıdan çekici bulmak ve âşık olmak, gençler için önemli kriterler arasında yer almaktadır. Fiziksel çekicilik, evlilik ilişkisinde önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir; çünkü bu durum, bireylerin ilişkiye daha fazla bağlanmasını ve çiftler arasındaki bağların güçlenmesini sağlamaktadır. Bekâret konusunun da gençler tarafından önemsendiği ve önemli bir kriter olarak değerlendirildiği hem bu araştırmada hem de diğer araştırmalarda yüksek düzeyde bulunmuş ve bu şekilde tespit edilmiştir. Bu bulgu, günümüz dünyasında yetişen gençlerin bekâret konusunda geleneksel bakış açısını koruduklarını ve toplumun değer yargılarına bağlılıklarını sürdürdüklerini göstermektedir.

Sosyo-ekonomik durum ve dini-siyasi benzerlik faktörleri, üniversite öğrencileri arasında orta düzeyde önemli bulunmuştur. Dini inançların benzerliğinin, evlenecek çiftlerin uyumlu bir birliktelik kurmaları ve yüksek bir evlilik doyumu yaşamaları açısından önemli olduğu belirtilmektedir (Hunt ve King 1978 akt. Aksakal ve Akkaş, 2023: 279). Bu bağlamda, gençlerin dini-siyasi benzerlik faktörünü orta düzeyde önemsemeleri dikkat çekici bir bulgudur. Ekonomik durumun yuva kurma sürecinde en çok önemsenen ve üzerinde durulan hususlardan biri olduğu genel bir kabuldür. Hatta, çiftler arasındaki en büyük gerginlik nedenlerinden birinin ekonomik konular olduğu bilinmektedir (Knox ve Schacht, 2010; akt. Aksakal ve Akkaş, 2023: 289). Bununla birlikte, araştırmaya katılan gençlerin verdiği yanıtlar, ekonomik durumun önüne geçen güven, çocuk bakımı ve aşk gibi unsurların, gençlerin evlilik kurumuna daha kutsal bir anlam yüklediğini göstermektedir. Yine de sosyo-ekonomik durum ve dini-siyasi benzerlik, eş seçiminde orta düzeyde önemli bulunmuş ve gençlerin tercihlerini etkileyen kritik faktörler arasında yer almıştır.

İnönü Evlilik Tutum Ölçeğine ait puanlar incelendiğinde üniversite öğrencilerindeki evlilik tutumunun yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Literatür taraması neticesinde bu araştırmanın bulgusunu destekleyen çalışmalar şu şekildedir: Tire ve Öztürk (2023), Büyükgöz (2021), Artukoğlu (2016) ve Yılgör (2020) üniversite öğrencilerindeki evlilik tutumunu yüksek düzeyde bulmuşlardır. Ancak Sönmez (2022) ve Sümbül (2018) üniversite öğrencilerindeki evlilik tutumunu orta düzeyde, Kamaç (2021) düşük düzeyde, Güvenç (2023) ve Kocabıçak (2019) çok düşük düzeyde bulmuşlardır.

Bazı araştırmalar, üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının yüksek düzeyde olduğunu, bazıları ise bu tutumların orta, düşük ya da çok düşük düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, evlilik tutumlarına ilişkin literatürde ortak bir sonuca ulaşamadığını göstermektedir. Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının yüksek düzeyde olması, gençlerin evliliğe yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını ve aile kurumuna olumlu bir yaklaşım sergilediklerini ifade etmektedir. Günümüz toplumunda aile kurumunun giderek önemini kaybettiği göz önünde bulundurulduğunda, bu sonucun umut vaat eden bir bulgu olduğu kabul edilebilir. Türkiye'de yetişen genç neslin, modernitenin değerlerine maruz kalmasına rağmen, aile gibi kutsal değerlere olan bağlılıklarını sürdürdükleri düşünülmektedir. Bu durum, geleneksel aile yapısının hala toplumsal bir değer olarak korunduğunu ve gençlerin bu değere sahip çıktığını göstermektedir.

5.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın ikinci alt amacı olarak Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumunun demografik değişkenlere göre yani cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, romantik ilişki durumu, anne-baba birlikteliğine göre anlamlı farklılık göstermekte midir? sorusu belirlenmiş olup bu soruya yönelik cevaplara bu bölümde yer verilmiştir.

Üç boyutlu bağlanma stillerindeki cinsiyete göre farklılıklara bakıldığında, güvenli bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma stili puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir. Kaçınan bağlanma stili puanlarının ise cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte olduğu saptanmıştır. Erkeklerin kaçınan bağlanma puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Literatür taraması neticesinde bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar şu şekildedir: Göker (2023), Keskinılıç (2023), İğdir (2024), Aslan (2024), Işık (2021), Kurtlar (2020), Soğancı (2017), Majidova ve İpek (2020), Okcu (2023) ve Onay (2023) güvenli bağlanma stili puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediğini ortaya koymuşlardır. Keskinılıç (2023), İğdir (2024), Aslan (2024), Bayraktar (2020), Işık (2021), Ülük (2021), Kurtlar (2020), Güldür (2020), Soğancı (2017), Okcu (2023) ve Onay (2023) kaygılı kararsız bağlanma puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediğini tespit etmişlerdir. İğdir (2024), Bayraktar (2020), Yiğit (2024), Arslan (2021) ve Erbaş (2022) erkeklerin kaçınan bağlanma puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğunu tespit ederek mevcut araştırma bulgusunu desteklemişlerdir.

Bu araştırmanın bulgularından farklı sonuçlar elde eden çalışmalar ve ilgili bulgular aşağıda detaylandırılmıştır: Aslan (2024), Keskinılıç (2023), Işık (2021), Ülük (2021), Onay (2023), Güldür (2020), Soğancı (2017) ve Göker (2023) yaptıkları araştırmada cinsiyet ile kaçınan bağlanma stilinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit etmemişlerdir. Bayraktar (2020), Arslan (2021), İns (2022) ve Yiğit (2024) kadınların güvenli bağlanma stilinin daha yüksek olduğunu, Akpınar (2021) ise erkeklerin güvenli bağlanma stilinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca Arslan (2021) ve Göker (2023) kaygılı-kararsız bağlanma stilinde kadınların puan ortalamasının daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Mevcut araştırmanın bulguları, diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında hem paralellikler hem de farklılıklar içermektedir. Bu araştırmada, kaygılı kararsız bağlanma ve güvenli bağlanma puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiş ve bu bulgunun diğer araştırmalarla uyumlu olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, kaçınan bağlanma stilinin erkeklerde daha yüksek olduğu belirlenmiş ve bu bulgu da mevcut literatürle desteklenmiştir.

Türk kültüründe, erkeklerin aile içerisinde daha fazla sorumluluk üstlenmeleri ve toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan baskılar nedeniyle kaçınan bağlanma davranışı sergileyebilecekleri düşünülebilir. Güvenli bağlanma konusunda ise cinsiyetler arasında bir farklılığın bulunmaması, ebeveynlerin çocukların gelişim döneminde bağlanma ihtiyaçlarına yanıt verirken cinsiyete göre farklı bir yaklaşım sergilemediklerini düşündürmektedir. Bu durum, ebeveynlerin bağlanma süreçlerinde eşitlikçi bir tutum sergilediklerine işaret edebilir.

Araştırmanın ikinci değişken puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucunda, Aile kurumu- güven, Sosyo-ekonomik durum, Aşk ve Dini-siyasi benzerlik alt boyutlarında yapılan t-testi analizlerinde anlamlı farklar bulunmuştur. Kadınların bu alt boyutlarda elde ettikleri puanların erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, envanterin fiziksel özellikler boyutunda da cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Erkeklerin, fiziksel özelliklere verdikleri puanların kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, envanterin Çocuk bakımı ve Bekâret alt boyutları açısından cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, eş seçiminde kadın ve erkeklerin önceliklerinin farklılaşabildiğini, ancak bazı alt boyutlarda benzer yaklaşımlar sergilediklerini ortaya koymaktadır.

Literatür taraması neticesinde bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar şu şekildedir: Karakamış (2020), Keldal (2015), İns (2022), Okcu (2023) ve Doğru (2017) kadınların aile kurumu ve güven puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Türkarşlan ve Suleymanov (2010), Turkarşlan ve Demirhan Yurtkuran (2007), Kaçar (2018), Yıldırım (2007), Başay (2015), Bacanlı (2001), Karakamış (2020), Keldal (2015), Aksakal ve Akkaş (2023), İns (2022), Okcu (2023) ve Doğru (2017) kadınların sosyo-ekonomik durum puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Turkarşlan ve Yurtkuran (2007), Kaçar (2018), Yıldırım (2007), Başay (2015), Yıldırım (2019), Köroğlu (2013), Aksakal ve Akkaş (2023), İns (2022), Okcu (2023) ve Keldal (2015) kadınların dini-siyasi benzerlik puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Kaçar (2018), Bozgeyikli ve Toprak (2013), Karakamış (2020), Köroğlu (2013), Keldal (2015), Akpınar (2021), Aksakal ve Akkaş (2023), İns (2022), Okcu (2023) ve Doğru (2017) kadınların aşk puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Turkarşlan ve Yurtkuran (2007), Ekşi, Özgen ve Kardeş (2017), Kaçar (2018), Efe (2013), Başay (2015), Bacanlı (2001), Bozgeyikli ve Toprak (2013), Karakamış (2020), Köroğlu (2013), Keldal (2015) ve Doğru (2017) erkeklerin fiziksel özellik puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Doğru (2017) bekaret ve çocuk bakımının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediğini tespit etmiştir. Aksakal ve Akkaş (2023) bekaret alt boyutunun cinsiyete göre farklı sonuçlar göstermediğini tespit ederek mevcut araştırma ile paralellik göstermektedir.

Bu araştırmanın bulgularından farklı sonuçlar elde eden çalışmalar ve ilgili bulgular aşağıda detaylandırılmıştır: Doğru (2017) dini ve siyasi benzerlik boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Keldal (2015) erkeklerin çocuk bakımını daha çok önemsediklerini ortaya koyarken, Karakamış (2020), Okcu (2023) ve İns (2022) kadınların daha çok önemsedğini bulmuştur. Karakamış (2020) dini ve siyasi benzerlik noktasında ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Bozgeyikli ve Toprak (2013) araştırmalarında dini benzerlik konusunu erkek ve kadınların aynı oranda önemsediklerini, Bacanlı (2001) ise araştırmasında dini benzerlik boyutunu erkeklerin kadınlardan daha çok önemsedğini saptamıştır. Başay (2015) araştırmasında aşk faktörünü erkeklerin kadınlardan daha çok önemsediklerini saptamıştır. Daldaban (2021) araştırmasında aile-kurum ve güven boyutunun cinsiyetler arasında anlamlı bir fark göstermediğini, aşk boyutunun ise farklılık gösterdiğini ve erkeklerin daha çok önemsedğini saptamıştır. Okcu (2023) fiziksel özelliklere önem verme konusunda kadın ve erkeklerin bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Mevcut araştırmada bekaret konusunda cinsiyetlere göre farklılık saptanmamıştır ancak erkeklerde bekaret algısının daha yüksek olduğunu bulan araştırmalar yoğunluktadır, bunlar Türkarlan ve Demirkan Yurtkuran (2007), Keldal (2015), Karakamış (2020), Bozgeyikli ve Toprak (2013), Bacanlı (2001), Başay (2015), Efe (2013), Yıldırım (2007), Okcu (2023) ve Kaçar'ın (2018) araştırmalarıdır. Erkeklerde bekarete verilen önemin daha yüksek olması ise toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklandığı ile açıklanmıştır. Kadınların namusunu muhafaza eden konumunda olması beklenirken erkeklerin cinselliği evlilik öncesinde de rahatça yaşayabilmeleri bu sonucun çıkmasını etkilemiş olabilmektedir (Karakamış, 2020: 67). Aksakal ve Akkaş (2023) ise bekaretin cinsiyetlere göre farklılık göstermediğini, fiziksel özellik ve çocuk bakımı konusunda kadınların daha yüksek ortalama elde ettiklerini saptamışlardır.

Bu araştırmada, kadınların Aile kurumu-güven, Sosyo-ekonomik durum, Aşk ve Din ve siyasi benzerlik alt boyutlarında erkeklere kıyasla daha yüksek puanlara sahip olduğu; erkeklerin ise fiziksel özellikler alt boyutunda kadınlardan daha yüksek bir ortalama ulaştığı tespit edilmiştir. Çocuk bakımı ve Bekâret alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular, diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında benzer sonuçların farklı çalışmalarda da ortaya çıktığı görülmüştür. Ancak, bu araştırmada bekâret olgusunun

kadın ve erkekler arasında değişkenlik göstermediği saptanmış olmasına rağmen, diğer araştırmalarda bekâret alt boyutunun erkekler tarafından kadınlara kıyasla daha çok önemsendiği belirlenmiştir. Bu durum, erkeklerin eş seçimi süreçlerinde kültürel değerlerin ve toplumsal normların daha etkili olduğuna işaret etmektedir. Bu farklılıklar, kültürel ve toplumsal dinamiklerin eş seçimi süreçlerindeki rolünü anlamak açısından önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada, kadınların aile kurumu-güven faktörüne erkeklere kıyasla daha fazla önem verdikleri saptanmıştır. Bu durum, kadınların eşlerine duyduğu güven ihtiyacının erkeklere oranla daha yüksek olmasından kaynaklanıyor olabilir. Kadınların sosyo-ekonomik durum faktörüne erkeklerden daha fazla önem vermesi de literatürde birçok araştırmada vurgulanan ortak bir bulgudur. Bu sonuç, kadınların ekonomik açıdan kendilerini güvende hissetme arzusunun bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Modern çağda kadınların iş hayatında aktif rol almasına rağmen, ekonomik açıdan erkeklerden beklenti içinde oldukları tespit edilmiştir. Bu bulgu, ev ekonomisinin sorumluluğunun genellikle erkeklere atfedildiğini ve toplumda erkeğin Evin reisi olarak görüldüğü algısını desteklemektedir. Buss (1989) tarafından yapılan bir araştırma, kadınların evin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve yuvanın güvenli bir ortam olması konusunu çok önemsediklerini ortaya koymuştur (akt. Aksakal ve Akkaş, 2023: 284). Örneklem grubunun üniversiteli gençlerden olduğu dikkate alındığında, eğitim düzeyi yüksek kadınlar arasında da bu beklentinin hâkim olması dikkat çekici bir bulgudur.

Ayrıca, dini-siyasi benzerlik faktörünün kadınlar tarafından erkeklere göre daha fazla önemsendiği tespit edilmiştir. Knox, Zusman ve Nieves (1997) tarafından yapılan bir araştırmada da benzer bir bulgu elde edilmiş ve kadınların aynı dine sahip olmayı önemsedikleri ortaya konulmuştur (akt. Soner, 2020: 80). Bu durum, kadınların eş seçiminde inanç ve değer uyumuna daha fazla odaklandıklarını göstermektedir.

Erkeklerin fiziksel özellik puanlarının kadınlara kıyasla daha yüksek olması, literatürde birçok araştırmacının ulaştığı ortak bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuca evrimsel bir perspektiften yaklaşıldığında, erkeklerin eş seçiminde doğurganlıkla ilişkilendirilen fiziksel özellikleri ön planda tuttıkları şeklinde bir yorum yapılabilir (Buss, 1999 akt. Akpınar, 2021: 88). Kadınlarda güven boyutunun daha önemli olduğu görülürken, erkeklerde görsel boyutun öncelikli olduğu dikkat çekmektedir.

Kadınların aşk boyutunda aldıkları puanların erkeklere kıyasla daha yüksek olması ise birçok çalışmada ortaya çıkan ortak bir bulgudur. Bu sonuç, duygusal boyutun kadınların dünyasında daha fazla öneme sahip olduğunu ve evliliğe yönelik bakış açılarını yansıttığını göstermektedir. Nitekim, dizi ve filmlerde yansıtılan aşk hikayelerinde kadınların aşkı arayan, erkeklerin ise bu duygusal bağlılıktan kaçınan taraf olarak gösterilmesi, bu durumun toplumsal algılarla da desteklendiğini düşündürmektedir.

Diğer bir önemli bulgu, çocuk bakımı puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediğidir. Bu sonuç, günümüz genç yetişkinlerinin çocuk bakımını yalnızca kadınların değil, aynı zamanda erkeklerin de sorumluluğu olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet rollerindeki değişimi ve ebeveynlik sorumluluğunun daha eşit bir şekilde paylaşıldığını göstermesi açısından dikkat çekicidir.

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir. Üniversiteli gençlerin evliliğe olumlu ya da olumsuz bakmalarında cinsiyetleri belirleyici bir etken olmamıştır.

Literatür taraması neticesinde bu araştırmanın bulgularını destekleyen çalışmalar şu şekildedir: Büyükgöz (2021), Yıldırım (2020), Üsküp Koca (2017), İşler (2019), Doğru (2017), Tunç (2019), Artukoğlu (2016), Devrim (2021) ve Bener ve Günay (2013) evlilik tutumu puanlarının cinsiyetler arasında anlamlı bir farkın olmadığını tespit etmişlerdir. Ancak Keldal (2015), Güvenç (2023), Sönmez (2022), Sümbül (2018), Gürül (2021) ve Arıkan (2020) erkeklerin evlilik tutumlarının daha yüksek olduğunu tespit ederken, Kamaç (2021) ve Kocabıçak (2019) araştırmalarında kadınların evlilik tutumunun daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Kadınların cinsiyet rollerinde değişimler meydana gelmesine rağmen hala evliliği kutsal bir değer olarak görmekte olduklarını ve evliliğe daha olumlu baktıklarını gösteren çalışmalar mevcuttur (Jennings, et al., 1992 akt. Keldal, 2015: 103). Erkeklerin evlilik tutumunun daha olumlu olması ise toplumsal olarak cinsiyetlere atfedilen sorumluluklardan kaynaklandığı ile açıklanmıştır. Erkekler için evlilik düzenli bir yaşam anlamına gelirken kadınlar için eşit olmayan bir yaşam olarak görülebilmektedir. Bu sebepten dolayı kadınların evlilik tutumunun daha olumsuz olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Arıkan, 2020: 83). Sassler ve Schoen (1999: 157) kadınların evlilik tutumunun daha olumsuz olmasını evlilik yaşamında kadının konumunun ne olacağı

konusundaki belirsizlik ile açıklamışlardır. Geleneksel cinsiyet rollerine bakıldığında erkeklerin egemen olarak evlilik hayatında rahat bir yaşam beklemedikleri için evliliğe daha olumlu bakmakta oldukları öne sürülmüştür.

Alan yazın incelendiğinde, bekar gençlerin evlilik tutumu konusunda cinsiyet değişkenine göre farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Bazı çalışmalarda cinsiyetler arasında anlamlı bir fark tespit edilmezken, diğer bazı araştırmalarda kadınların daha olumlu evlilik tutumlarına sahip olduğu, bazı çalışmalar ise erkeklerde daha olumlu tutumların gözlemlendiği bulgularını rapor etmiştir. Bu araştırmanın katılımcı kitlesinde ise cinsiyetler arasında evlilik tutumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarında cinsiyetin belirleyici bir etken olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, üniversite eğitimi alan gençlerin toplumsal cinsiyet rollerinden uzaklaşarak evlilik olgusuna daha benzer ve eşitlikçi bir perspektiften yaklaştıklarını düşündürmektedir. Eğitim düzeyinin artmasıyla, evlilik tutumlarının daha bağımsız ve rasyonel bir temelde şekillendiği varsayılabilir.

Üç boyutlu bağlanma stilleri yaş değişkenine göre incelendiğinde güvenli bağlanma stili, kaygılı-kararsız bağlanma stili ve kaçınan bağlanma stili puanlarının yaş grupları arasında anlamlı bir farklılaşma göstermediği saptanmıştır.

Literatür taraması neticesinde Onay (2023) ve İğdir'in (2024) araştırmalarında kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerinin, Kurtlar (2020) ve Başer Baykal vd. (2019) hiçbir bağlanma stilinin yaş faktörüne göre anlamlı farklılık göstermediği sonucunu bularak mevcut araştırmanın bulgusunu desteklemektedirler. Ancak Onay (2023) yaptığı araştırmada güvenli bağlanma stilinin yaş faktörüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini saptamıştır. Onay'ın araştırması neticesinde yaş arttıkça güvenli bağlanma da artmaktadır. Majidova ve İpek (2020) araştırmalarında güvenli bağlanma stilinin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği saptanmıştır. Erbaş (2022) ise araştırmasında güvenli ve kaçınan bağlanma stilinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini, güvenli bağlanma puanının 14-24 yaş grubuna kıyasla 25 yaş üzerinde daha yüksek bulunduğunu tespit etmiştir. Arslan (2021) güvenli bağlanma stilinde 23 ve üzeri yaş grubunun puan ortalamasının diğer yaş aralıklarından, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilinde 21-22 yaş grubunun puan ortalamasının diğer yaş aralıklarından daha yüksek çıktığını tespit etmiştir. Işık (2021) kaygılı-kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma stilleri yaşa bağlı olarak 18-23 yaş arasında anlamlı

derecede farklı ve yüksek bulmuştur. Ülük (2021) ve Tepe (2023) araştırmalarında bireylerin yaşı arttıkça kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stili puanlarının azaldığını tespit etmiştir. Güldür (2020) araştırmasında yaş arttıkça kaygılı bağlanma puanlarının azaldığını tespit etmiştir.

Literatür incelendiğinde yaş arttıkça güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanmanın arttığını gösteren araştırmaların bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak bağlanma stillerinin yaş gruplarına göre farklılık göstermediğini tespit eden araştırmalar da bulunmaktadır, nitekim mevcut araştırmada bunu göstermektedir. Yaş değişkenine göre anlamlı farklılığın çıkmamasının nedeni yaş grubu aralıklarının birbirine çok yakın olmasından kaynaklandığı ile açıklanabilmektedir.

Mevcut araştırmada, aile kurumu-güven, sosyo-ekonomik durum, fiziksel özellik, çocuk bakımı ve bekaret puanları açısından yaş grupları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Ancak dini ve siyasi benzerlik puanlarının yaş grupları arasında anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur. 18-20 yaş grubunun puanlarının 24 yaş ve üstü gruptan anlamlı olarak daha düşük olduğu araştırmada tespit edilmiştir. Aşk puanları açısından da yaş grupları arasında bir fark bulunmuştur. 24 yaş ve üstü grubun puanlarının 18-20 yaş grubundan daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Literatür taraması incelendiğinde Doğru (2017) ve Okcu (2023) araştırmalarında eş seçme stratejilerinin hiçbir alt boyutunun yaş değişkeni ile bir farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir. Daldaban (2021) araştırmasında tam güven boyutunun yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini, 22 yaş ve üzerinin 18-19 yaş grubu ile kıyaslandığında 18-19 yaşın güven boyutunu daha çok önemseydiğini saptamıştır. Akpınar (2021) araştırmasında yaş küçüldükçe Eş Seçme Stratejileri Envanterinin alt boyutlarından alınan puanların arttığını tespit etmiştir. Babahanoğlu (2023) araştırmasında yaş değişkeninin eş seçme kriterleri ile bir ilişkisinin olmadığını tespit etmiştir. Soner (2020) araştırmasında sosyo-ekonomik durum, bekaret ve fiziksel özellikler alt boyutlarında yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit etmiştir. Soner'in (2020) araştırma bulgusuna göre yaş büyüdükçe sosyo-ekonomik duruma verilen önem azalmaktadır. Yaş büyüdükçe bekaret boyutuna verilen önemin arttığı da bu araştırmada tespit edilmiştir. Küçük yaştakilerin bekaret boyutuna fazla önem vermemeleri genç neslin değer yargılarının değiştiğinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Diğer bir araştırma bulgusu ise yaşı büyük olanların fiziksel özelliğe daha çok önem vermeleridir. İns (2022) araştırmasında yaş

grupları arasında anlamlı bir fark tespit etmiştir. 26 yaş ve üzeri olan bireylerin Aile kurumu-güven, Dini-siyasi benzerlik ve Çocuk bakımı faktörlerine atfettikleri önem 18 ile 25 arası bireylere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Tepe (2023) araştırmasında bireyin yaşı arttıkça sosyo-ekonomik duruma daha çok önem verdiğini, Fiziksel özellikler, Çocuk bakımı ve Aşka verdiği önemin ise azaldığını saptamıştır.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, yaş grupları ile Eş Seçme Stratejileri Envanterinin alt boyutlarının birçoğu arasında anlamlı farklılıkların olmadığı hem mevcut çalışmada hem de alandaki diğer araştırmalarda tespit edilmiştir. Bununla birlikte, bu araştırmanın dikkat çekici bulgularından biri, dini-siyasi benzerliğin yaş ilerledikçe üniversiteli gençler arasında daha çok önem kazandığı; diğer bir araştırma sonucu ise, aşk boyutunun yaş arttıkça daha az önemsenmesidir. Bu sonuçlar, gençlerin yaşları ilerledikçe dini ve siyasi benzerlik faktörüne daha fazla değer verdiklerini ve hayat arkadaşlarıyla benzer görüşlere sahip olma eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Bireylerin yaşam biçimlerini, tutumlarını, davranışlarını, çocuk yetiştirme yaklaşımlarını ve genel yaşam felsefelerini inançları belirlemektedir. Bu nedenle, hayatını paylaştığı kişiyle aynı değerleri paylaşmak, bireyler için önem arz etmektedir. Aşk boyutunun ise genç yaşlarda daha fazla önemsenen bir faktör olduğu, ancak yaş ilerledikçe bu önceliğin yerini başka kriterlere bıraktığı görülmektedir. Yaş büyüdükçe, bireylerin eş seçiminde duygusal boyuttan ziyade daha makul ve mantıklı kriterlere odaklandığı söylenebilir. Bu durum, bireylerin eş seçiminde uzun vadeli uyum ve ortak değerlerin duygusal bağlılıktan daha belirleyici hale geldiğini göstermektedir.

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları yaş değişkenine göre incelendiğinde yaş grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Literatür taraması neticesinde Sümbül (2018), Tunç (2019), Yıldırım (2020), Üsküp Koca (2017), Gürül (2021), Arıkan (2020), Artukoğlu (2016) ve Doğru'nun (2017) yaptığı araştırmalar mevcut araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Bu araştırmalarda da yaş değişkeninin evlilik tutumu ile ilişkili olmadığı saptanmıştır. Büyükgöz'ün (2021) araştırması ise bu sonuçtan farklılık göstererek yaş değişkeni ile evlilik tutumu puanları arasında anlamlı bir farkın olduğunu, 18-20 yaş grubunun evlilik tutumunun 21-22 yaş grubu kişilere kıyasen daha olumsuz olduğunu göstermektedir. Devrim (2021) araştırmasında 26 yaş grubundaki öğrencilerin evlilik tutumunun 18-22 yaş grubu öğrencilere kıyasen daha olumlu olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmaların birçoğunda yaş grupların arasında bir fark saptanmamıştır. Yaş grupları arasında farkın bulunmaması çağdaş dönemde evlilik yaşının yükselmesi, geç yaşta evlenmenin sorun olarak görülmemesi ile açıklanabilmektedir. Hatta hiç evlenmemenin de yaygın bir düşünce tarzı olduğu bilinmektedir.

Eğitim düzeyine göre kaçınan bağlanma ve güvenli bağlanma stili puanları istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir. Ancak kaygılı kararsız bağlanma stili puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gösterdiği, lisans öğrencilerinin kaygılı-kararsız bağlanma puanlarının yüksek lisans mezunlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Literatür taraması neticesinde Onay (2023), İğdir (2024), Akpınar (2021), Güldür (2020), Soğancı (2017) ve Erbaş'ın (2022) araştırmalarında eğitim düzeyine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Bu da mevcut araştırmanın güvenli bağlanma ve kaçınan bağlanma stili bulguları konusunda desteklemektedir. Mevcut araştırmada lisans öğrencilerinin kaygılı-kararsız bağlanma puanlarının yüksek lisans mezunlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ancak Onay (2023), İğdir (2024) ve Erbaş (2022) araştırmalarında eğitim düzeyine göre kaygılı-kararsız bağlanma stilleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığını tespit ederek bu araştırma bulgusundan farklılaşmaktadır. Ateş (2019) araştırmasında eğitim seviyesinin arttıkça kaygı ve kaçınma tutumlarının azalmakta olduğunu, güvenli bağlanmanın ise arttığını tespit etmiştir.

Mevcut araştırma bulgularına göre, lisans öğrencilerinin kaygılı-kararsız bağlanma puanlarının, yüksek lisans mezunlarına kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte bireylerin kendilerine olan güvenlerinin yükseldiği ve ilişki kurmada daha rahat oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda, eğitim seviyesinin yükselmesiyle kaygılı bağlanma düzeyinin de azaldığı sonucuna varılabilir.

Mevcut araştırmada, aile kurumu-güven, aşk, fiziksel özellik, çocuk bakımı ve bekaret puanları eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir. Ancak, sosyo-ekonomik durum puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gösterdiği tespit edilmiştir. Lisans öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum puanlarının yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösteren diğer

bir alt boyut dini ve siyasi benzerlik puanlarıdır. Yüksek lisans öğrencilerinin dini ve siyasi benzerlik puanlarının lisans öğrencilerinin göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde Akpınar'ın (2021) ve Ekşi, Özgen ve Kardaş'ın (2017) araştırmalarında Eş Seçme Stratejileri Envanterinin hiçbir alt boyutunun eğitim düzeyi ile ilişkili olduğunu saptamadıkları görülmektedir. Sosyo-ekonomik durum ve dini ve siyasi benzerlik alt boyutları dışında Akpınar'ın (2021) ve Ekşi, Özgen ve Kardaş'ın (2017) tespit ettikleri bu sonuç mevcut araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Lisans öğrencilerinin sosyo-ekonomik duruma verdikleri önem yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi lisans düzeyindeki öğrencilerin evlilik için yeterli ekonomik duruma sahip olmamalarından kaynaklanabilmektedir. Müstakbel eşleri ile ekonomik sorumluluğu paylaşma arzusu içerisinde olduklarını düşünmek mümkündür. Eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık bulunan diğer bir faktör ise dini-siyasi benzerlik faktörüdür. Yüksek lisans öğrencilerinin dini ve siyasi benzerlik puanlarının lisans öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans okuyan öğrencilerin yaş, meslek ve hayat tecrübesi itibari ile lisans öğrencilerinden daha deneyimli oldukları kabul edilebilir. Dini ve siyasi benzerliğin ortak bir yaşam için kaçınılmaz olduğunu ve ilişki uyumunu yordadığını hayat tecrübelerinden öğrenmiş olmaları muhtemel kabul edilmektedir.

Mevcut araştırmada katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine göre İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Sönmez'in (2022) araştırması bu bulguyu desteklemektedir. Sönmez araştırmasında eğitim düzeyinin evlilik tutumu ile ilişkisi olmadığını saptamıştır. Bu da mevcut araştırmanın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Ekşi, Özgen ve Kardaş (2017) araştırmalarında eğitim değişkeninin evlilik kararı alma ile ilişkisi olmadığını saptamışlardır. Bu da mevcut araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermektedir. Eğitim düzeyine göre evlilik tutum puanlarının lisans ve yüksek lisans öğrencilerine göre anlamlı farklılık göstermemesinin nedeni olarak örneklem grubunun dağılımı görülebilmektedir. Araştırmaya katılanların %64,84'ü lisans öğrencisi, %35,16'sı ise yüksek lisans öğrencileridir. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin sayısı yüksek lisans öğrencilerinin sayısı ile kıyaslandığında yaklaşık iki katı olduğu dikkat çekmektedir. Bunun sonucu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. İki grubun

katılımcı sayısının orantısız olması anlamlı bir farklılığın çıkmamasına neden olmuş olabilmektedir.

Romantik ilişki değişkenine göre veriler incelendiğinde güvenli ve kaçınan bağlanma stili puanlarında romantik ilişki durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır. Kaygılı-kararsız bağlanma stili puanları romantik ilişki durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir. Romantik ilişkisi olmayanların kaygılı-kararsız bağlanma puanlarının romantik ilişkisi olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Literatür taraması neticesinde Işık (2021) ve Tepe (2023) romantik ilişkisi olmayan kişilerin kaygılı-kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma stilleri arasında anlamlı derecede yüksek bir ilişki olduğunu tespit ederek bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Onay (2023), Yıldız (2020), Karahasanoğlu (2016), Demirhan (2020) ve Kurtlar (2020) araştırmalarında romantik ilişkisi olmayan bireylerin kaygılı-kararsız bağlanma stilinin daha yüksek olduğunu tespit ederek bu araştırma bulgusunu desteklemişlerdir. Akpınar (2021) araştırmasında güvenli, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri ile ilişki durumu arasında bir ilişki olmadığını tespit ederek bu araştırmanın sonucunu desteklemiştir. Mevcut araştırmanın sonucu ile farklılık gösteren araştırmalar da bulunmaktadır, Ateş (2019) araştırmasında kaçınmacı-korkulu bağlanma stilinin ilişki durumuna göre farklılık gösterdiğini saptamış, romantik ilişkisi olmayanların ilişkisi olanlara kıyasen puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ülük (2021) romantik ilişkinin olmayanların kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma puanlarının romantik ilişkisi olanlara kıyasen daha yüksek olduğunu saptayarak bu araştırmanın bulgusunu kısmen desteklemiştir. Güldür (2020) ve Başer Baykal vd. (2019) araştırmalarında ilişkisi olmayan bireylerin kaçınımlı bağlanma stili puanları ilişkisi olan bireylere göre daha yüksek olduğunu, kaygılı bağlanma stilinin ise medeni duruma göre farklılık göstermediği tespit etmişlerdir.

İlişki durumunun bağlanma stilleriyle ilişkilendirilmesi beklenen bir durumdur; ancak bu çalışmada, güvenli bağlanma ve kaçınan bağlanma stillerinin romantik ilişki durumu değişkeniyle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, araştırma bulgularına göre, partneri olmayan bireylerde kaygılı-kararsız bağlanma stili puanlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiş ve bu sonuç, literatürdeki diğer araştırmalarla da tutarlılık göstermiştir. Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin terk edilme ve reddedilme korkusu gibi temel özellikler taşıdığı bilinmektedir. Bu durum, ilişkileri başlatma konusunda çekingen

davranmalarını açıklayabilir. Dolayısıyla, ilişki durumlarının olmaması, bu bireylerdeki kaygılı bağlanma eğiliminden kaynaklanıyor olabilir. Bu bulgu, kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkilerde yaşadıkları zorlukları anlamak ve çözüm üretmek açısından önemli bir veri sunmaktadır.

Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve alt boyutları romantik ilişki durumuna göre incelendiğinde aile kurumu-güven, dini-siyasi benzerlik ve sosyo-ekonomik durum puanları romantik ilişki durumuna göre anlamlı farklılık gösterdikleri tespit edilmiştir. Romantik ilişkisi olanların aile kurumu ve güven puanlarının romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Romantik ilişkisi olmayanların sosyo-ekonomik durum puanları ve dini ve siyasi benzerlik puanlarının romantik ilişkisi olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Fiziksel özellik, bekaret, çocuk bakımı ve aşk puanlarının ise romantik ilişki durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermedikleri tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde Çalışkan ve arkadaşlarının (2015) araştırmalarında romantik ilişkisi olmayan kişilerin dini-siyasi benzerlik beklentilerinin daha yüksek olduğunu, sosyo-ekonomik durum, fiziksel özellik ve bekaret alt boyutlarının ise romantik ilişki durumuna göre bir farklılık göstermediği ortaya koyulmuştur. Kaçar'ın (2018) araştırmasında ise romantik ilişkisi olmayanların fiziksel özelliği daha çok önemsendiği tespit edilmiştir. Tepe (2023) araştırmasında ilişkisi olanların bekaret faktörüne daha çok önem verdiklerini saptamıştır. Ekşi, Özgen ve Kardaş'ın (2017) yürüttüğü araştırmada romantik ilişkinin olup olmaması aile kurum ve güven ve fiziksel özellik boyutlarını etkilediği saptanmıştır. Aksakal ve Akkaş (2023) araştırmalarında romantik ilişkisi olan bireylerin ilişkisi olmayanlarla kıyaslandığında aşk alt boyutunu daha çok önemsediklerini, Eş Seçme Stratejilerinin diğer alt boyutlarında ise romantik ilişki durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmadığını saptamışlardır. Aşk boyutunun kadınlarda daha baskın olmasını Coombs ve Kenkel'in (1966) araştırma bulgusu ile destekleyerek, kadınların evlilikte de romantiklik hususuna önem verdikleri ile açıklamışlardır (Aksakal ve Akkaş, 2023: 286). Çalışkan vd. (2015: 10) ise araştırmalarında romantik ilişkisi olmayanların daha mantıksal kriterlere önem verirken, ilişkisi olanların daha duygusal boyuttan baktıklarını saptamıştır. Bunu da partnerin var oluşunun olaylara daha duygusal çerçeveden bakmaya sebep olabileceği ile açıklamışlardır.

Romantik ilişki durumuna göre İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmiştir. Romantik ilişkisi olanların evlilik tutum puanlarının romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Literatür taraması neticesinde Büyükgöz (2021), Arıkan (2020), Keldal (2015) ve Yıldırım'ın (2020) araştırmaları mevcut araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Bu araştırmaların bulgularına göre romantik ilişkisi olan öğrencilerin evlilik tutumu ilişkisi olmayanlara göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Mevcut araştırmanın bulgularından farklılaşan çalışmalar da mevcuttur, bunlar Gürül (2021), İşler (2019) Üsküp Koca (2017) ve Artukoğlu'nun (2016) çalışmalarıdır. Bu araştırmalarda ilişki durumunun evlilik tutumu ile anlamlı bir fark göstermediği saptanmıştır. Literatüre bakıldığında romantik ilişki durumunun evlilik tutumunu etkileme hususunda net bir bulgunun olmadığı görülmektedir. Mevcut araştırma bulgusuna göre ilişkisi olan bireylerin daha olumlu bir evlilik tutumuna sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak romantik partneri olan bireylerin evliliğe daha sıcak baktığı ile açıklanabilmektedir. Romantik ilişkisi olmayanlara göre ilişkisi olanların evlilik beklentisinin de daha yüksek olduğu kabul edilmektedir. Sezer (2019) araştırmasında romantik ilişki içerisinde olmayan bireylerin evlilik kaygısının yüksek düzeyde olduğunu ortaya koyarak bu düşüncüyü desteklemektedir. Pınar (2008) araştırmasında ilişkisi olan kişilerin evlilik beklentisi içerisinde olduklarını ortaya koymuştur. Willoughby ve Carroll (2010) araştırmalarında romantik ilişkisi olan bireylerin evlilik beklentisinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Anne-baba birlikteliği değişkenine göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları incelendiğinde güvenli bağlanma ve kaygılı-kararsız bağlanma stili anne-baba birlikteliğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir. Kaçınan bağlanma stili puanları ise anlamlı bir fark göstermiştir, anne-babası birlikte olanların puanları anne-babası ayrı olan gruptan anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Bu araştırma bulgusu ebeveyni birlikte olan gençlerin ebeveyni ayrı olanlarla kıyaslandığında daha az kaçınan bağlanma gösterdiği anlamına gelmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde Akpınar'ın (2021) araştırmasında anne-babası ayrı olan bireylerin kayıtsız bağlanma puanları anne-babası birlikte olan çekirdek ailelere kıyasen daha yüksek bulunmuştur. Ülük (2021) araştırmasında kaygılı-kararsız bağlanma ile kaçınan bağlanmanın ebeveyn birliktelik durumuna göre anlamlı bir

farklılık göstermediğini saptamıştır. Kurtlar (2020) ve Ünal (2010) ise araştırmasında anne babası ayrı olanların kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline daha yüksek olduğunu saptamıştır. Majidova ve İpek (2020) ve İns (2022) araştırmalarında anne-baba birliktelik durumunun bağlanma stilleri ile ilişkili olmadığını saptamışlardır.

Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve alt boyutları puanları ebeveyn birliktelik durumuna göre incelendiğinde aile kurumu-güven, çocuk bakımı, sosyo-ekonomik durum, aşk ve dini-siyasi benzerlik boyutları ile anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Fiziksel özellik puanları ise anne-babası birlikte olan bireylerde anne-babası ayrı olan bireylere kıyasen anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Bekaret alt boyutu puanları ise ebeveyni birlikte olan katılımcılarda ebeveyni ayrı olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde Karakamış'ın (2020) araştırmasında ebeveyni birlikte olanların ebeveyni ayrı olanlara kıyasen Aile kurumu ve güven boyutunun daha yüksek olduğu, Sosyo- ekonomik durum, Fiziksel özellik, Dini-siyasi benzerlik, Bekaret, Aşk ve Çocuk bakımı puanlarının ise anne baba birlikteliğine göre anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Aile kurumu ve güven boyutunun daha yüksek olması ise aile içerisinde ilişki doyumunun yüksek olmasının evliliğe adım atacak gençlerin güven faktörüne önem vermelerini etkilediği ile açıklanmaktadır (Gabardi ve Rosen, 1993: 93). Yıldırım (2019) ise anne-babası birlikte olanların bekaret faktörüne daha fazla önem verdiklerini ortaya koymuştur. Babahanoğlu (2023) araştırmasında anne-baba birliktelik durumunun eş seçme kriterleri öncelikleri üzerinde bir etkisinin olmadığını saptamıştır. Kesebir (2023) araştırmasında ebeveynlerin tutumlarının genç yetişkinlerin eş seçimi üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. İns (2022) ebeveyni hayatta olan bireylerin bekaret faktörüne anne babası vefat edenlerden daha çok önem verdiklerini tespit etmiştir.

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları anne-baba birliktelik durumuna göre incelendiğinde anne-babası birlikte ve ayrı olanların aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

İlgili literatür incelendiğinde Kamaç'ın (2021) mevcut araştırmayı destekleyen bir sonuca ulaştığı ve anne-baba birliktelik durumunun evlilik tutumunda anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Büyükgöz (2021) anne-babası birlikte olan öğrencilerin evlilik tutumunun diğer öğrencilere göre daha olumsuz olduğunu tespit

ederken, Sönmez (2022), Maden (2015), Arıkan (2020), Güvenç (2023) ve Artukoğlu (2016) anne-babası birlikte olanların evlilik tutumunun anne-babası ayrı olanlardan daha olumlu olduğunu saptamışlardır.

Anne-baba birlikteliğinin evlilik tutumunu yordama açısından etkili olduğu varsayılmıştır ancak araştırma sonucu bu varsayımı desteklememiştir. Bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını ve eş seçme stratejilerini belirlerken anne-babanın ilişki şeklinden etkilendikleri bilinmektedir (Willoughby, et al., 2012: 39). Kendi kök ailesinde olumsuz deneyimler kazanan bireylerin duyguları da beklentileri de daha olumsuz olmaktadır, bu da evliliğe yönelik olumsuz bir tutum almaya sebep olabilmektedir (Greenberg ve Nay, 1982 akt. Sümbül, 2018: 72). Anne-babanın arasındaki geçimsizlik ve huzursuzluklara tanıklık eden bireylerin evliliğe dair olumsuz bir tutuma sahip olmaları ve kaygı düzeylerinin yüksek olması beklenmektedir. Ancak, bu araştırma bulguları bu beklentiye desteklememiştir. Bu sonucun, katılımcılar arasında anne-babası birlikte olanlar ile ayrı olanların dağılımının orantısızlığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırma örnekleminde 315 katılımcı anne-babasının birlikte olduğunu belirtirken, yalnızca 49 katılımcı anne-babasının ayrı olduğunu bildirmiştir. Bu orantısız dağılımın, beklenen bulguların ortaya çıkmasını engellediği kabul edilmektedir. Örneklem grubunun bu şekilde orantısız bir şekilde dağılması, ebeveyn ayrılığı ile evlilik tutumu arasındaki olası ilişkilerin tam olarak ortaya konulmasını güçleştirmiş olabilir.

5.3. Üçüncü ve Dördüncü Alt Amaca İlişkin Tartışma ve Sonuç

Üniversite öğrencilerindeki üç boyutlu bağlanma stilleri, eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır sorusu araştırmanın üçüncü ve dördüncü alt amacı olarak belirlenmiş olup bu soruya yönelik tartışma ve sonuç bu bölümde ele alınmıştır.

Mevcut araştırmada katılımcıların güvenli bağlanma stili puanları ile İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir araştırma sonucuna göre güvenli bağlanma stili puanları ile Eş Seçme Stratejileri Envanterinin hiçbir alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

İlgili literatür incelendiğinde Akpınar'ın (2021) araştırmasında mevcut araştırmadan farklı bir sonuç elde etmiş olduğu görülmektedir. Akpınar (2021) güvenli bağlanma

ile Sosyo-ekonomik durum ve Dini ve siyasi benzerlik alt faktörleri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Okcu (2023) araştırmasında güvenli bağlanma stilinin Aile kurumu ve güven ile pozitif, Sosyo-ekonomik düzey ile negatif ilişki içerisinde olduğunu saptamıştır. Babahanoğlu (2023) araştırmasında Güvenli bağlanma stili ile eş seçimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Yani güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin eş tercihlerini yaparken kriter düzeyleri yükselmektedir. İns (2022) araştırmasında güvenli bağlanma ile Aşk ve Aile kurumu-güven faktörleri arasında olumlu yönde orta güçlükte, Çocuk bakımı ile arasında pozitif yönde düşük güçlükte anlamlı ilişkiler saptamıştır. Tepe (2023) araştırmasında güvenli bağlanma ile Aşk ve Aile kurumu-güven arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulmuştur. Kahvecioğlu (2016) araştırmasında bağlanma stillerinin eş seçimi üzerinde etkisi olmadığını saptamıştır. Onay (2023) ise araştırmasında güvenli bağlanma stili ile evlilik kaygısı arasında anlamlı ve negatif bir korelasyon tespit etmiştir. Çağlayan (2019) araştırmasında güvenli bağlanma stili yükseldikçe evlilik uyumu düzeyinin de artmakta olduğunu saptamıştır. Majidova ve İpek (2020) araştırmalarında evlilik tutumu ile güvenli bağlanma stili arasında olumlu ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Söyler (2021) araştırmasında güvenli bağlanma düzeyinin arttıkça sosyo-ekonomik beklenti durumunun azaldığını saptamıştır. Bu bulguyu güvenli bağlanan kişilerin kendi kendilerine yeteceği ve ihtiyaçlarını karşılayabileceği düşüncesine yordamaktadır. Demir (2016) araştırmasında güvenli bağlanma stili ile evlilik uyumunun alt boyutlarından olan memnuniyet-doyum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırma sonucuna göre güvenli bağlanan bireylerin evlilik uyumu ve doyum düzeyleri de yüksektir. Yıldız (2020) araştırmasında evlilik beklentisi ile güvenli bağlanma stili arasında düşük düzeyde korelasyonel ilişki tespit etmiştir. Bu bulguya göre idealist kriterlere sahip olanların güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma sonuçları güvenli bağlanmanın eş seçiminde önemli bir rol oynadığını, evlilik tutumunu ve evlilik doyumunu etkilediğini göstermiştir. Güvenli bağlanan bireylerin ilişki kurma konusunda rahat olmaları, bağlılık kurma konusunda zorluk yaşamamaları, kaygı düzeylerinin düşük olması ve ilişkiye adım atmakta zorlanmamaları bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (Collins, 2003: 20; Uzun, 2017: 38).

Mevcut araştırmada kaçınan bağlanma stili puanları ile aile kurumu-güven puanları arasında düşük düzeyde negatif yönde, fiziksel özellik ve çocuk bakım puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde ve İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları arasında düşük düzeyde negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Kaçınan bağlanma stili ile sosyo- ekonomik durum, bekaret, dini-siyasi benzerlik ve aşk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olmadığı saptanmıştır.

Tepe (2023) araştırmasında kaçınan bağlanma stili düzeyinin artması ile sosyo-ekonomik durum, fiziksel özellikler, dini ve siyasi benzerlik ve bekarate verilen önemin de arttığını ve bunların ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Onay'ın (2023) araştırmasında elde ettiği bulguya göre, evlilik kaygısı ile kaçınan bağlanma arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon bulunmaktadır. Elde ettiği bu sonuca göre, bireyin kaçınan bağlanması arttıkça evlilik kaygısı da artmaktadır. Babahanoğlu (2023) araştırmasında kaçınan bağlanma stiline eş seçimi üzerinde negatif yönde bir etkisi olduğunu saptamıştır. Yılmaz (2015) araştırmasında kaçınan bağlanma düzeyi arttıkça evlilik uyum düzeyinin azaldığını tespit etmiştir. Soğancı (2017) araştırmasında kaçınan bağlanma stili ve romantik ilişki doyumu arasında orta negatif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur. Açık (2008) araştırmasında evlilik uyumu ile kaçınan bağlanma stili arasında negatif korelasyon olduğunu saptamıştır. Bu sonuca göre kaçınma boyutu arttıkça evlilik uyum ve doyum düzeyi de azalmaktadır. Sarı ve Korkut Owen'in (2016) araştırma bulgusuna göre kaçınan bağlanma stili ilişki doyumunu negatif yönde yordamaktadır. Tuncay (2021) araştırmasında kaçınan bağlanma stili ve evlilik uyum düzeyleri arasında negatif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki tespit etmiştir.

Elde edilen sonuçlar ve alan yazında gerçekleştirilen araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkiye girmekten çekindiklerini söylemek mümkündür.

Mevcut araştırmada kaygılı- kararsız bağlanma stili ile Dini ve siyasi benzerlik ve Sosyo-ekonomik durum puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde, İnönü Evlilik Tutum Ölçeği puanları arasında ise düşük düzeyde negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Onay (2023) araştırmasında yetişkinlerdeki evlilik kaygısı ve ilişkideki karar verme becerilerinin bağlanma stilleriyle ilişkisini incelemiştir. Elde ettiği sonuca göre, evlilik kaygısı ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında olumlu ve anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Bu sonuca göre kaygılı bağlanma stili arttıkça, evlilik kaygısı da artmaktadır. Babahanoğlu (2023) araştırmasında kaygılı-kararsız bağlanma stilinin eş seçiminde negatif yönde bir etkisi olduğunu saptamıştır. Okcu (2023) araştırmasında kayıtsız bağlanmanın dini-siyasi benzerlik ve bekaret dışında diğer faktörlerin hepsi ile pozitif yönde ilişki içerisinde olduğunu saptamıştır. Tepe (2023) araştırmasında kaygılı-kararsız bağlanma düzeyinin artması ile Dini ve siyasi benzerlik, Fiziksel özellikler ve Bekarete verilen önemde arttığını ve bunların ilişkili olduğunu saptamıştır. Yılmaz (2015) araştırmasında evlilik uyumu ile kaygılı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır. Bu bulguya göre kişinin kaygılı bağlanma düzeyi arttıkça evlilik uyum düzeyi azalmaktadır. Devecioğlu (2020) araştırmasında kaygılı bağlanma ile ilişki doyumu arasında negatif bir ilişki tespit etmiştir. Bu sonuca göre, kaygı düzeyinin artmasıyla birlikte ilişkiden alınan doyum azalmaktadır. Soğancı (2017) araştırmasında kaygılı bağlanma stili ve romantik ilişki doyumu arasında negatif yönde zayıf anlamlı bir ilişki bulmuştur. Açık (2008) araştırmasında evlilik uyumu ve kaygılı bağlanma stili arasında negatif korelasyon olduğunu saptamıştır. Bu sonuca göre kaygılı bağlanma düzeyi arttıkça evlilik uyum ve doyum düzeyi de azalmaktadır. Sarı ve Korkut Owen'in (2016) araştırma bulgusuna göre kaygılı bağlanma stili ilişki doyumunu negatif yönde yordamaktadır. Tuncay (2021) araştırmasında evlilik uyum düzeyleri ile kaygılı bağlanma stili arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyli bir ilişki tespit etmiştir. Uzun (2017) araştırmasında kişilerin kaygı düzeyinin yükselmesinin ilişkilerden elde edilen doyumunu da arttırdığını ortaya koymuştur. Uzun'a göre bireylerin kaygı düzeyinin artması ilişkiye daha sıkı tutunmalarına neden olmaktadır.

Sonuç olarak bu araştırma ile elde edilen bulgular, bağlanma stillerinin bireylerin eş seçimini ve evlilik tutumunu etkilediği anlayışıyla tutarlılık göstermektedir. Araştırma sonuçları, bağlanma stillerinin bireylerin anne-babası ile ilişkileri neticesinde şekillendiğini ortaya koymuştur. Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki örüntüsü, bireylerin bağlanma stilini ve dolayısıyla yaşamları boyunca kuracakları ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Güvensiz bağlanma türüne sahip bireylerin eş seçiminde daha fazla kritere sahip oldukları ve daha temkinli davrandıkları düşünülmektedir.

Evlilik tutumunun kaygı boyutundan dolayı olumsuz bir nitelik göstermesi, beklenen bir bulgudur. Kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerinin, bekarlığı teşvik ettiği ve olumsuz evlilik tutumlarına neden olduğu düşünülebilir. İlişki kurma konusunda kaçınan davranan bireylerin, evlilik konusunda da benzer bir tutum sergileyebildiği görülmektedir. Bu durum, bağlanma stillerinin bireylerin eş seçimi ve evlilik konusundaki karar süreçlerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırma, bağlanma stillerinin bireyin eş seçimi kriterlerini, evlilik tutumlarını ve dolayısıyla romantik ilişkilerinin kalitesini etkilediği görüşünü desteklemektedir. Bu doğrultuda, bireylerin anne-babasıyla ilişkilerinin ve onlarla kurulan bağlanma şekillerinin, yaşamlarının seyrini ve yapacakları seçimlerdeki önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Günümüzde evlilik oranlarının giderek azaldığı, doğum oranlarının düştüğü, nikahsız birlikte yaşama oranlarının arttığı ve boşanma oranlarının yükseldiği bir dönemde, aile kurumunun önemine dair çalışmaların yapılması büyük önem taşımaktadır. Toplumun önemli bir kesimini oluşturan üniversite gençliğinin, toplumu kalkındırma ve gelişmelere öncülük etme misyonları göz önüne alındığında, gelecekteki evlilik yapıları hakkında önemli bulgular sunan bu çalışmanın literatüre anlamlı bir katkı sağladığı düşünülmektedir.

5.4. Öneriler

1. Bu çalışmada üniversiteli gençlerin güvenli bağlanma stiline yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Üniversiteli gençlerdeki yüksek güvenli bağlanma stiline uzun vadeli ilişkileri, akademik başarıları ve yaşam doyumları üzerindeki etkisi araştırılabilir.
2. Bu çalışmada üniversiteli gençlerin kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Gençlerin bağlanma stillerinin düşük düzeyde olmasını etkileyen spesifik faktörler (aile yapısı, arkadaşlık ilişkileri) araştırılabilir.
3. Bu çalışmada üniversiteli gençlerin evlilik tutumunun yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Farklı bölgelerdeki üniversite öğrencilerinin evlilik tutumları incelenerek bu çalışmanın bulguları ile kıyaslanabilir ve benzerlik ve farklılıkların nedenleri tartışılabilir.

4. Bu çalışmada erkeklerin kaçınan bağlanma stili düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Erkeklerin kaçınan bağlanma stili düzeylerinin yüksek çıkmasına neden olan erken dönem ebeveynlik yaklaşımları incelenebilir.
5. Bağlanma stillerinin evlilik tutumu ile ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Farklı bölgelerdeki üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin ve evlilik tutumları ile ilişkisi incelenebilir ve bu araştırmanın bulguları ile kıyaslanarak, benzerlik ve farklılıkların nedenleri tartışılabilir.
6. Bağlanma stillerinin eş seçme stratejileri ile ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Bağlanma stillerinin evlilik sürecinde zaman içinde nasıl değiştiğini değerlendiren uzun dönemli araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Açık, Ö. (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Adıbatmaz, M. (2024). *Üniversite öğrencilerinin ebeveyn yabancılaştırma deneyimlerini bağlanma stilleri üzerinden keşfetmek: bir karma yöntem araştırması* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ainsworth, M. S. (1979). Infant–mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), 932–937.
- Ainsworth, M. S. & Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49–67.
- Ainsworth, M. S., Blehar, M. C., Waters, E. & Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- (2015). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology press.
- Ainsworth, M. S. & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46 (4), 333-341.
- Akbaş, M., vd. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 93-100.
- Akın, M. H., ve Aydemir, M. A. (2007). Cinsiyet Rolü Tutumları Bağlamında Aile ve Evlilik Kurumlarına Bakışları (Selçuk Üniversitesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(18), 43-60.
- Akpınar, M. (2021). *Bireyin bağlanma stili ile eş seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aksakal, İ. ve Akkaş, İ. (2023). Z Kuşağının Eş Seçme Stratejileri: Erzincan Örneği, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(51), 273-292.
- Aksu, Y. (2021). Evlilik ve Aile Terapisinin Önemi. B. Taş (Ed.), *Pozitif Evlilik Çok Boyutlu Perspektiv*, Ankara: Nobel yayınları, 175-194.
- Akyazı, K. G., Çıtak, Ş. ve Tosun, C., (2022). Evlilik Tutumunun Bir Yordayıcısı Olarak Evlilik Rol Beklentileri. *ODÜSOBİAD* 12 (2), 931-948.

- Altundağ, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri, stresle başa çıkma tutumları ve stresi algılama düzeyinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Altuntaş, S., ve Atli, A. (2015). Eş Seçme Stratejileri Envanteri Geliştirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 123-135.
- Arıkan, G. (2020). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarında toplumsal cinsiyetin ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların rolü* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Arslan, B. (2021). *Üniversite öğrencilerinde sosyal görünüş kaygısı ve bağlanma stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Artukoğlu, F.G. (2016). *Psikoloji öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, S. (2019). *Öğretmen adaylarında kişiler arası tarz, affetme ve evlilik tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Aslan, D. (2024). *Üniversite öğrencilerinde kişiler arası kabul red değişkeni ve bağlanma stilleri ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide duyguları ifade etmenin aracı rolü* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atak, H. ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Ateş, N. (2019). Eğitim Düzeylerine Göre 20-35 Yaş Arasındaki Evli ve Bekârların Bağlanma Stili Puanlarının Karşılaştırılması. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 1-11.
- Ateş, R. (2022). Evlilikte İlk Yıllar, Çatışmalar ve Güç Kavramı. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 114-124.
- Aydın, B. (2019). *Bekar Danışmanlığı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, M. (2000). *Kurumlar Sosyolojisi*. Ankara: Vadi Yayınları.

- Azizoglu-Binici, S. ve Hovardaoglu, S. (1996). Evlilik için Karşılaştırma Düzeyi Ölçeğinin (EKDÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(38), 66-76.
- Babahanoğlu, R. (2021). Gençlerin bağlanma stilleri ile eş seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 17: 98-118.
- Bacanlı, H. (2001). Eş Tercihleri. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 2(15), 7-16.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: an attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships* 7, 147-178.
- (1997). Adult attachment processes: individual and couple perspectives. *British Journal of Medical Psychology*, 70, 249-263.
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-241.
- Bartkowski, J.P. & Xu, X. (2010). *Refashioning Family in the 21st Century: Marriage and Cohabitation among America's Young Adults. The Changing Spirituality of Emerging Adults Project*. Life Cycle Institute. Catholic University of America.
- Baş, T. (2013). *Anket Nasıl Hazırlanır? Nasıl Uygulanır? Nasıl Değerlendirilir?* (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başay, A.C. (2015). *Üniversite öğrencilerinin benlik yapısı ve eş seçme kriterleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Başer Baykal, N., vd. (2019). Üniversite öğrencilerinin öz-anlayışlarının, bağlanma stilleri ve ilişki durumları bakımından incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 27(3), 1023-1032.
- Bayoğlu, F. ve Atli, A. (2014). İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 397-415.
- Bayraktar, M. (2020). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri, sosyal medya bağımlılığı ve koşullu öz-değer arasındaki ilişki* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Beauvoir, S.D. (2020). *İkinci cinsiyet* (G. Acar Savran, Çev.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Benedict, R. (2011). *Kültür Örüntüleri* (M. Topal, Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık.

- Benoit, D. & Parker, K. C. H. (1994). Stability and transmission of attachment across three generations. *Child Development*, 65(5), 1444–1456.
- Blank, H. (2008). *Bekaretin El Değmemiş Tarihi*. (E. Ergün, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bowlby, J. (1969). *Bağlanma* (T.V. Soylu, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Bozgeyikli H. ve Toprak, E. (2013). Üniversiteli Gençlerin Eş Seçim Kriterlerinin Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*; 1(1): 68-87.
- Bretherton, Inge (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775.
- Brodsky, S.L. & Lichtenstein, B. (1999). Don't ask questions: a psychotherapeutic strategy for treatment of involuntary clients. *American Journal of Psychotherapy*, 53 (2), 215-220.
- Brook, J. S., Whiteman, M., Finch, S. J., Morojele, N. K., & Cohen, P. (2000). Individual latent growth curves in the development of marijuana use from childhood to young adulthood. *Journal of Behavioral Medicine*, 23(5), 451–464.
- Brubaker, T. H. & Kimberly, J. A. (1993). Challenges to the American family. T. H. Brubaker's (Eds.), *Family relations: Challenges for the future*, Newbury Park, CA: Sage, 3-16.
- Bulcroft, K. (2000). Mate selection theories. In E. F. Borgatta & R. J. V. Montgomery (Eds.), *Encyclopedia of Sociology* (2nd ed, pp. 1774-1780). New York: Gale Group.
- Buss, D. M., et al. (1990). International preferences in selecting mates. A study of 37 cultures. *Journal of cross-cultural psychology*, 21(1), 5-47.
- Büyükgöz, M.U. (2021). *Bazı sosyo-demografik değişkenlere göre sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin evlilik tutumlarının incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Carlson, E.A. & Sroufe, L.A. (1995). Contribution of attachment theory to developmental psychopathology. In D. Cicchetti ve D.J. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology, Vol. 1. Theory and methods*, 581–617.
- Carlson, E. A., Sroufe, L.A. & Egeland, B. (2004). The construction of experience: A longitudinal study of representation and behavior. *Child development*, 75(1), 66-83.
- Carlson E.A., Sampson M.C. & Sroufe L.A. (2003). Implications of attachment theory and research for developmental-behavioral pediatrics. *J Dev Behav Pediatr. Oct; 24(5): 364-79.*
- Ceylan, F. (1994). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Cherlin. A.J. (2004). The Deinstitutionalization of American Marriage. *Journal of Marriage and Family* 66(4): 848-861.
- (2005). American marriage in the early twenty-first century. *Future of Children*, 15(2), 33-55.
- Coleman. M. & Ganong. L.H. (1984). Effect of Family Structure on Family Attitudes and Expectations. *Family Relations*, 33(3): 425- 432.
- Collins, S. M. (2003). *Attachment, social support and loneliness in later life*. Retrospective Theses and Dissertations. 14,30. Iowa State University.
- Cüceloğlu, D. (2022). *Evlenmeden Önce*. İstanbul: Kronik Yayınları.
- Çağlayan, Y.İ. (2019). *Eşlerde evlilik uyumu ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çalışkan, Z., vd. (2015). Partneri Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tercihlerinin Karşılaştırılması. *Annals of Health Sciences Research*, 4(1), 6-10.
- Çelik, E. (2019). Evlilik Doyumu. Akın, A. ve Çelik, E. (ed.), *Psikolojide Güncel Kavramlar -3- Aile ve Evlilik*, Nobel yayıncılık, 21.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Çıplak, B. (2024). *Algılanan ebeveyn tutumları ve bağlanma stillerinin yeme tutumu üzerindeki yordayıcı rolü* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Çiğdem, A. ve Dikeçligil, B. (1990). Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme. *Aile Yazıları Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını, 206-207.
- Daldaban, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin romantizm ve eş seçimi tutumları ile aile iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Dattilio, F. M. & Bevilacqua, L. J. (2000). *A Cognitive- Behavioral Approach. Comparative Treatments For Relationship Dysfunction*. NewYork: Springer.
- Demir, D. (2016). *Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve kişilerarası problem çözme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, İ. (2002). Ergenlik Döneminde Bağlanma. T. Solmuş (ed.), *Bağlanma Evlilik ve Aile Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 200-212.
- Demirhan, A. (2020). *Beliren yetişkinlerin iyi oluşlarının öz şefkat ve bağlanma özellikleri bakımından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Devecioğlu, P. (2020). *Nişanlı bireylerde ilişki doyumunu yordamada bağlanma boyutlarının, evlilik tutumlarının ve beklentilerinin rolü* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Devrim, H. (2021). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumları ile eş seçimleri düzeyi arasındaki ilişki* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Doğru, D. (2017). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Efe, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin eş seçme eğilimleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erbaş, Ş. (2022). *Tek ebeveynli ailede yetişen bireylerin bağlanma stilleri ve aidiyet ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Eryorulmaz, A. (2022). Evlilik ve Boşanma Sürecinde Bağlanma. T. Solmuş (ed.), *Bağlanma Evlilik ve Aile Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 237-246.
- Erzen, E. (2016). Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1-21.
- Eşici, H. (2014). *Romantik ilişki kalitesinin erken dönem uyumsuz şemalar, bağlanma ve psikolojik ihtiyaçlar açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Feldman, R.S. (2021). *Yaşam Boyu Gelişimin Keşfi* (çev. Ed. Şahin, C.). Nobel Yayınları.
- Fowers, B. J. (1993). Psychology as public philosophy: An illustration of the moral dimension of psychology with marital research. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*. C. 13:124-136.
- Gabardi, L. & Rosen, L. (1993). Intimate relationship: College students from divorced and intact families. *Journal of Divorce and Remarriage*, 18(3), 25-56.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 Update, 10th Edition, Pearson, Boston.
- Gerson, R. (1995). The Family Life Cycle: Phases, Stages and Crises. *Integrating Family Therapy*. (R.H. Mikesell, D. Lusterman ve S. H. Mcdaniel Ed.). Washington, DC: American Psychological Association.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gittins, D. (1991). *Aile Sorgulanıyor* (T. Erdem, Çev.). İstanbul: Pencere Yayınları.
- Goldenberg, I. & Goldenberg, H. (1996). *Family Therapy: An Overview*. CA: Brooks/Cole.
- Goldscheider, FK. & Waite. L. J. (1991). *New Families. No Families? The Transformation of the American Home*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Gottman, J. (1990). Finding the laws of close personal relationship. *Methods of Family Research*. C.1: 249-263.
- Göker, H. (2023). *Bağlanma stillerinin affetme eğilimi ve maneviyatla ilişkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Gül, G. (2022). Aile ve Evlilik Kurumu. H. Yavuzer (ed.), *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 20-28.
- Güldür, M. (2020). *Romantik kıskançlık ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilerle ilişkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Biruni Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Güllü, A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Eşten Beklentilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 42-57.
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2013). Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-16.
- Günayer Şenel, H. (2022). Eş Seçimi Kararı. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 61-74.
- Gündoğan, M. (2015). *Eşlerin bağlanma tarzları ile çift uyum düzeyi arasındaki ilişkinin araştırılması* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Güngör, H., Yılmaz, M., ve Çelik, S. (2011). Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(36), 180-188.
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2022). Evlilik ve Çocuk. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 125-148
- Gürül, S. (2021). *Üniversite öğrencilerinde evlilik tutumu ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güvenç, H. (2023). *Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumları ve yaşam hedeflerinin ilişkilendirilmesi: Manisa celal bayar üniversitesi örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Güvendeğer Doksat N. ve Demirci Ciftci, A. (2016). Bağlanma ve Yaşamdaki İzdüşümleri. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 25(4): 489-501.
- Hamilton, C.E. (2000). Continuity and Discontinuity of Attachment from Infancy Through Adolescence. *Child Development*. 71, (3): 690-694.

- Hantrais. L. (2006). Living as a family in Europe. In Hantrais. L. Philipov. D. and Billari. F.C. (Eds.), *Policy implications of changing family formation*. Population Studies No. 49. Council of Europe Publishing.
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- (1994). Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22.
- Holmes, J. (2015). Attachment theory in clinical practice: a personal account. *British Journal of Psychotherapy*, 31 (2), 208-228.
- Hortaçsu, N. (2012). *İnsan İlişkileri*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Irwin. S. (2000). *Patterns of Change in Family and Household Structure and Resourcing: An Overview*. Workshop Paper 7b.
- Işık, S. (2021). *Genç yetişkinlerde beş faktörlü kişilik özelliklerinin bağlanma stillerine göre incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İğdir, A. (2024). *Genç yetişkinlerde bağlanma stilleri ve ilişki inançlarının incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum Algı İletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- İns, E.S. (2022). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile eş seçim stratejileri arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracılık rolünün incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- İşler, Y. S. (2019). *Engelli bireylere yönelik evlilik tutumları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- İşmen Gazioğlu, E. (2022). Aile Yaşam Döngüsü. H. Yavuzer (ed.), *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 29-47.
- Kaçar, M. (2018). *Flört süresinin bireylerin eş seçme önceliklerine ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2015). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kahvecioğlu, C. (2014). *Eş seçiminin, terk edilme şeması, baskın nöral sistemler, evlilik mitleri ve bağlanma stilleri açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kalkan, M. ve Hamamcı, Z. (2021). *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kamaç, Z. (2021). *Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin evlilik tutumlarıyla ve beklentileriyle ilişkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kantarcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaçanta, H. (2018). *Yetişkinlik ve Yaşlılık Gelişimi ve Psikolojisi* (ed. Bacanlı, H. ve Işık, Ş.). Ankara: Pegem Akademi.
- Karagülmez, K. ve Bulut Serin, N. (2024, Mayıs). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumu, Eş Seçme Stratejileri ve Yaşam Doyumu ilişkisi (KKTC Örnekleme). 2. Uluslararası Pozitif Okullar ve İyi Oluş Kongresi, Girne/KKTC.
- Karahasanoğlu, G. (2016). *Üniversite öğrencilerinde aşka ilişkin tutumlar, kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin cinsiyet ve mevcut ilişki durumu bağlamında incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karakamış, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinin eş seçim stratejileri ve algıladıkları anne-baba tutumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karen, R. (1990). Becoming attached. *The Atlantic Monthly*.
- Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2013). 20- 30 yaş grubu bekâr erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerinin bazı demografik değişkenlerden açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (34), 792–800.
- Kasatura, İ. (2014). *Eş Seçiminden Evliliğe*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Keim, J. (2000). *Strategic Family Therapy. Family Counseling and Therapy*. Itasca, IL: F. E. Peacock.
- Keldal, G. (2015). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak eş seçme stratejileri ve cinsiyet rol algıları* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kenny, M. E. & Gallagher, L. A. (2002). Instrumental and social/relational correlates of perceived maternal and paternal attachment in adolescence. *Journal of Adolescence*, 25, 203-219.
- Kesebir, T. (2023). *Üniversite öğrencilerinde anne baba tutumunun eş seçimi ve çift uyumuyla ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S.Ö. ve Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2): 321-342.
- Kesici, Ş., Ak, M., Subaşı, E., ve Özteke Kozan, H.İ. (2019). *Hayat Yolunda Yoldaş Olmak- Mutlu Evlilik Rehberi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Keskinkılıç, B. B. (2023). *Üniversite öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri ile sosyal ağ bağımlılığı, bağlanma stilleri ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Kılıçaslan, A. (2022). Ebeveynliğe Geçiş. H. Yavuzer (ed.), *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 149-163.
- Kirkpatrick, L. A. & Shaver, P. R. (1992). An Attachment-Theoretical Approach to Romantic Love and Religious Belief. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(3), 266-275.
- Knox, D. & Schacht, C. (2009). *Choices in Relationships: An Introduction to Marriage and the Family*. Canada: Cengage Learning.
- Kocabıçak, S. (2019). *The relationship between separation-individuation, individualism-collectivism, marriage expectations, and marital attitudes* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Kotowska, I.E., vd. (2010). *Second European Quality of Life Survey: Family Life and Work*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

- Köroğlu, T. (2013). *Üniversite gençliğinin evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Karabük üniversitesi örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Kurtlar, B. (2020). *Romantik ilişkilerde bağışlamanın yetişkin bağlanma stilleri ve yetişkin ayrılma anksiyetesi ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Lacasa, F., vd. (2015). The relationship between attachment styles and internalizing or externalizing symptoms in clinical and nonclinical adolescents. *Anales De Psicología/annals of Psychology*, 31(2), 422-432.
- Lapsley, D. K., Varshney, N. M. & Aalsma, M. (2000). Pathological attachment and attachment style in late adolescence. *Journal of Adolescence*, 23, 137- 155.
- Larson, J. H. & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 43(2), 228–237.
- Levine, A. ve Heller, R. (2023). *Bağlanma- Aşk Bulmanın ve Korumanın Bilimsel Yolları* (E. Güldemler, Çev.). İstanbul: Aganta Yayınları.
- Levy, K. N., Blatt, S. J. & Shaver, P. R. (1998). Attachment styles and parental representations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 407–419.
- Lieberman, M., Doyle, A.B. & Markiewicz, D. (1999). Developmental patterns in security of attachment to mother and father in late childhood and early adolescence: associations with peer relations. *Child Development*, 70 (1), 202-213.
- Maden, H. (2015). *Anne babası boşanmış üniversite öğrencilerinin evlilik tutumu ile anne babası evli üniversite öğrencilerinin evlilik tutumunun karşılaştırılması* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Majidova, F. ve İpek, M. (2020). Bağlanma Stili ile Evliliğe Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Aydın Sağlık Dergisi*, 6(1), 57-78.
- Martin, P.D., Martin, M. & Martin, D. (2001). Adolescent premarital sexual activity, cohabitation, and attitudes toward marriage. *Adolescence*, 36(143), 601-609.
- Mason, M.G. (2022). *Yetişkinlik ve Yaşlanma Psikolojisi* (Bilgin, S., Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Mavili, A., Kesen, N. F., ve Daşbaşı, S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33), 29-45.
- Meeus, W., Oosterwegel, A., & Vollebergh, W. (2002). Parental and peer attachment and identity development in adolescence. *Journal of Adolescence*, 25(1), 93–106.
- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2005). Attachment Security, Compassion, and Altruism. *Current Directions in Psychological Science*, 14(1), 34–38.
- Morsünbül, Ü. ve Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3 (3), 553-570.
- Murstein, B. I. (1970). Stimulus. Value. Role: A theory of marital choice. *Journal of Marriage and the Family*, 465-481.
- Okcu, Ö. (2023). *Çocukluk çağı travmaları, yetişkin bağlanma stilleri ve eş seçme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Onay, S. (2023). *Yetişkin bireylerdeki evlilik kaygısı ve ilişkideki karar verme becerilerinin bağlanma stilleri ile ilişkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özabacı, N. (2022). Evlilik Öncesi İlişkiler. H. Yavuzer (Ed.), *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 48-60.
- Özdemir, Ş., Torlak, Ö. ve Vatandaş, C. (2012). Türkiye’de Aile Yaşam Dönemleri ve Özellikleri. *Savrulan Dünyada Aile Sempozyumu*. İstanbul: Sekam Yayıncılık, 188-189.
- Özgen, G., Ekşi, H., ve Kardeş, S. (2017). Eş Seçim Stratejileri, Mükemmeliyetçilik ve Değer Tercihlerinin Evlenmemiş Bireylerin Duygusal İlişki Tercihlerine Etkisinin Lojistik Regresyon Analizi ile İncelenmesi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 92-104.
- Özgüven, İ.E. (2010). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- (2020). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Öz Soysal, F.S., Uz Baş, As. ve Aysan, F. (2016). Evlilik Tutumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24(4): 1954-1964.
- Özteke, H.İ. (2015). *Bağlanma, eş seçiminde sınırlandırıcı inançlar ve beden imgesi baş etme stratejilerinin romantik ilişkilerde mükemmeliyetçiliği yordaması* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Patton, M. (2015). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. 4th Edition, Sage Publications, Thousand Oaks.
- Pınar, G. (2008). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4 (14), 49-61.
- Ponzetti, J.J. & Long, E. (1989). Healthy family functioning: A review and critique. *Family Therapy*. C.14: 43-49.
- Sarı, T. ve Korkut Owen, F. (2016). Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların ve Bağlanma Boyutlarının İlişki Doyumu Üzerindeki Yordayıcı Rolünün İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 204-216.
- Sassler, S. & Schoen, R. (1999). The effect of attitudes and economic activity on marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 61(1), 147-159.
- Scott. J. (2006). Family and Gender Roles: How Attitudes Are Changing. *GeNet Working Paper No. 21*.
- Scott M. E., Schelar E., Manlove, J. & Cui, C. (2009). *Young Adults Attitudes About Relationships and Marriage: Times May Have Changed, But Expectations Remain High*. Child Trends Research Brief.
- Sezen, L. (2005). Türkiye'de evlenme biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 185-195.
- Sezer, S. (2019). *Evli olmayan bireylerde evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Simpson J.A. & Overall N.C. (2014). Partner buffering of attachment insecurity. *Curr Dir Psychol Sci*; 23 (1):54-59.

- Simpson, J. A., Gangestad, S. W. & Lerma, M. (1990). Perception of physical Attractiveness: Mechanisms Involved in the Maintenance of Romantic Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1192-1201.
- Smith, R. L. (1994). Directions in marriage and family graduate level training. *Counselor Education and Supervision*. C.34: 180-183.
- Smock, P.J., 2004. The wax and wane of marriage: prospects for marriage in the 21st century. *Journal Of Marriage and Family*. 66 (4): 966-973.
- Soğancı, D. (2017). *Bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Solmaz, T. (2022). *Bağlanma Evlilik ve Aile Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Solmuş, T. (2008). *Bağlanma ve aşkın iki yüzü*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- (2011). *Çift, evlilik ve aile terapisi*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- (2022). *Bağlanma Evlilik ve Aile Psikolojisi: Bebeklikten Yetişkinliğe Bağlanma Terapisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Soner, G. (2020). *Eğitim fakültesi öğrencilerinde eş seçme stratejileri ve ilişki doyumunun çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sönmez, N. (2022). *Evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları, evlilik tutumları ve evlilik kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Söyler, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri, kimlik statüleri ve eş seçim tercihleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Strong, B., DeVault, C. & Cohen, T.F. (2011). *The Marriage and Family Experience Intimate Relationships in a Changing Society*. Eleventh Edition, Canada: Linda Schreiber-Ganster.
- Subaşı, N. G. ve Kazan, H. (2020). Çocukluk Dönemi Bağlanma Stillerinin Yetişkin İletişimindeki Etkisi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10(2), 147-162.
- Sullivan, B. F. & Schwebel, A. (1995). The relationships beliefs and expectations of satisfaction in marital relationships. *Journal of Family Therapy*, 3, 298-306.

- Sümbül, E. (2018). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının duygusal zekâ ve umutsuzluk bakımından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1 - 24.
- Şahin, A. (2018). *Madde bağımlılığı hastalarının bağlanma stillerinin tedavi ve motivasyonlarına etkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, E. S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Çeşitli Kaynaklardan Aldıkları Evlilik Mesajları ve Evliliğe İlişkin Tutumları* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şen, B. (2015). *Evlilik Öncesi Çift Eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tarhan, N. (2006). *Evlilik Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tepe, S.N. (2023). *Kadın bireylerin mükemmeliyetçilik düzeyleri, bağlanma stilleri ve evlilik öncesi psikolojik yardım almaya yönelik tutumlarının eş seçme stratejileri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Thompson, C. (2002). The disposables: our treatment of violent adolescents. *The American Journal of Psychoanalysis*, 62 (3), 273-284.
- Thornton, A. & Young-DeMarco, L. (2001). Four decades of trends in attitudes toward Family issues in the United States: The 1960s through the 1990s. *Journal of Marriage and Family*, 63, 1009-1037.
- Tosun, Ü. (2021). Evli Çiftlerde İletişim Modelleri ve Pozitif İlişkiler. B. Taş (Ed.), *Pozitif Evlilik Çok Boyutlu Perspektiv*, Ankara: Nobel yayınları, 27-60.
- Tire, O. ve Öztürk, M. (2023). Evlilik Tutumunun Bir Yordayıcısı Olarak Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 57: 255-266.
- Tuncay, T. (2021). *Eşlerin bağlanma stillerinin evlilik uyumuna etkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Tunç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turnage, B. F. (2004). African American mother-daughter relationships mediating daughter's self-esteem. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 21(2), 155-173.
- Türkarşlan, N. ve Süleymanov, A. (2010). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evlilik Konusundaki Görüş ve Düşünceleri Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırması. *Karadeniz Blacksea-Chornoye More*; 54-66.
- Türkarşlan, N. ve Yurtkuran Demirkan, S. (2007). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğin kuruluşuna ilişkin görüş ve düşünceleri*. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Tüzemen, A. ve Özdağoğlu, A. (2010). Doktora öğrencilerinin eş seçiminde önem verdikleri kriterlerin analitik hiyerarşi süreci yöntemi ile belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 215-232.
- Tüzün, O. ve Sayar, K. (2006). Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Tutarel Kışlak, Y. Ş. ve Çavuşoğlu, P. Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9 (9), 61-68.
- Twenge, J.M. (1997). Attitudes toward Women. 1970-1995: A Meta-Analysis. *Psychology of Women Quarterly*, 21: 35-51.
- Uzun, K.N. (2017). *Bağlanma stilleri ile evlilikte ilişki istikrarı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ülök, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ile depresyon ve anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, S. (2010). *Çocukluk yaşantılarının bağlanma boyutları ve sosyal atom ölçeği değişkenleriyle ilişkileri* (Psikodrama Yeterlik Tezi). Dr. Abdülkadir Özbek Psikodrama Enstitüsü.
- Üsküp Koca, B. (2017). *Üniversite öğrencilerinde evlilik tutumu ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Weimer, B. L., Kerns, K. A. & Oldenburg, C. M. (2004). Adolescents' interactions with a best friend: Associations with attachment style. *Journal of Experimental Child Psychology*, 88(1), 102–120.
- Willoughby, B. J. (2010). Marital attitude trajectories across adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(11), 1305-1317.
- Willoughby, B. J., Carroll, J. S., Vitas, J. M. & Hill, L. M. (2012). When are you getting married?: The intergenerational transmission of attitudes regarding marital timing and marital importance. *Journal of Family Issues*, 33(2), 223-245.
- Wuerffel, J., DeFrain, J. & Stinnet, N. (1990). How strong families use humor. *Family Perspective*. C. 24: 129-141.
- Yalçın, H. (2022). *Evlilik Okulu Aile kurmaya hazır mısınız?*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yalçın, H., Arslan Kılıçoğlu, E. ve Acar, A. (2017). Gençlerin Evlilik ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Journal Of International Social Research*, 10(52).
- Yalçın, İ. (2021). Evlilik Öncesi Dönem ve Romantik İlişkiler. Kalkan ve Hamamcı (Ed.), *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık, 1-5.
- Yalçın, K.A. (2024). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı bağlanma stilleri ve kendini saklama düzeyleri arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yavaşoğlu, E. (2021), Evlilik Sürecinde Cinselliğin Yeri ve Önemi. B. Taş (Ed.), *Pozitif Evlilik Çok Boyutlu Perspektiv*, Ankara: Nobel yayınları, 153-174.
- Yavuzer, N. (2022). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazgan İnanç, B., Kılıç Atıcı, M., Bilgin, M. ve Bengi Gürkan, S. (2019). *Gelişim Psikolojisi II- Yetişkinlik, Yaşlılık ve Ölüm*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yiğit, B. (2024). *Genç yetişkinlerde madde kullanma eğiliminin psikolojik dayanıklılık ve bağlanma stilleri açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Beykent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinin aşk stilleri ile evlilik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (27), 15-30.
- Yıldırım, N. H. (2019). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ile evliliğe yükledikleri anlam ve eş seçme kriterleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin evlilik beklentisi ile ilişkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, M. (2012). Bağlanma kuramı açısından yaşlılık dönemine genel bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36 (1), 1-30.
- Yılğör, S. (2020). *Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarının ve psikolojik belirtilerinin romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlara göre incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Yılmaz, M. (2015). *Evli bireylerin bağlanma stillerinin, bireylerin umutsuzluk düzeyi ve evlilik uyumu üzerindeki etkisi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmazçoban, M. (2010). Evlilikte çiftleri etkileyen unsurlar ve arkadaşlık ilkeleri. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1): 178-195.
- Zastrow, C. & Krist-Ashman, K.K. (2014). *İnsan Davranışı ve sosyal çevre* (Karaca Ç., Çev.), Ankara: Nika Yayınevi.

EKLER

EK 1- Ölçek Kullanım İzinleri

evren erzen

Aw: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Kullanım İzni
An: Emine DUYMAZ

1. Dezember 2023 um 23:31

Merhabalar

Ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan memnuniyet duyarım. Ölçekle ilgili psikometrik özellikler makalede yer alıyor. Ölçek maddeleri ise makalenin sonunda bulunuyor. Ayrıca yardımcı olabileceğim bir konu olursa bana ulaşabilirsiniz.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.
İyi çalışmalar

Doç. Dr. Evren ERZEN

Ölçekte her bir bireyin bağlanma stili ayrı ayrı belirlemeyi amaçlıyorsanız bir bireyin sahip olduğu en yüksek bağlanma stili puanını belirliyorsunuz ve o kişi hangi bağlanma stili ile en yüksek puanı aldıysa o bağlanma stiline sahip olarak kabul ediliyor. Eğer bireyin bağlanma stiliyle sürekli verileri analize sokacaksanız her bir bağlanma stili için toplam puanını almanız yeterli olacaktır. Burada dikkat edilecek tek nokta tüm bağlanma stillerinin ayrı ayrı toplam puanlarının alınmasıdır. Üç stili de toplayıp tek bir puan elde edilmesi mümkün değil. Çünkü boyutlardan ikisi negatif birisi pozitif.

Doç. Dr. Evren ERZEN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Emine DUYMAZ

şunları yazdı (1 Ara 2023 16:03):

Merhaba Sayın Hocam,

Ben Emine Duymaz. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi bölümünde yüksek lisans yapıyorum. Geliştirmiş olduğunuz Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğini yüksek lisans tez çalışmamda kullanmak için sizden izin talep ediyorum.

Teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Abdullah ATLI

Aw: İnönü Evlilik Tutum Ölçeği Kullanım İzni
An: Emine DUYMAZ

2. Dezember 2023 um 15:03

Sayın Duymaz, ölçeği kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim.

1 Ara 2023 Cum 16:01 tarihinde Emine DUYMAZ

şunu yazdı:

Merhaba Sayın Hocam,

Ben Emine Duymaz. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi bölümünde yüksek lisans yapıyorum. Geliştirmiş olduğunuz İnönü Evlilik Tutum Ölçeğini yüksek lisans tez çalışmamda kullanmak için sizden izin talep ediyorum.

Teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Abdullah ATLI

Aw: Eş Seçme Stratejileri Envanteri Kullanım İzni
An: Emine DUYMAZ

2. Dezember 2023 um 15:02

Sayın Duymaz, ölçeği kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim

1 Ara 2023 Cum 16:01 tarihinde Emine DUYMAZ

şunu yazdı:

Merhaba Sayın Hocam,

Ben Emine Duymaz. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi bölümünde yüksek lisans yapıyorum. Geliştirmiş olduğunuz Eş seçme Stratejileri Envanterini yüksek lisans tez çalışmamda kullanmak için sizden izin talep ediyorum.

Teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

EK 2- Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

ÜÇ BOYUTLU BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ		Kesinlikle Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
		Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum
1	Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Karar alırken kimseyi önemsemem.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Sorunu olan birisini gördüğümde kendimi onun yerine koyabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ebeveynimle (anne, baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası) iyi anlaşıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8	İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9	Bir sorun varsa bunun kaynağı genelde karşımdakilerin sorunlu olmasıdır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10	Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11	Duygusal ilişki yaşadığım kişinin beni gerçekten sevmediğini düşünerek kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12	Yalnızca kendime değer veririm.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13	Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14	Duygusal ilişkilerden uzak duruyorum çünkü terk edilmek istemiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15	İnsanların görüşleri benim için önemsizdir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16	Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası) genelde kırıncı sözler söylemem.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar mutlu olurum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18	Başkaları çok da umurumda değildir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ölçekte ters madde bulunmamaktadır.

Güvenli Bağlanma Stili : 4, 7, 10, 13, 16
Kaçınan Bağlanma Stili : 1, 3, 5, 9, 12, 15, 18
Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili : 2, 6, 8, 11, 14, 17

EK 3- Eş Seçme Stratejileri Ölçeği (ESSE)

EŞ SEÇME STRATEJİLERİ ENVANTERİ											
Aşağıda yer alan maddeleri dikkatlice okuyarak, katılma derecenizi en iyi yansıtan rakamın üzerine (X) işareti koyunuz. Bazı maddelere cevap vermek zor olabilir. Ancak her bir maddede sizi en iyi yansıtan rakamı işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.											
No	Maddeler	Hiç Katılmıyorum									Tamamen Katılıyorum
1	Evleneceğim kişinin güzel/yakışıklı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
2	Evleneceğim kişinin benimle aynı mezhepten olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
3	Evleneceğim kişinin aşka inanması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
4	Evleneceğim kişinin saygın bir meslek sahibi olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
5	Evleneceğim kişinin benimle aynı etnik kökenden olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
6	Evleneceğim kişinin cinsel yönden çekici olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
7	Evleneceğim kişinin ev işlerinden anlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
8	Evleneceğim kişinin daha önce cinsel ilişkide bulunmamış olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
9	Evleneceğim kişinin fiziksel olarak çekici olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10	Evleneceğim kişinin benimle aynı kültürel yapıdan olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
11	Evleneceğim kişinin çocukları sevmesi benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
12	Evleneceğim kişinin iyi bir maddi gelire sahip olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
13	Evleneceğim kişinin bana aşık olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14	Evleneceğim kişinin, aileme saygı duyması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
15	Evleneceğim kişinin daha önce evlenmemiş olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
16	Evleneceğim kişinin çocuk bakımından anlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
17	Evleneceğim kişinin dürüst olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
18	Evleneceğim kişinin bana ekonomik güvence sağlaması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
19	Evleneceğim kişiyle aynı siyasi görüşten olmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

20	Evleneceğim kişinin güvenilir olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Evleneceğim kişinin sadık olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Evleneceğim kişinin sevgisini ifade etmesi benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Evleneceğim kişinin bakır/bakire olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Evleneceğim kişinin bana saygılı davranması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Evleneceğim kişinin evliliğe önem veren biri olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	Evleneceğim kişinin, sosyal statüsü yüksek bir mesleğe sahip olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	Evleneceğim kişinin aile kurumuna önem veren biri olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	Evleneceğim kişinin evine bağlı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

EK 4- İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği (İETÖ)

İNÖNÜ EVLİLİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda evliliğe ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hiç bir sorunun doğru veya yanlış cevabı yoktur. Sadece sizin nasıl düşündüğünüz önemlidir. Sizin görüş ve düşüncelerinize karşılık gelen seçeneği 1'den(hiç katılmıyorum), 5'e (kesinlikle katılıyorum) kadar derecelendirilmiş ölçek üzerinde (X) işareti ile belirtiniz. Lütfen ölçekte bulunan tüm ifadeleri değerlendiriniz. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Cinsiyetiniz: K () E ()

Yaşınız:

Madde No		Hiç Katılmıyorum	Nadiren Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Evlilik, hayatta karşılaşılan sorunları birlikte çözmeyi sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Evliliğin, çiftler arasındaki sevgiyi artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Evlilik, duygularımı paylaşacak birinin olmasını sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Evliliğin, çiftler arasındaki güveni artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Evlilik, duygusal açıdan doyurucu bir yaşam sunar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Evliliğin, çiftlere mutluluk getirdiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Evlilik, iki kişi arasında bağlılığın bir göstergesi olarak önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Evlilik, düzenli bir cinsel yaşam sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Evliliğin, bana huzur getireceğine inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

10	Evliliğin, neslin devamı için önemli olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Evlilikle birlikte, kişinin sosyal çevresi genişler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Evliliğin, bireyin toplum içerisindeki saygınlığını artırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Evlilik, düzenli bir hayat sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Evlilik, gereksiz harcamalar yapmayı engeller.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Evlilik, sağlıklı bir cinsel yaşam sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Evlilik, toplum içinde kendimi güvende hissetmemi sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Evlilik olmadan tamamlanacak bir hayatın eksik olacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Evlilik, gelirin planlı kullanılmasını sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Evliliğin, rahat bir hayat sağlayacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Evliliğin her insanın yaşaması gereken bir deneyim olduğuna inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Evliliğin, insanı olgunlaştırdığını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)